

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

SEPTEMBER
1977
LETNIK 24

9

POSTOJNSKA JAMA

1818

TURISTIČNO HOTELSKO PODJETJE N. SOL. O.
TOZD GOSTINSTVO CERKNICA
66230 POSTOJNA, TEL. (067) 21-841
SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA

TOKRAT VAS VABIMO . . .

KRAŠKI SVET JE BIL VEDNO SKRIVNOSTEN IN ZATO ZANIMIV ZA VSAKEGA DOMAČINA, ZNANSTVENIKA IN DANES ZA TURISTA. DEL TEGA SLOVENSKEGA KRAŠKEGA SVETA JE TUDI CERKNIŠKO OBMOČJE — NARAVNI PARK RAKOV ŠKOCJAN IN CERKNIŠKO JEZERO.

DA JE TO RES TAJINSTVEN SVET, NAM PRIPOVEDUJE ŽE I. V. VALVASOR V SLAVI VOJVODINE KRANJSKE, IZDANI 1686. LETA: »TO JEZERO SE PO KRANJSKO IMENUJE CERKNIŠKO JEZERO . . . JEZERO JE 36 MILJ (55 KM) ODDALJENO OD LJUBLJANE, 17 KM OD POSTOJNE IN OBDANO Z OSTRIMI, DIVJIMI IN SKALNATIMI GORAMI, MED KATERIMI JE NAJVIŠJA TISTA, KI SE DVIGA NA JUGU IN KI JE VIDETI BOLJ DIVJA, TO JE TAKO IMENOVANI JAVORNIK . . . NA DRUGI STRANI NI TAKO DIVJE IN TEMAČNO, KER SO TU PRECEJ POSEKALI GOZD IN JE TA KRAJ OBLJUDEN; BLIZU JEZERA NA SEVERNI STRANI JE TUDI DOSTI LEPIH VASI, HIŠ IN CERKVÁ.

. . . TAKO SEM SE V OBEH PRETEKLIH LETIH 1684 IN 1685 DOSTIKRAT NAPOTIL TJA, KO JE JEZERO USIHALO IN KO JE SPET PRIHAJALO NA DAN, KO JE BILO ČISTO POLNO IN KO JE BILO POPOLNOMA USAHLO. ZDI SE MI, DA JE JEZERO VREDNO, DA SEM SE ZARADI NJEGA TOLIKO POTRUDIL, KER GA IMAM ZA ENO NAJVEČJIH NARAVNIH ČUDES. MISLIM, DA NI NAJTI NE V EVROPI NE V OSTALIH DELIH SVETA TAKO ČUDOVITEGA JEZERA, KI BI VSEBOVALO TOLIKO REDKIH LASTNOSTI KAKOR TO . . . KER JE JEZERO, KAKOR SMO SLIŠALI OKROG IN OKROG VISOKO ZADELANO Z GORAMI, NIMA DRUGEGA ODTOKA KAKOR SKOZI NEKATERE LUKNJE. PRAVI IZHOD STA DVE VELIKI JAMI, KI JE OD NJIH ENA NEKOLIKO MANJŠA. MANJŠA SE IMENUJE MALA KARLOVICA, VEČJA PA VELIKA KARLOVICA. OBE VODITA V GORO IN SICER V NAJTRŠO SKALO V VIŠINI JEZERA. KO JE VODA STEKLA V OBE JAMI, SE SPET PRIKAŽE NA DRUGI STRANI HRIBA . . . TO TRAJA TOLIKO ČASA, DA ZAČNE JEZERO UPADATI. TO ČUDOVITO JEZERO PA IMA ŠE RAZLIČNE IN MNOGE JAME ALI LUKNJE . . .

TAKO JE OPISAL PRESIHAJOČE CERKNIŠKO JEZERO VALVASOR; NADALJE ŠE POSEBEJ GOVORI O BOGATEM RIBOLOVU NA CERKNIŠKEM JEZERU IN O LOVU V OKOLICI. NIČ MANJ ZANIMIV NI NARAVNI PARK RAKOV ŠKOCJAN (12 KM OD POSTOJNE) S SVOJIMI PRIRODNIMI KRAŠKIMI FENOMENI KOT VELIKI IN MALI NARAVNI MOST IN 3 km DOLGI KAPNIŠKI IN VODNI ROV ZELŠKIH JAM, KI SO DELO VODA, KI PRIHAJAJO IZ CERKNIŠKEGA JEZERA.

SKRATKA TOLIKO LEPOPOT, KI SO VREDNE ENODNEVNEGA ALI PA VEČDNEVNEGA ODDIHA V TEM IDILIČNEM PROSTORU.

V GOSTIŠČU RAKOV ŠKOCJAN NUDIJO PRENOČIŠČA PO ZMERNIH CENAH, POSTREŽEJO PA VAM Z DOMAČIMI SPECIALITETAMI.

DRUGA GOSTIŠČA SO ŠE:

— RESTAVRACIJA »JEZERO« V CERKNICI

— RESTAVRACIJA V STAREM TRGU IN

— »JELKA« TER »LOVEC« NA RAKEKU

PODROBNEJŠE INFORMACIJE DOBITE V TURISTIČNEM BIROJU POSTOJNSKE JAME ALI PRI TURISTIČNIH AGENCIJAH.

NA SLIKI:
ZNACILNI COLN NA CERKNIŠKEM JEZERU

NAROČAJTE PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

LP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK

Kjer pesem in veselje-dvojna
V deželi glasbe — dvojna
Odmev s Triglava

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Mavrica — dvojna
Pod Gorjanci je otoček
Visoko nad oblaki
Titanic

ANSAMBEL MIHE DOVŽANA:

Dimnikar, ki nosi srečo
Pot do srca

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Ljubezen pod marelo
Pozdrav Slov. goric

ANSAMBEL FRANCA MIHELIČA:

Cerkniško jezero — dvojna

KVARTET »DO« — J. Kampič:

Oblaki so rudeči
Pesmi Slovenije

ALPSKI KVINTET:

Slavni ribič

ZADOVOLJNI KRANJCI:

Mi se 'mamo radi

AKADEMSKA FOLKLORNA

SKUPINA France Marolt:
Slov. ljudski plesi in pesmi

SLOVENSKI OKTET:

Nocoj pa oh nocoj

KOR. AKADEMSKI OKTET:

Kaj ti je deklica
Pojdem u Rute
Tamkaj za goro

OKTET GALLUS:

Dve utvi

PEVSKI ZBOR GALLUS, Trst:

Ne tožim

SREČANJE OKTETOV

ŠENTJERNEJ

PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR:

Pesem o svobodi

MOŠKI KOM. ZBOR CELJE:

Sloven'c Slovenca vabi

MOŠKI PEVSKI ZBOR,

Maribor:

Že čriček prepeva

MOŠKI ZBOR S. Kosovel,

Ajdovščina:

Slovenska pesem

BRATJE IPAVEC:

Slov. narodne-razni zbori

KOROŠKI PEVSKI ZBORI:

Oj ti španič moj
Ob Zilji in Dravi
Tam dov za Dravo

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR:

Kaj b' jes tebi dav

MLADINSKI PEVSKI ZBOR,

Maribor:

Naše geslo

GORENJSKI SLAVČEK — opera

v 3 dejanjih, A. Förster

SP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK:

Koračnica Julijskih Alp
Stol je najvišji vrh
Polka na Voglu
Pri sedmerih jezerih
Jaz sem pa en Franc Košir

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Sto obljub, sto želja
Moj avto
Rano jutro

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Vse najboljše mama
Ljubica lahko noč
Ko sonce gre za goro

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:

Mama te rože so zate

ANSAMBEL MAKSA KUMRA:

Na valovih Krke

KVARTET »DO«:

Prva kupica

ALFI NIPIČ:

Žametne noči

BRACO KOREN:

Ribničan

MAGNETOFONSKE KASETE

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Iz Slakove skrinje I, II
Mavrica I, II

ANSAMBEL AVSENIK:

V deželi glasbe I, II
Kjer pesem in veselje I, II

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:

20 let polk in valčkov

ANSAMBEL VILIIJA PETRIČA:

Pohorje

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Ljubezen pod marelo
Pozdrav slov. goric
Ta žlahtna vinska . . .

ANSAMBEL FRANCA MIHELIČA:

Cerkniško jezero

KVARTET »DO« — J. Kampič:

Oblaki so rudeči

LETOŠNJA SLOVENSKA IZSELJENSKA SREČANJA V DOMOVINI SO IZZVENELA V PRISRČNEM, DOMAČEM VZDUŠJU IN VESELEM RAZPOLOŽENJU. TO JE BILA PRAVA DOBRODOŠLIČA NAŠIH LJUDI VSEM TISTIM ROJAKOM, KI ŽIVE PO SVETU. NA KRATKO POROČAMO O LETOŠNJIH SREČANJIH V ŠKOFJI LOKI, RAKIČANU IN V GORJUŠAH PRI DOMŽALAH.

V OBNOVLJENEM CISTERCIJANSKEM SAMOSTANU V KOSTANJEVICI NA KRKI SO ODPRLI RAZSTAVO SLIK STARIH MOJSTROV, KI JE BILA DOSLEJ SHRANJENA V BLIŽNJEM PLETERSKEM SAMOSTANU. ZA ŠTEVILNE OBISKOVALCE KOSTANJEVIŠKE GALERIJE JE TA RAZSTAVA PRAVO ODKRITJE.

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
SEPTEMBER 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 9

IZDAJA — PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA
TEL.: 061/20-657
NASLOV — ADDRESS:
61001 LJUBLJANA
CANKARJEVA 1/II, P. P. 196
SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA
Tel.: 061/23-102 — UREDNIŠTVO
061/21-234 — UPRAVA

GLAVNI UREDNIK:
DRAGO SELIGER
ODGOVORNI UREDNIK:
JOŽE PREŠEREN
UREDNIK:
JANEZ KAJZER
UREDNIŠKI ODBOR:
JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST
PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA
SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK
UREDNIŠKI SVET:
ANTON INGOLIČ (PRESEDNIK),
MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,
FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,
MARTIN ZAKONJŠEK
OBLIKOVALKA:
LILIJANA LESAR
PREVAJALCA:
MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/
ANGLEŠČINA
ALBERTO GREGORIČ/ŠPANŠČINA

LETNA NAROČNINA:
JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$
KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au.\$
ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA
115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff
DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,
FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA
16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,
NEMČIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,
ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.

PLAČILA NAROČNINE:
DINARSKI TEKOČI RAČUN:
50100-678-45356
DEVIZNI RAČUN:
50100-620-010-32002-575
PRI LJUBLJANSKI BANKI
PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO
MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI
ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
V PRIPOROČENEM PISMU

PAYMENT FROM ABROAD:
ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.
50100-620-010-32002-575
AT LJUBLJANSKA BANKA,
OR BY INTERNATIONAL MONEY
ORDER, OR BY CHECK —
ADDRESSED TO
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
— IN REGISTERED LETTER
REVIIJA IZHAJA VSAK MESEC —
7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO
OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA
PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73
Z DNE 24. 7. 1973
TISK — PRINTED BY:
ČGP DELO, LJUBLJANA

TURNEJA PEVCEV Z AVSTRIJSKE KOROŠKE MED NAŠIMI ROJAKI V KANADI IN ZDA JE BILA ORGANIZIRANA PREDVSEM Z NAMENOM, DA SE TUDI IZSELJENCI PODROBNEJE SEZNANIJO S PROBLEMATIKO SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTIV AVSTRIJI. NAŠE POROČILO O TURNEJI POTRjuje, DA SO TUDI AMERIŠKI IN KANADSKI SLOVENCİ RAZUMELI TO NJIHOVO POSLANSTVO.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:
ANSAMBEL
RICHIEJA VADNALA
IZ CLEVELANDA
NA PIKNIKU
V ŠKOFJI LOKI
FOTO: EGON KAŠE

V SODOBNI AMERIŠKI KNJIŽEVNOSTI SE PO ADAMIČU NI POJAVILO VELIKO DEL, KI BI OBRAVNAVALA TEMATIKO SLOVENSКИH PRISELJENCEV V TO DEŽELO. ZATO JE TOLIKO BOLJ DRAGOCENO VSAKO TOVRSTNODELO, KI SE POJAVI NA KNJIŽNEM TRGU. OBJAVLJAMO ODLOMEK IZ KNJIGE »PRISELJENKA«, KI JO JE NAPISALA AMERIŠKA SLOVENSKA MARY MOLEK.

Skupina zavednih Slovencev iz Št. Vida v Podjuni na Koroškem je bila v maju na pevski turneji po Kanadi in ZDA. Iz poročil je razvidno, da je ansambel »Danica« žel lepe uspehe. Clevelandski Slovenci smo obiskali koncert v petek, 27. maja v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Koncert je bil pod pokroviteljstvom clevelandskega odbora društev Slovenske narodne podporne jednote v korist šolninskega sklada SNPJ.

Če pomislimo, da imajo ti koroški pevci težek boj za svoj obstoj na račun protislovenske jezikovne politike, posebno še v zadnjem času, je bila naša dolžnost, da podpremo njih klic in da kot ameriški Slovenci obiščemo koncert tega požrtvovalnega ansambla. Naši ljudje so razumeli to tiho sporočilo koroških rojakov in napolnili dvorano do zadnjega kotička. Pozdravno dobrodošlico ansamblu sta izrekli Jennie Zaman, predsednica pripravjalnega odbora in članica glavnega odbora SNPJ Doris Sadar. Cecilia Dolgan je zapela ameriško in slovensko himno, Jože Hartman kot predstavnik Slovenske izseljenske matice pa je izročil pozdrave iz domovine in pri tem podaril, da matica z veseljem pošilja med izseljence ansambel Danica. Pozdrave je izročil tudi Marjan Remic, odgovorni urednik »Nedeljskega« iz Ljubljane. Douglas Elersich, predsednik clevelandske federacije društev SNPJ, je izrekel dobrodošlico vsem, za tem pa sta bila predstavljena jugoslovanski konzul v Clevelandu Stane Lenardič in avstrijski konzul Edward Werner.

Daljši nagovor o problematiki koroških Slovencev je imel dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ki se je zahvalil slovenskim društvom za organizacijo te turneje, zaključil pa je z besedami:

»Pesem je naš krik, naš apel, odsev našega trpljenja, da se tega vsega osvobodimo in zaživimo na naši zemlji kot ljudje. Prosimo vas, bratje in sestre, da nas podprete v našem boju za pravico.«

Ansambel Danica nam je nato zapel lepo število narodnih pesmi z odlično koroško interpretacijo, iz katere so zvenela živa čustva do lepote in pomena pesmi. Ta koncert, kakor tudi vsa turneja, je bil izredno pomemben tako s kulturnega kakor tudi z narodnostnega vidika.

Naslednji dan je ansambel obiskal tudi slovenski dom za ostarele na Neff Rd., kjer je zapel nekaj pesmi. Ob tej priložnosti sem se tudi malo bolj pogovoril z vodjem ansambla Hanzejem Kežarjem, ki poleg njega sodelujeta v ansamblu še dva člana družine, žena in hčerka. Kulturno-umetniško društvo Danica pa sicer deluje že 60 let in ima 40 do 45 članov. Glede turneje ansambla »Danica« je H. Kežar rekel, da že prihod v novi svet zanje pomeni velik dogodek, želijo pa seznaniti Slo-

vence s svojimi problemi v upanju, da bodo tudi ameriški Slovenci našli razumevanje in jim pomagali pri ohranjanju slovenske pesmi in slovenske kulture sploh. »Želimo, da svet izve za naš boj,« je podaril.

Številni naši prizadevni rojaki v Clevelandu imajo zasluge za to, da je uspel koncert ansambla Danica. Pripravljalni odbor se vsem zahvaljuje. LOUIS KAFERLE, CLEVELAND, O. ZDA

NAJ OSTANE ENGLISH SECTION

Rada bi odgovorila rojaku Franku Smithu, ki je v aprilski številki pisal, zakaj angleščina v Rodni grudi. Rojena sem bila v Indianapolisu. Tukaj je malo Slovencev, mogoče kakih 500, vsi pa smo raztreseni po okolici. Veliko od nas je poročenih z Angleži, tako da bolj redko slišimo slovenščino. Slovensko lahko berem le počasi. Zelo všeč mi je English Section, ker lahko na hitro preberem novice. Prosim, da te rubrike ne opustite!

Frank Ogoreuc

Skupina slovenskih žena iz Freyning-Merlebacha v Franciji, ki so se 6. marca zbrale na proslavi dneva žena. Med njimi je tudi Marija Rugel, ki so ob tej priložnosti počastili njen 91. rojstni dan.

Ali bi ob kaki priložnosti lahko slikali Kobarid? Tam je živela moja mama in je minilo že deset let, odkar sem bila tam.

VALČI STROJ,
VAL BURNSIDE,
INDIANAPOLIS, IND. ZDA

UČBENIK SLOVENŠČINE

Hvala za pozornost, ki jo je Rodna gruda posvetila učbeniku slovenskega jezika (Slovenian Language Manual), ki sta ga z veliko ljubeznijo napisali moja žena Milena in njena sestra Breda Lončar. Janko Moder je v Rodni grudi osredotočil svojo kritiko na dolgi in kratki »a« in podobne malenkosti. Tu bi rad pojasnil, da kritik preprosto ne pozna razmer. Samo nekdo, ki ni nikdar poučeval ameriških in drugih v angleškem svetu živečih učencev, si bo upal upati, da bodo sledili trem različnim znakom za črko »a« in se na ta način naučili jezikovnih fines, ki delajo preglavice celo v Sloveniji rojenim učencem. Zame je vedno čudovit občutek, kadar slišim svojega učenca govoriti slovenske besede in stavke, četudi ni izgovorjava vedno popolna. Mi smo se trem vrstam »a« namenoma izognili, ker vemo, da bi taki naglasi samo povečali zmešnjavo in strah študentov pred slovenščino. V zadoščenje pa so nam številna pisma, kjer mladi in stari študentje in samouki izjavljajo, da se prvič v življenju lahko z veseljem učijo slovenščine, ker imajo zdaj pred seboj učbenik, ki ga lahko razumejo in ki po njem uspešno spoznavajo materinščino.

Mi smo kritiku Modru hvaležni za zanimanje, vemo pa, da bi v učbeniku odkril manj napak, če bi vsaj malo razumel probleme poučevanja slovenščine na tujem. Bodimo veseli, kadar se ljudje slovenske krvi v svetu z ljubeznijo in navdušenjem uče jezika svojih mater in naj vas ne moti, če bodo v besedi »srce« uporabili široko odprti »e« namesto ozkega.

EDI GOBEC,
WILLOUGHBY HILLS,
OHIO, ZDA

HVALA ROJAKOM IZ VANCOUVRA

Konec marca sva imela z ženo vse urejeno, da prideva praznovat 30-letnico poroke v Ljubljano. Tri dni pred odhodom pa sem to pot moral prestaviti zaradi nujnih službenih opravkov. Dokončal sem svojo nalogo v Seattlu, dokončujem v Vancouvru, v juliju pa se selim v Salt Lake City, država Utah.

Rad bi se vsem rojakom v Vancouvru zahvalil za lep sprejem in občutek domačnosti, ki sem ga doživljal skoraj eno leto med njimi. To občuti samo tisti, ki doživlja neprestano menjavo hotelov, mest itd. Šele v takih primerih znamo pravilno ceniti prijatelje in znance. Vam, dragi rojaki iz Vancouvra, ki smo se srečevali preteklo leto, ti sočera hvala. Težko že čakam tudi priložnost, da bom lahko ponovno obiskal Ljubljano.

FRANK JEMEC,
LONDON, ONT. KANADA

MOŽ IMA PREDNOST

Prejmite iskrene pozdrave od družine Mekinc iz Kanade. Zelo smo zadovoljni z vašo revijo, ki jo vedno težko čakamo. Saj z možem najprej pregledava naslove in slike, da veva, kaj naju čaka. Potem pa grem jaz kuhat, mož pa ima prednost pri branju. Prilagam tudi za naročnino in vas obveščam, da imamo od 1. julija nov naslov, ki ga prilagam.

WALIS MEKINC,
ROSEMONT-MONTREAL,
QUE. KANADA

DIAMANTNI PAR

V marčni številki Rodne grude ste poročali o diamantnem paru Franku in Mary Ogoreuc, ki sta praznovala 60-letnico poroke. Moj mož Frank pa je medtem umrl 4. marca letos. Zapustil je ženo Mary Ogoreuc, tri sinove, sedem vnukov in tri pravnuke, v Jugoslaviji pa več nečakov in nečakinj.

Midva s Frankom sva obiska-

la njegovo rojstno vas Bukošek pri Brežicah leta 1973. Zelo nama je bilo všeč. Frank je takrat prvič obiskal svoj rojstni kraj po 60 letih. Po poklicu je bil zotlar in večkrat mi je pripovedoval, kako se je učil te obrti pri Krulcu v Brežicah. Prisrčen slovenski pozdrav od Mary Ogoreuc s sinovi Frankom, Edwardom in Elmerom.

MARY OGOREUC,
HOMER CITY, PA. ZDA

ZAHVALA DOBRI DRUŽINI

Šest let sem že naročnik te prelepe revije Rodna gruda, ki jo zelo rad berem. To je revija, ki družni nas izseljence, in nam nudi novice iz naše ljube domovine ter o rojakih po svetu. Rad bi napisal nekaj besed o dobri družini v Avstraliji. To je družina Zadel Miroslava in Ivanke ter njunih sinov. Prek Rodne grude bi se rad zahvalil družini Zadel, ki mi je in mi še v raznih težavah pomaga. To je družina, ki z veseljem pomaga človeku, ki se ne more kar hitro znajti, naj bo to pri delu ali pri učenju jezika. Pri družini Zadel živim že šest let in povem lahko, da še nikjer na tujem nisem bil tako vesel kot pri njih. Spominjam se požrtvovalnosti, s katero so pomagali rojaku, ki je imel prometno nesrečo. Res je lepo, če si pomagamo drug drugemu, vendar pa moramo to tudi znati spoštovati, ne pa tako kot je naredil ta naš rojak. Ko se zdaj srečajo na cesti, ju še pozna ne več, prej ko je potreboval pomoč in jo je tudi dobival, pa ji je obljubil potovanje v domovino in nazaj v Avstralijo. S tem hočem povedati, da še vedno drži stari pregovor, da dobrota ostane zmeraj sirota. Še enkrat lepa hvala za vse družini Zadel iz Port Kembla v Avstraliji. Lep pozdrav tudi vsem rojakom v tujini.

ALBIN GRABNER,
PORT KEMBLA,
N. S. W., AVSTRALIJA

UREDNIK VAM

»Zdaj smo pa spet doma,« so vzdihovali rojaki, ki so se v Jugoslavijo vračali s tako imenovane »evropske ture«. Toliko lepih dežel in mest so videli, povsod so bili lepo sprejeti, a vendar so bili veseli, ko so se še za nekaj dni vrnili v Jugoslavijo pred končnim odhodom v novo domovino. Vesel sem bil, ko sem slišal te vzdihne. Prepričevali so me namreč, da tem ljudem domovina kljub dolgoletni odsotnosti še veliko pomeni, po drugi strani pa so tudi dokazovali, da se pri nas niso počutili kot tujci, kakor so se drugod po Evropi. Še posebno zadovoljstvo ti ob takem vzdihu vzbujajo misel na to, da so mnogi od teh ljudi že rojeni v novih domovinah, tujina njihovih staršev je njim pravzaprav domovina, vendar pa jim tudi domovina staršev predstavlja njihov drugi dom.

V številnih pogovorih z izseljenci nikoli ne vem zagotovo, kaj mislijo reči s tem »pri nas« ali »pri vas«. Dolga leta bivanja na tujem in ustanovitev lastnega doma sicer opravičujejo npr. tisti »pri nas v Kanadi«, mnogi pa se tudi zavedajo, da deželi, kjer žive njegova mati, oče, bratje ali sestre ne morejo reči »pri vas v Jugoslaviji«. Danes so to ljudje z dvema domovinama, morda veliko bogatejši od nas domačih zapečkarjev, ki se včasih tako težko odločimo že za pot na drugi konec naše male domovine. Življenje na tujem je marsikomu izbistrilo duha, odkrilo v njih samih sposobnosti, ki bi se v primeru, če bi ostali doma, najbrž nikoli ne pojavile. Želja po čimprejšnji uveljavitvi v novem okolju je toliko močna, da iz marsikoga izvabi višek delovnih in umskih moči. Zato je včasih res težko ločiti med »pri nas« in »pri vas«.

V Združenih državah Amerike je ena izmed letošnjih knjižnih uspešnic roman črnškega pisatelja z naslovom »Korenine«. In nekateri trdijo, da je prav ta knjiga letos spodbudila tudi večje zanimanje Američanov za potovanja v tujino. Mnogi so se napotili iskat svoje »korenine« v dežele prednikov.

Tudi sam sem se letos srečal z nekaj mladimi ameriškimi rojaki, ki so me prosili za nasvet, kako bi prišli do rojstnega kraja svojega deda ali pradede in kje bi našli kake podatke o morda še vedno živelih daljnih sorodnikih, s katerimi nimajo nobenih stikov več. Kaj vse morajo odkriti taka potovanja ob iskanju lastnih korenin!

JOŽE PREŠEREN

Do začetka avgusta, ko bi moral biti pripravljalni sestanek že končan, še ni bil dokončno znan dnevni red jesenskega zasedanja konference. Temeljni dokument za razpravo je bil predlog deveterice nevtralnih in neuvrščeni držav, ki je bil 35 delegacijam predložen 14. julija. Najbolj naspotujoče in deloma tudi blokovo obarvana so bila stališča o uresničevanju sklepne listine iz Helsinkov, o odnosih med državami, o popuščanju napetosti in krepitvi varnosti ter sodelovanju v Evropi, o oblikovanju sklepne listine sestanka v Beogradu ter o načinu dela jesenskega zasedanja v Beogradu. O nekaterih delih besedila dokumenta o dnevnem redu so že v juliju dosegli popolno soglasje.

ELEKTRARNA NA SOČI

V septembru bodo začeli graditi hidroelektrarno Solkan, ki naj bi bila dograjena natančno v štirih letih. Hidroelektrarna Solkan bo pretočnega tipa z dvema Kaplanovima turbinama in bo dajala povprečno letno 111 milijonov kilovatnih ur električne energije.

KOLIKO NAS JE?

Točne podatke o številu prebivalcev, ki živijo na določenih območjih, dajejo za javno uporabo le popisi prebivalstva, ki pa jih pri nas v zadnjem obdobju opravljajo le na vsakih deset let. Po drugi strani pa zavod za statistiko nenehno zbira podatke o gibanju prebivalstva v slovenskih občinah. Po teh podatkih je 31. marca letos živelo v Sloveniji 1.834.455 občanov, kar je za 20.303 občane ali za 1,1, odstotka več kot konec lanskega marca.

VEDNO VEČ POVRATNIKOV

Vse do leta 1974 je naraščalo število jugoslovanskih delavcev v državah zahodne in srednje Evrope. V ZR Nem-

čiji, Franciji, Švici, Švedski in drugih razvitih državah je bilo tedaj okoli 860.000 naših delavcev. Od tedaj pa se število odhodov iz Jugoslavije nenehno zmanjšuje, narašča pa število povratnikov. Računajo, da se je od leta 1973 pa do začetka letošnjega leta število naših ljudi, ki so začasno zaposleni v tujini, zmanjšalo za prek 200.000.

Po številu naših ljudi, ki so tam začasno zaposleni, je na prvem mestu Zvezna republika Nemčija s približno 430.000 našimi delavci, v Avstriji jih je približno 140.000, v Franciji 65.000, v Švici in na Švedskem po 25.000 itd.

IZSELJENSKI OBISKI

Sredi poletne turistične sezone je ljubljanski dnevnik »Delo« obširneje poročal o obiskih izseljencev v stari domovini oziroma domovini njihovih prednikov. Po približnih podatkih naj bi letos samo v organiziranih skupinah obiskalo domovino prek 8.000 izseljencev iz prekmorskih držav, vsekakor pa veliko izseljencev pride na obisk v domovino tudi s precej dražimi rednimi letalskimi linijami.

USPEŠNO SODELOVANJE S FIATOM

V tovarni traktorjev, ki so jo skupaj financirali železarna Štore, italijanski Fiat in Agrotehnika iz Ljubljane, naj bi do konca leta izdelali 4.000 traktorjev različnih moči. V prihodnjem letu, uradne otvoritve tovarne še ni bilo, bodo v novi tovarni izdelali že približno 8.000 traktorjev, za katere je na jugoslovanskem trgu že veliko zanimanje.

KUVAJTSKI MINISTER V SLOVENIJI

Sredi julija je obiskal Jugoslavijo in Slovenijo tudi kuvajtski minister za nafto Abdul Mutaleb al-Kazemi, ki je imel s slovenskimi gospodarstveni-

ki izčrpne pogovore o nadaljnjem sodelovanju na področju energetike in bazne kemije. Za gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Kuvajtom je zadnja leta značilen velik vzpon tako na področju blagovne menjave kakor tudi na finančno-investicijskem, znanstveno-tehničnem in turističnem sodelovanju kakor tudi v zdravstvu.

DELA PREDSEDNIKA TITA V FRANCIJI

Jugoslovanski kulturno-informativni center v Parizu je sklenil z ugledno založbo »Antropos« pogodbo o objavi izbranih del Josipa Broza Tita v Franciji. Knjiga bo po vsej verjetnosti izšla še pred koncem leta. Vsebovala bo izbor njegovih člankov in govorov, povezanih z najvažnejšimi datumi v novejši zgodovini Jugoslavije, narodnoosvobodilnim bojem, povojno izgradnjo in politiko neuvrščeniosti.

NOVA PRŠUTARNA

V Šepuljah pri Sežani so odprli novo, po vseh načelih sodobne tehnologije zgrajeno pršutarno, ki bo dajala letno okoli 100.000 prvovrstnih, na zraku sušenih prašičjih stegen. Sežančani so se za to investicijo odločili zaradi velikega povpraševanja po prvovrstnem pršutu na tujih tržiščih.

JEZIKOVNA ENAKOPRAVNOST V VOJVODINI

V Vojvodini, kjer živi dva milijona ljudi, ki pripadajo različnim narodnostim, poznajo več kot dvajset zakonov, s katerimi vzdržujejo enakopravnost jezikov in napisov. V dvanajstih vojvodinskih občinah govorijo tri jezike, v 21 dva jezika in v sedmih občinah celo štiri jezike. V skupščini socialistične avtonomne pokrajine Vojvodine je med 245 delegati največ Srbov (133), Madžarov (55), dva Makedonca in en Musliman. Enakopravnost glede jezikov so dosegli tudi v pravosodnih

NAGRADE VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

Ob 22. juliju, dnevu vstaje slovenskega naroda, so v Ljubljani podelili tudi letošnje nagrade vstaje. Nagrade so dobili: Radovan Gobec za kantato »Splavarji na ognjeni reki«, Dore Klemenčič-Maj za živiljenjsko likovno delo, Jože Krall za trilogijo »Partizanske tiskarne na Slovenskem«, Milan Ževart za monografijo »Narodnoosvobodilni boj v Šaleški dolini« in skupina znanstvenikov za monografijo »Narodnoosvobodilni boj na Slovenskem 1941 do 1945«; pri tem delu so sodelovali Zdravko Klanjšček, Tone Ferenc, Ivan Ferlež, Jože Novak, Miroslav Stepančič, Metod Mikuž ter pokojna Alenka Nedog.

FILMSKI FESTIVAL V PULJU

Na 24. puljskem festivalu jugoslovanskega igranega filma so proglasili za najboljši film »Ne sklanjaj se ven« režiserja Žižiča, ki obravnava tematiko jugoslovanskih delavcev, ki so začasno zaposleni v zahodnoevropskih državah. Drugo nagrado, srebrno areno je dobil film »Akcija stadion« režiserja Vukotića, bronasto pa »Ljubezensko življenje Budimira Trajkovića«, ki ga je režiral mladi režiser Aleksandar Djurčinov. Slovenski režiser Matjaž Klopčič je prejel srebrno areno za režijo filma »Vdovstvo Karoline Žašler«, med igralkami pa je dobila najvišje priznanje slovenska filmska in gledališka igralka Milena Zupančič, ki je odigrala vlogo Karoline Žašler. Publika je na festivalu v Pulju izredno lepo sprejela tudi slovenski mladinski film »Sreča na vrvcici«.

JUGOSLOVANSKA ANTOLOGIJA V ŠPANŠČINI

V Limi v Peruju je v španskem jeziku izšla antologija sodobnih jugoslovanskih pesnikov — Poetas contemporaneos de Yugoslavia, ki jo je pripravil, pesmi izbral in pre-

vedel Juan Octavio Prenz. J. O. Prenz je argentinskega rodu, bivši profesor za literarno teorijo na univerzi v Buenos Airesu in špansko filologijo v La Plati, zdaj pa je lektor španskega jezika na univerzi v Beogradu. V uvodu k antologiji njen avtor piše tudi o jugoslovanski družbeno-politični ureditvi, geografskem položaju, nato pa o raznovrstnosti jugoslovanskih jezikov, pisav in nacionalnih kultur. Izredno zanimiv je tudi pregled kulturno-politične zgodovine Jugoslavije.

LAŠKO SLAVI

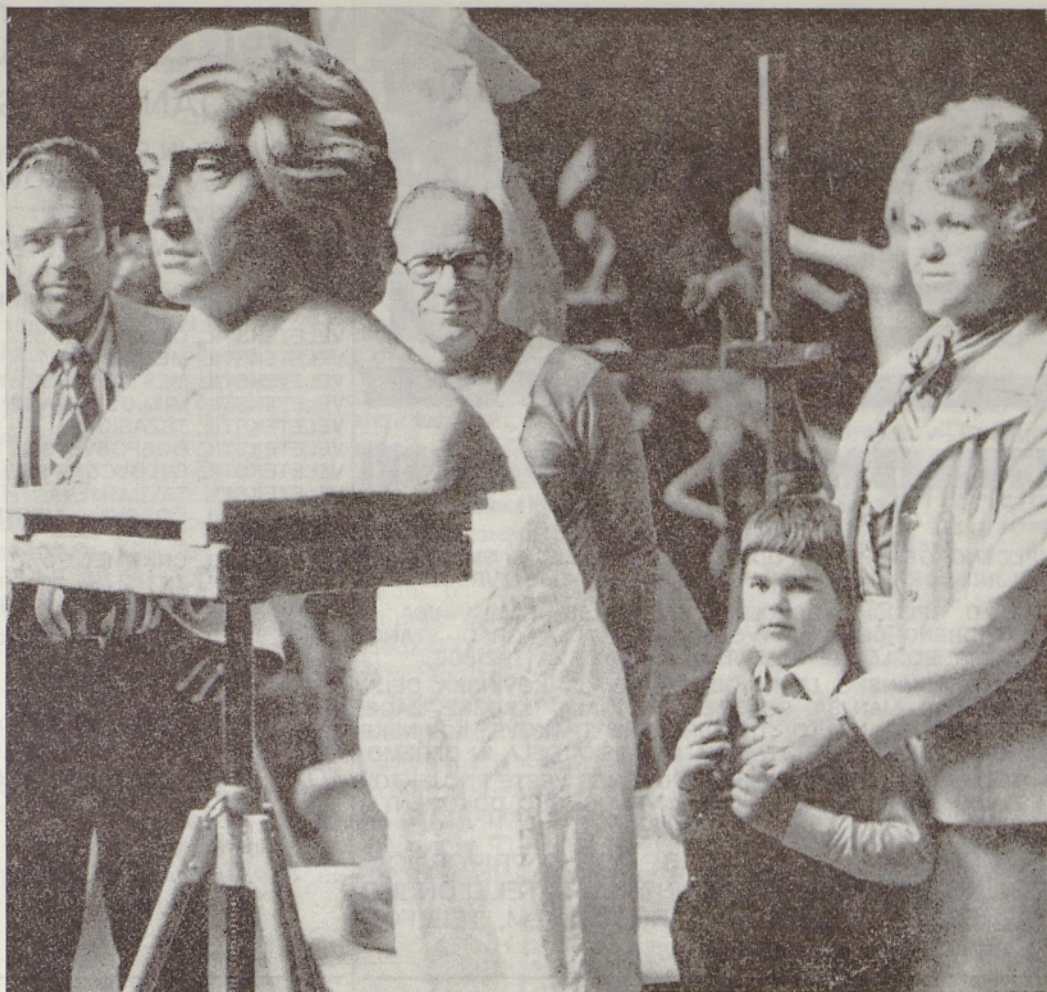
V poletnih mesecih je Laško, prijazno mesto ob Savinji, slavilo 750-letnico podelitve trških pravic in 50-letnico mestnih. Poleg številnih drugih prireditev, ki so bile posvečene obema jubilejema, naj omenimo, da so v mestu odprli tudi zanimivo muzejsko zbirko o zgodovinskih najdbah v okolici Laškega, posebno slovesno pa so letos pripravili tradicionalno prireditev »Pivo in cvetje«.

ZDRAVILNOST TOPLIC V PODČETRJKU

Posebna zdravniška ekipa je več kot tri leta preučevala, ali je voda v Atomskih toplicah v Podčetrtku zdravilna ali ne. Ugotovili so sicer, da voda ni radioaktivna, zaradi česar so toplice dobile ime, pač pa da so se pojavili izredni rezultati pri zdravljenju revmatičnih obolenj. V Podčetrtku gradijo tudi nov moderen hotel, ki naj bi še utrdil sloves tega zdravilišča.

VEČJI OBISK IZ ZR NEMČIJE

Polletni podatki o turističnem prometu v Sloveniji govore o tem, da je bilo v tem času pri nas za 2,7 milijona turističnih nočitev ali za 11 odstotkov več kot v istem času lani. Občutno je poraslo število nočitev domačih turistov, med tujci pa je bil na prvem mestu porast števila zahodnonemških turistov — za 22 odstotkov več. Po turističnih prenočitvah so bila na prvih

Zakonca Bulovčeva iz Sydneya v Avstraliji, oba odbornika Slovenskega društva Sydney sta si poleti v ateljeju akademskega kiparja Zdenka Kalina v Ljubljani ogledala spomenik dr. Franceta Prešerna, katerega bronasti odlitek bodo odkrili v njihovem novem društvenem domu. V sredini slike, za kipom, stoji prof. Zdenko Kalin. Foto: Egon Kaše

treh mestih v Sloveniji Portorož, Ljubljana in Kranjska gora.

PREDVSEM DOMAČA PŠENICA

Med letošnjo rekordno žetvijo pšenice v Vojvodini so kar na 98 odstotkih polj želi domače visokorodne sorte pšenice, na ostalih poljih pa je bila posejana pšenica tujih sort. Letošnja žetev, ki je bila najbogatejša v zgodovini te pokrajine, je rezultat razširjenosti domačih pšeničnih sort in uporabe najmodernejše kmetijske tehnike. Pričakujejo, da bodo letos na vseh 380.000 hektarih pšeničnih polj zasejali izključno domače visokorodne sorte pšenice.

REKORDI JATA

Z letali Jugoslovanskega aerotransporta se je v letošnjem prvem polletju prepeljalo 1.336.000 potnikov, kar je za 140.000 več kot v istem obdobju lani. Z Jatovimi letali se še nikoli prej ni prepeljalo več potnikov. Jatova zračna flota je v tem času prevozila pot dolgo 15 in pol milijona kilometrov. JAT je posebno uspešno posloval na dolgih linijah, na katerih so presegli načrt za 100 odstotkov. Izredno uspešno je poslovala zlasti redna linija Beograd—Zagreb—New York.

OPEL IZ KIKINDE

V Novem Sadu sta »Livnica železa« iz Kikinde in ameriška

tvrdka »General Motors« podpisali pogodbo o skupnem vlaganju, dolgoročni proizvodnji in kooperaciji. Pogodba določa, da bosta obe tvrdki zgradili tovarno avtomobilskih delov, ki naj bi bila dokončana do leta 1981. Tovarna bo obsegala dva obrata: livarski obrat, ki bo letno proizvedel za 15 tisoč ton odlitkov, in obrat za izdelavo končnih avtomobilskih delov. Pogodbo so podpisali za naslednjih 15 let, celotno proizvodnjo pa bodo odkupile evropske tovarne »General Motors«, zlasti tovarna Opel iz ZR Nemčije. Predvidevajo tudi, da bodo zaradi te kooperacijske pogodbe na našem tržišču nekateri modeli avtomobilov znamke Opel v prodajal za dinarje.

VELETEKSTIL

LJUBLJANA, MASARYKOVA 17

TRGOVSKO IN PROIZVODNO PODJETJE

LJUBLJANA, MASARYKOVA 17

TELEX: YUVETEX 31179

TELEFON: CENTRALA 312-366

POSLOVALNICE TOZD TRGOVINE NA DROBNO:

VELETEKSTIL, ČOPOVA 12
VELETEKSTIL, MESTNI TRG 7
VELETEKSTIL, MESTNI TRG 6
VELETEKSTIL, MIKLOŠIČEVA 22
VELETEKSTIL, TRŽAŠKA 37
VELETEKSTIL, GOSPOSVETSKA 1
VELETEKSTIL, CELOVOŠKA 99
VELETEKSTIL, TAVČARJEVA 1
VELETEKSTIL, ČOPOVA – MESTNO GLEDALIŠČE
VELETEKSTIL, ZALOG
VELETEKSTIL, ČRNOMELJ
VELETEKSTIL, TRŽIČ
VELETEKSTIL, CELOVŠKA 179
VELETEKSTIL, ZALOŠKA C. 59

OBRATI PROIZVODNJE:

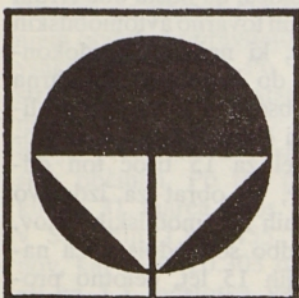
TOZD MODNA KONFEKCIJA,
LJUBLJANA ULICA PRVOBORCEV 25
TOZD LAMA, LJUBLJANA, GOSPOSKA 4

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE, S SVOJIMI TEMELJNIMI ORGANIZACIJAMI ZDRUŽENEGA DELA, IZVRŠUJE:

- TOZD SPLOŠNE GRADNJE, GROSUPLJE, IZVAJA VSA, V GRADBENO DEJAVNOST SPADAJOČA DELA, GRADI STANOVANJA, POSLOVNE OBJEKTE IN GARAŽE ZA TRŽIŠČE;
- TOZD KOVINSKO LESNI OBRATI, IZVAJA KOVINSKA DELA, IZDELUJE MANJŠA GRADBENA DVIGALA, KROŽNE ŽAGE, SEJALCE ZA MALTO, TRANSPORTNE TRAKOVE, KOVINSKE KONSTRUKCIJE TER STAVBNA MIZARSKA DELA IN OPREMO;
- TOZD PROJEKTIVNI BIRO, IZVRŠUJE VSE VRSTE PROJEKTOV Z VSO POTREBNO TEHNIČNO INVESTICIJSKO DOKUMENTACIJO;

ZA MOREBITNA NAROČILA SE TOPLO PRIPOROČAMO. INFORMACIJE DOBITE USTNO ALI TELEFONSKO NA SEDEŽU PODJETJA V GROSUPLJEM, TELEFON 771-011.

**TRGOVSKO
PODJETJE
MURKA
LESCE**

TRGOVSKO PODJETJE MURKA LESCE VAM V SVOJIH POSLOVALNICAH V LESCAH, RADOVLJICI, NA BLEDU IN JESENICAH NUDI PESTRO IZBIRO:

- POHIŠTVA,
- GRADBENEGA MATERIALA,
- TEHNIČNEGA BLAGA,
- TEKSTILA,
- ŽIVIL.

ZA OBISK IN NAKUP SE PRIPOROČAMO!

Delikatesa

LJUBLJANA

DELIKATESA Ljubljana
ABC – POMURKA DO »DELIKATESA« – LJUBLJANA
VAM NUDI V VSEH SVOJIH POSLOVALNICAH VELIKO IZBIRO DELIKATESNEGA BLAGA, ŠE POSEBNO PRIPOROČA PRIZNANO DNEVNO SVEŽE PRAŽENO DELIKATESNO KAVO.

PO SLOVENIJI

NA GORIČKEM

V Prekmurju je 240 brigadirjev iz vse Slovenije v dveh poletnih mesecih gradilo ceste, vodovod in rekreacijsko središče. Komendantka republiške akcije »Goričko 77« je bila komaj 19-letna študentka Mirjana Križman iz Grosupljega.

NA STROJNI

v koroških hribih so pokopali 81-letnega ljudskega pesnika — bukovnika Blaža Mavrela. Živel je kot samotar v leseni hiši sredi strojnskih gozdov. Svoje pesmi je izdal v več knjigah.

V VELENJU

so odkrili kar dva veličastna spomenika. Prvi predstavlja lik predsednika Tita in je delo hrvatskega kiparja Augustinčića, drugi pa simbolizira skupen boj naših in italijanskih partizanov za svobodo in mir in je delo italijanskega kiparja Valeria Miroglia.

ŠENTILJ

je samo eden od mnogih mednarodnih prehodov v Sloveniji. Ob začetku turistične sezone je v enem samem dnevu prestopilo mejo v Šentilju 120.000 potnikov. V mesecu dni prevozi poleti Šentilj kar četrt milijona osebnih vozil.

V CELJU

se je odvrtel festival Slovenska popevka, ki je bil poprejš last Ljubljane. Prvo nagrado mednarodne žirije in prvo nagrado občinstva je dobila popevka Vrača se pomlad (Štingl-Budau), ki jo je zapel Oto Pestner.

V SLOVENJ GRADCU

je zbudila veliko zanimanja razstava domače in umetne obrti. Razstavljalcem so podelili 16 zlatih, srebrnih in bronastih odličij in številna priznanja. Posebno pozornost so vzbujale za ped dolge, lepo izrezljane paličice pisave, ki jih uporabljajo za okraševanje trničev. Drobna lepota je delo 73-letne Jožefe Humar, ki je 50 let pasla krave na Veliki planini in tam z žepnim nožičkom ustvarjala drobne umetnine.

V ŽALSKI OBČINI

je še kakih 170 višinskih kmetij, ki niso povezane s cestami. Sedaj so sklenili, da bodo najpozneje do leta 1980 speljali ceste do sleherne izmed teh kmetij. Delo vodi poseben 17-članski štab, denar pa bodo solidarno prispevali vsi zaposleni v občini. Po eni strani bo tako poravnani dolgi do domačij, ki so bile opora narodnoosvobodilnemu boju, po drugi strani pa so višinske kmetije zanimive zaradi živinoreje.

V ŠENTVIDU

pri Ljubljani so pokopali profesorja in inženirja arhitekture Toneta Bitenca, znanega Plečnikovega učenca. Svoje ustvarjalne sposobnosti je posvetil predvsem ustvarjanju

cerkvene arhitekture in nekaterim spomenikom NOB.

LJUBLJANA

ni več bela, ugotavljajo v letu varstva okolja. V ljubljanskih občinah je več kot 90.000 stanovanj, več kot 55.000 zasebnih kurišč, prek 70.000 motornih vozil, vsak dan pa se z avtomobili in avtobusi pripelje v mesto 50.000 ljudi iz bližnje okolice. Ljubljana porabi na leto 210.000 ton trdih goriv, od tega več kot 180.000 ton premoga, ki ima približno dva odstotka žvepla, nadalje porabi mesto 260.000 ton tehočih goriv. V zrak spuste Ljubljančani vsako leto 30.000 ton žveplovega dioksida, 50.000 ton ogljikovodikov in 7100 ton dušikovih vodikov. Ker v mestu le

redko zapiha veter, je zrak pogosto onesnažen čez dovoljene meje. Koncentracije žveplovega dioksida merijo zato kar na 24 mestih. Prizadevajo si, da bi mesto spet očistili. To se je deloma posrečilo v mestnem središču, obrobje mesta pa je bolj onesnaženo, kot je bilo prej.

V VRBI

na Gorenjskem bo poslej moč kupiti zlatnike, srebrnike in bronaste kovance s podobo Franceta Prešerna, na nekaterih kovancih pa bo upodobljena tudi Primicova Julija, pesnikova neusojena ljubezen. Kovanci so delo znanega medaljerja, profesorja Staneta Dremlja, ki že leta živi in ustvarja v Radovljici.

TREBNJE

na Dolenjskem so se uveljavile predvsem kot središče slikarjev in kiparjev samorastnikov. Na letošnjem desetem taboru slovenskih in jugoslovanskih samorastnikov je bila udeležba rekordna, na razstavi pa je sodelovalo 63 slikarjev in kiparjev.

V ŠENTJERNEJU

je Mimi Kovačič, delavka z najdaljšem stažem v šentjerski Iskri, sprožila vzvod na mešalniku za beton in tako simbolično začela gradnjo nove tovarne potenciometrov. Nova tovarna bo začela delati leta 1978, izdelki bodo namenjeni predvsem izvozu. Šentjernejska Iskra bo letos prodala na tuje za 8 milijonov am. dolarjev izdelkov in se tako uvrstila med štiri največje izvoznike iz novomeške občine.

V GROSUPLJEM

napeče 19 pekov v majhni pekarni sedem in pol ton belega in polčrnega kruha na dan. Kar 60 odstotkov tega kruha pokupijo Ljubljančani, ker je še najbolj podoben nekdanjemu pravemu kmečkemu kruhu. V Grosupljem so se odločili, da sezidajo novo pekarno, tako da bodo napekli po 12 ton kruha na dan. Prodajali ga bodo doma, v Ljubljano in v sosednjo trebanjsko občino.

Rimski vrelov v Kotljah na Koroškem — foto: Ančka Tomšič

KRUH JE ZDAJ DOMA

Bežnemu obiskovalcu teh krajev se morda najbolj vtisne v spomin zelenilo te lepe dežele, jezero, ki napolni svoje korito po deževju, v poletnih sušah pa izgine, pa morda še pojoča govorica domačinov. O nenehnem napredku na vseh koncih pa nedvomno pričajo asfaltirane ceste in seveda številni industrijski obrati, ki se vozi mimo njih, urejene domačije, številni novi domovi in gospodarska poslopja.

Občina Cerknica obsega 48.000 hektarov osrednje Notranjske in šteje nekaj nad 14.000 prebivalcev. Zanimivo je, da v obdobju zadnjih 80 let prebivalstvo upada, čemur je bil v preteklosti vzrok predvsem v tem, ker ni bilo možnosti za zaposlitve doma, tendenco rahlega porasta prebivalstva pa je opaziti šele po letu 1953. Takrat je začela svoj vzpon tudi cerkniška industrija.

V občini je 127 naselij, od katerih je največja Cerknica, ki je upravno in gospodarsko središče, sledijo pa Rakek, Stari trg in Lož. Številna naselja so razsuta po Cerkniški in Loški dolini, po Bloški planoti in Vidovskih hribih ter po gozdnati Menišiji.

Med narodnoosvobodilno vojno je bilo to ozemlje pomembno zatočišče partizanov in prizorišče številnih spopadov z okupatorji in njihovimi pomagači. Že v oktobru 1941 je bil znani napad na belogardistično postojanko v Ložu. Med vojno je bilo požganih 15 naselij, v boju je padlo 514 borcev, ustreljeni so bili 304 talci, v internacijah in zaporih je umrlo 224 ljudi. Veliko ljudi je bilo tudi pogrešanih, mnogi so izgubili življenje med bombardiranj. Danes dve tretjini prebivalcev živita v treh največjih občinskih središčih.

Pred drugo svetovno vojno se je večina prebivalstva ob skromnih in trdih življenjskih pogojih preživljala od kmetijstva, le manjši del prebivalcev pa z različnimi obrtnimi dejavnostmi. Prav zaradi pomanjkanja delovnih mest in trdega življenja se je iz teh krajev v preteklosti izseljevalo veliko ljudi v zahodno Evropo in prekmorske države. Šele po letu 1950 se povečuje število zaposlenih, ki se zaposlujejo v industriji. V letu 1975 je bilo zaposlenih že prek 5.000 prebivalcev, medtem ko je bilo v tem času na tujem začasno zaposlenih le 208 delavcev.

Temelji bodoče industrializacije občine Cerknica so bili položeni leta 1947 z ustanovitvijo

tovarne Brest, leta 1954 pa je začela s proizvodnjo tudi kovinsko predelovalna industrija v Ložu. Po narodnem dohodku na prebivalca zavzema cerkniška občina 29. mesto v Sloveniji, kar je nekako na sredini (v Sloveniji je 60 občin). Očit-

no je torej, da je bilo v teh krajih ogromno investiranega v razvoj industrije, ki se je resnično izredno uveljavila ne samo v jugoslovanskem temveč tudi v svetovnem merilu. Samo industrija pohištva Brest izvaža svoje izdelke v 42 držav po

Splavarjenje lesa po jezeru — foto: Jure Krajc

Pogled na del dna Cerkniškega jezera v sušnem poletju — foto: J. P.

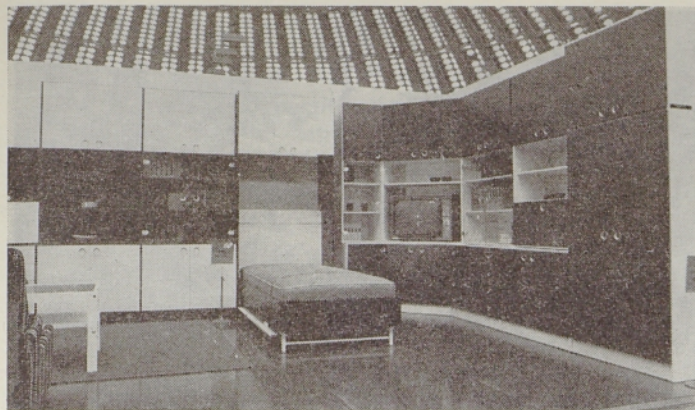
Panorama Cerknice, spredaj tovarna Brest — foto: Jure Krajc

vsem svetu, pri čemer so na prvem mestu Združene države Amerike, v zadnjem času pa so sklenili prve posle celo s Kitajsko.

Obenem z rastjo industrije je bilo treba v občini zadovoljiti še vse druge potrebe prebivalstva. Tako je bilo treba urediti vodovodno omrežje, pripeljati električno energijo tudi v oddaljene kraje, zgraditi ali posodobiti ceste in drugo. Danes so asfaltirane vse glavne cestne povezave v občini, nekatere pa so predvidene za modernizacijo v srednjeročnem načrtu, med drugimi cesta Nova vas—Vel. Bloke—Ulaka, Nova vas—Ribnica in druge.

Obenem z razvojem industrije v občini niso zanemarjali tudi drugih področij gospodarskih dejavnosti: pri tem je zlasti pomembno gozdarstvo, ki pripravlja surovine za lesno industrijo, in uspešno gospodari z ogromnimi gozdnimi kompleksi. V preteklih letih so bile zgrajene številne gozdne ceste, modernizirali so delo idr. Uspešno pa se razvija tudi kmetijstvo, ki ji kot gospodarski panogi pripisujejo vse večji pomen. Kmetijska zadruga v Cerknici ima razvito lastno kmetijsko proizvodnjo, uspešno pa sodeluje tudi z zasebnimi kmeti. Kljub temu, da vremenski pogoji za kmetijstvo na tem področju niso najugodnejši, v zadnjem času opažajo, da se tudi kmetijska dejavnost sama zaveda svojega položaja, ugotavljajo pa tudi, da se iz leta v leto večja fond doma pridelane hrane, pri čemer veliko pomagajo s posojili tudi banke.

Žal ob tej priložnosti nimamo na voljo dovolj prostora, da bi omenili še vse druge dejavnosti, ki so tako pomembne v življenju neke občine: razvoju več vej industrije (poleg lesne imajo tudi kovinsko, papirno, elektro), prometa, trgovine, gradbeništva idr., kakor tudi razvoju turizma in tako imenovanih družbenih dejavnosti — kulturi, zdravstvu, šolstvu, telesni kulturi. Vsekakor pa moramo omeniti še nekaj o turizmu, ki je posebej zanimiv tudi za številne tukajšnje rojake, ko obiskujejo domače kraje. Nedvomno je tu na prvem mestu svetovno znano presihajoče Cerkniško jezero, slikovita kraška dolina Rakov Škoecjan, Slivnica, polna turističnih zanimivosti je Loška dolina ter vasi in zaselki Bloške planote. Tudi na tem področju imajo domačini še veliko načrtov, ki bodo še pospešili razvoj domačega in tujkega turizma. EP—RG

SLOVENIJALES — »JELKA« 61382 BEGUNJE PRI CERKNICI

ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA »JELKA« BEGUNJE PRI CERKNICI SE JE RAZVILA V POVOJNEM ČASU IZ SKROMNEGA ZAGARSKEGA OBRATA V MODERNO ORGANIZIRANO TOVARNO POHISTVA IZREDNIH KAKOVOSTI IN SODOBNIH OBLIKOVNIH DOGNANJ. VEČ VISOKIH PRIZNANJ ZA RAZSTAVLJENE EKSPONATE KOLEKTIVU OMOGOČA, DA PREKO 40% SVOJE PROIZVODNJE PRODA NA NAJZAHTEVNEJSIH SVETOVNIH TRŽIŠČIH. NAJ OMENIMO SAMO NEKATERA: ŠVEDSKO, DANSKO, Z. NEMCIJO, FRANCIJO, HOLANDIJO, V ZADNJEM ČASU PA ZDA.

POLEG KOŠOVNEGA POHISTVA VISOKIH KVALITET IN FUNKCIONALNE DOGNANOSTI PROIZVAJAMO TUDI KOMPONIBILNO POHISTVO ZA DNEVNE IN OSTALE BIVALNE PROSTORE.

ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA DANES ZAPOSUJE 190 DELAVCEV, KI SO USPOSOBLJENI, DA S SVOJIM ZNANJEM PREMAGAJO NAJTEŽJE OVIRE, BO KOLEKTIV TUDI V PRIHODNJE VLAGAL NAPORE V SMERI ZA NADALJEKI SE PORAJAJO V PROIZVODNEM PROCESU. PRAV TO JE JAMSTVO, DA VANJE IZVOZNE EKSPANZIJE.

VZPOREDNO S PROIZVODNJO POHISTVA KOT PRETEŽNO PROIZVODNO DEJAVNOSTJO NASA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA PROIZVAJA TUDI ZAGAN LES.

KOVINSKA INDUSTRIJA

KOVIND

UNEC PRI RAKEKU

KOVINSKA INDUSTRIJA KOVIND, UNEC PRI RAKEKU, SE JE RAZVILA IZ PRVOTNE OBRATNE DELAVNICE IZ LETA 1947 NA RAKEKU. ZNACILNOST OBRATNIŠKE PROIZVODNJE JE OBRDŽAL TUDI PO PRESELITVI V UNEC PRI RAKEKU, LETA 1962.

PODJETJE JE V SVOJEM RAZVOJU DOZIVLJALO RAZLIČNE SPREMEMBE, MEDTEM JE NA PRIMER SPREMENILO TUDI SVOJE IME, PROIZVODNI PROGRAM PA JE BIL SE VEDNO ZNACILEN ZA OBRATNIŠKO PROIZVODNJO IN JE BIL PRECEJ ODVIŠEN OD KOOPERACIJE. POSKUSI, DA BI SVOJE IZDELKE ZAGELI TUDI SERIJSKO IZDELOVATI, NISO RODILI USPEHOV. VELIKO SPREMEMBO PO JE PODJETJE DOZIVLELO LETA 1968, KO JE BIL UVEDEN V PROIZVODNJO NOV PROGRAM IN SICER VALJČNE TRANSPORTNE NAPRAVE

ZA LESNO-PREDELOVALNO INDUSTRIJO, PREDVSEM ZA PROIZVODNJO PLOSKOVNEGA POHISTVA.

ZARADI VEDNO VEČJEGA POVPRASEVANJA PO TEH IZDELKIH, SMO Z VEČJIMI RAZISKAVAMI IN OB UPOŠTEVANJU ZELJA, PRIPOMB IN PREDLOGOV UPORABNIKOV NASIH TRANSPORTNIH NAPRAV, USPELI RAZVITI TA PROGRAM DO KRAJA.

SAD TEH PRIZADEVANJ JE, DA SMO USPELI IZDELOVATI ZELO PREPROSTO, A UPORABNO, PREDVSEM PA ZELO KAKOVOSTNO IN ESTETSKO KONSTRUKCIJO ZA VALJČNE TRANSPORTNE NAPRAVE. IN TAKO SMO Z NASIMI VALJČNIMI TRANSPORTNIMI NAPRAVAMI OPREMILI SKORAJ VSE TOVARNE V SLOVENIJI, VELIKO PA TUDIV DRUGIH REPUBLIKAH.

POLEG VALJČNIH TRANSPORTNIH NAPRAV, KI JIH OBRAVNAVA PRICUJOČI PROSPEKT, IZDELUJEMO TUDI DRUGE TRANSPORTNE NAPRAVE ZA LESNO IN OSTALO INDUSTRIJO, MED NJIMI PREDVSEM TAKO IMENOVANE GNANE TRANSPORTERJE, KI PO SO ŠE DELOMA V RAZVOJU. TRANSPORTNE NAPRAVE PREDSTAVLJAJO TAKO 50% VREDNOST PROIZVODNJE KOVINSKE INDUSTRIJE KOVIND, UNEC PRI RAKEKU.

GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR

DELOVNA ORGANIZACIJA GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR, TYRŠEVA ULICA 15, PREKO TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA:

RUŠE

PODVELKA

LOVRENC NA POHORJU

OPLOTNICA

ORMOŽ

ZA GRADNJE IN MEHAN.

OŽBALT OB DRAVI

LOVRENC NA POHORJU

SLOVENSKA BISTRICA

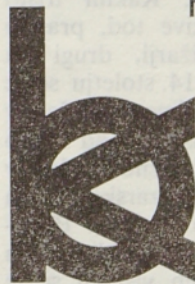
MARIBOR

PTUJ

IN OBRATOV ZA KOOPERACIJO

GOSPODARI Z DRUŽBENIMI GOZDOVI IN GOZDOVI V ZASEBNI LASTNINI, SAMOSTOJNO GRADI GOZDNE KOMUNIKACIJE IN GOZDARSKE STAVBE, GOJI DIVJAD TER IZVAJA LOVSKI, RIBOVLOVNI LETNI IN ZIMSKI TURIZEM.

KREDITNA BANKA KOPER

Kreditna banka KOPER

EKSPOZITURA CERKNICA IN POSLOVALNICA STARI TRG

OPRAVLJA ZA OBČANE NASLEDNJE POSLE:

VODI:

- HRANILNE VLOGE
- DEVIZNE HRANILNE VLOGE
- DEVIZNE RACUNE OBČANOV
- ZIRO RACUNE
- TEKOČE RACUNE

DAJE:

- KREDITE ZA STANOVANJSKO GRADNJO
- KREDITE ZA POSPEŠEVANJE ZASEBNIH GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI
- POTROŠNIŠKE KREDITE

OPRAVLJA ŠE:

- ODKUP IN PRODAJO TUJIH PLAČILNIH SREDSTEV
- VSE OBLIKE NAMENSKEGA VARČEVANJA
- DRUGE BANČNE POSLE IN STORITVE OBČANOM

POLEG EKSPOZITURE V CERKNICI IMA KREDITNA BANKA KOPER POSLOVNE ENOTE ŠE V ILIRSKI BISTRICI, IZOLI, PIRANU, POSTOJNI, PORTOROŽU IN SEŽANI.

NAŠE GESLO JE:

HITRO — VARNO — NATANČNO IN ZAUPNO POSLOVANJE

Rodna gruda mi je zelo všeč. Preberem jo od prve do zadne strani. Želela bi prebrati kaj o moji rodni vasi, to je Planini pod Golico, tam, kjer so čudovite narcisne poljane. Saj je ta vas zelo poznana in se je tudi v Kanadi premnogi spominjajo in obujajo lepe spomine na naša narcisna polja.

LUDMILLA KOBAL,
LONDON, ONTARIO,
KANADA

Kresnice v grapah okrog Planine

LJUDJE IN ROŽE NA TISOČ METRIH

Posprehodili smo se po Planini v času, ko so čebulice narcis že nabirale moči za drugo pomlad. Toda Planina ni bila zato nič manj lepa. Za tiste, ki ne vedo, zapišimo, da je Planina pod Golico komaj dobre štiri kilometre oddaljena od Jesenic, leži pa kar 400 metrov višje, na približno tisoč metrih nadmorske višine. Nadvse strma in ovinkasta cesta je zadosti široka, da omogoča pogoste avtobusne zveze, večidel je tudi asfaltirana, čeprav asfalt še ne seže do vrha vasi.

Popeljati se v Planino pomeni pravi užitek. Najprej se je treba preriniti skozi gost smrekov gozd, da se potem odpro veličastni razgledi na vse strani. Ravne košenice so obrobene s samotnimi drevesi, sicer pa je večidel vsa vas v rebreh in grabnih. Na osojnih in vlažnih parobkih gozdov se ponujajo očem prave cvetlične grede kresnic. Njihova visoka stebela, okrašena s tisočermi drobnimi belimi cvetovi, se zde kot dah sredi gozdnih pajčevin. Najmanjši vetrni stresi s cvetov in listov roso,

ki jo je prineslo jutro. Za lirično razpoloženo oko je morda ta pogled še lepši kot pogled na narcisna polja, polna močnega, skoraj nasilnega rumenila.

Planina se je imenovala najprej Planina, nato dolgo Sv. Križ nad Jesenicami, nato spet Planina. Kakim tristo ljudem, ki žive tod, pravijo nekateri Križarji, drugi pa Rovtarji. V 14. stoletju se je namreč kraj imenoval še »v Rovtah«. Visoko nad vasjo so kopali železno rudo, v vasi so bile železarske peči in odmevala so kladiva. Planina je predhodnik železarskih Jesenic. V teh višinah se je spočela železarska industrija. Leta 1907 so bili rudniki dokončno opuščeni in zdaj so večidel tudi že zasuti. Najstarejši vaščani se še spominjajo, kako so na paši grebli po kupih in razbijali kamene, ki se je nenavadno lepo svetlikalo. Spominjajo se še, kako so kot otroci stikali po Korlnovem rovu pa po Frančiškovem, Valentinovem in po rovu sv. Barbare. Kadar je kdo zabredel v vodo, so jo vsi hitro ucvrli ven.

Sedaj je že vse davno prekrila trava in pozaba. Le z železom so ostali domačini še vedno v tesni zvezi, večina je namreč zaposlena na Jesenicah, večidel celo v železarni. Po svoje jim je tako še bolj všeč, v njihove višine ne sežejo ne hrup ne prah ne nobena druga umazanija. Potem ko so rudnik zaprli, je Planina postala skoraj letoviški kraj. Pred vojno je imela vas 10 gostiln in veliko zasebnih sob za letovišçarje, na Golici pa so postavili Kadilnikovo in Nemško kočo. Obe koči sta bili med vojno požgani in nikoli več obnovljeni, tudi gostiln ni več. Na vrhu vasi stoji le Dom pod Golico. Upravnik Mirko Mlakar, ki gospodari v njem šele eno leto, pove, da ima dom le osem sob in pa restavracijo. Pozimi je poln smučarjev, poleti mu ne manjka letovišçarjev. Zato bodo dom prenovili, da bo v njem na voljo 42 postelj. Četrta ure iz vasi je še taborniška kočica, ki je vedno dobro obiskana. Vas je polna izvirov, studencev in voda, tako da je imela nekoč vsaka kmetija svoj

mlin. Sedaj ni nobenega vodnega mlina več, jih pa je nekaj na elektriko. Delata pa še dve vodni žagi.

Sredi vasi je lepa nova trgovina, sezidana v alpskem slogu, na katero so domačini upravičeno ponosni. Med kmečkimi in delavskimi hišami je zraslo veliko počitniških hiš in vil, ki jih mirno trpijo v svoji sredi, zavedajoč se, da je tudi meščan željan svežega zraka.

Razveseljivo je, da so še vedno živi bližnji planinski pašniki. Na jeseniški planini in Rožci se pase 70 goved, v Kočni, Pustem Rovtu, Svečici (tudi Bevšči imenovani) se pase 100 glav, v Golici pa 350 ovac. Leta 1962 so namreč v Golici zadnjikrat kosili. Nekdanji kosci se spominjajo, da so pri košnji v strmih rebreh »gor plačali«.

Do Golice je kake dve uri in pol hoda. Tja se napotimo z Markom Klinarjem, 64 let, ki je skrbnik ovac. To delo opravlja že deseto leto. Med potjo pove, da je kot klučavničar 40 let delal na Jesenicah. Ko prideva blizu ovčjih trop, jim nekajkrat

zavpije. Ovce se zganejo, prislusneje, nato pa na vso moč hitro zdirjajo k nama. Naš pastir nosi s seboj deset kilogramov soli. To je zanje preslasten, čeprav slan posladek. Tako se nagnetejo okoli naju, da se morava krepko prijeti za bližnje drevo, sicer naju bi pomečkale.

Približno 350 ovac se pase tu. To so ovce 70 gospodarjev iz 12 vasi, tudi z Bleda, Zasipa, iz Gorij. Zanimivo je, da se ovcam pridružijo tudi ovce s Koroškega, z druge strani državne meje. Čez dan se spuste do gozdov, prenočijo pa stisnjene druga k drugi vedno na najvišji točki, na vrhu.

Vsaka ovca ima za ušesom znamenje svojega lastnika. Vsako leto jih namreč nekaj umanjka. Nekatere zadenejo skale, ki se utrgajo v bregovih, druge padejo v prepad, nevarna jim je tudi strela. Tako je zadnje leto poginilo šest ovac, v enem zadnjih let pa kar 36, od tega sta jih 26 pokončali dve strelji.

Marko Klinar, ki oskrbuje ovce s soljo in tudi sicer skrbi zanje, pravi: »S tem imam veliko veselje. Rajši grem sem gor na izlet kot dol v mesto.«

V Planini vse dozori precej pozneje kot v dolini. Ko v dolini pozobajo češnje, v Planini šele dobro odcveto. Tudi krompir sade vsaj mesec pozneje. Ker je takšnih višinskih krajev v Sloveniji še precej, ima Hidrometeorološka služba v Ljubljani v Planini svojega stalnega sodelavca. To je Franc Guzelj, 68 let, upokojeni gozdar. Iz dneva v dan si vestno zapisuje, kdaj vzklije žito, kdaj se odpro cvetovi narcisi, kdaj kaj sade ali sejejo, kdaj žanjejo in obirajo. Celo začetek odpadanja listja zabeleži v razpredelnice, ki mu jih pošljejo iz Ljubljane.

Še nekaj je vredno pogledati v Planini. Skromno vaško pokopališče je dobilo visoko skalno klado — spomenik starosti slovenskih alpinistov Joži Čopu. Ob spomeniku sem naletel na dva občudovalca, na zakonski par Bitvus. Slavka Mihelič-Bitvus je doma iz Jesenic, Stane Bitvus pa iz Litve (sedaj v Sov-

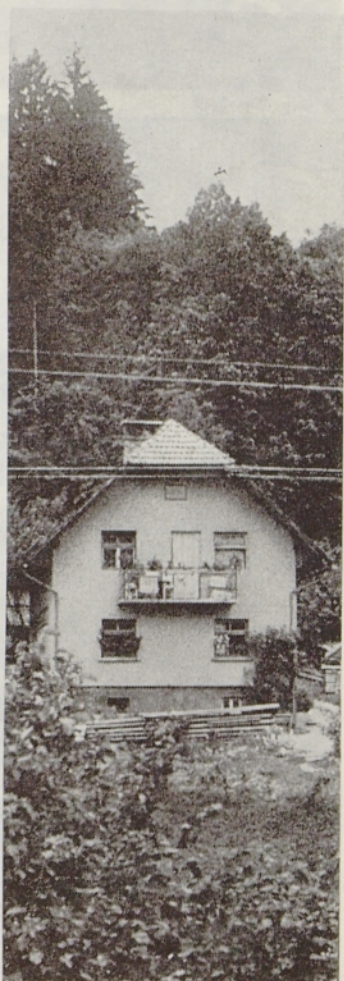
jetski zvezi). Pripovedujeta, da sta se spoznala v Avstriji, sedaj pa že 30 let živita v Angliji, blizu Londona. V Planino sta prišla obiskat svojce. Stane ne zna slovensko, Slavka pa ne litvansko, zato se sporazumevata v angleščini in pa nemščini. Litvanca, ki je sedaj že naturaliziran Anglež, vprašam, kaj mu je pri nas všeč. Z veseljem odgovori, da so naši ljudje nadvse prijazni in gostežljivi. Pohvali dobra slovenska vina in dobro hrano, navdušen je nad košnjo trave — to jutro je namreč prvič v življenju kosil. Meni pa, da bi morali še bolj paziti na takšne lepe kraje kot je Planina, predvsem naj bi bolj pazili, da ne bi njihove lepote načeli z neustreznimi in samovoljnimi pozidavami hiš.

Na koncu se ustavim v spodnjem delu vasi, v Prihodih, kjer je nadležni makadam lani že zamenjal asfalt. V vrsti delavskih hiš, obrobjenih z zelenjem in rožami, poiščem hišo Franca Smoleja, očeta naše bralke Ludmille Kobal. Najdem ga ob čebelnjaku. Čebele so njegova velika ljubezen. Vse življenje je bil martinar. V tovarniških halah si je nakopal prehlad za prehladom, tako da ga zdaj daje naduha. Sonce pred čebelnjakom pa mu dobro de. Pripoveduje nam o hčerkinem prizadevanju, da bi si v Kanadi ustvarila kos rodne grude, pa naj gre za domače igre, za narodne noše, v katere želi obleči svojega sinova ali za narcise, ki bi jih rada gojila na svojem kanadskem vrtu. Bila je operirana, pove njen oče, zdravniki so ji za nekaj časa odsvetovali pot čez ocean. Naši naročniki želimo čimprejnjše okrevanje. Obenem ji želimo, da bi se tudi sama lahko kmalu sprehodila po kotičkih svoje mladosti, po travnikih, ki se razprostirajo tik pod njenim domom, po gozdu, ki se začinja takoj za hišo. Vse bo še našla skoraj takšno, kot je bilo nekdaj. V Planini se je spremenilo le malo, kar pa se je, se je samo na boljše.

JANEZ KAJZER

Spomenik planincu Joži Čopu. Na levi Slavka Mihelič-Bitvus, Stane Bitvus in Franc Guzelj

Hiša Smolejevih v Prihodih, dom naše bralke

Nova trgovina v Planini pod Golico

SLOVENSKI IZSELJENSKI

PIKNIK

77

DESETIČ V ŠKOFJI LOKI

Grajski vrt nad Škofjo Loko, 4. julija. — Dvaindvajseti slovenski izseljenski piknik, ki je že vesokoz osrednje srečanje vseh Slovencev, živečih na tujem, je posekal vsa pričakovanja. V čudovitem naravnem okolju starodavnega parka in grajskega parka je vrvela množica več kot 20.000 udeležencev piknika. V mogočnem naravnem amfiteatru so prisluhnili zvokom uvodnih fanfar in bogatemu glasbeno-folklornemu sporedu, katerega krona je bil gotovo nadvse uspel nastop ansambla bratov Vadnal iz Clevelanda, ZDA. Med tremi slavnostnimi govorniki je zbranim rojakom iz vsega

sveta spregovoril tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger, ki je poudaril, da domovina skrbno spremlja delo naših rojakov v tujini in z veseljem spremlja novice o ustanavljanju novih društev ali organizacij, o novih kulturnih dejavnostih v slovenskih društvih v tujini, o izredno razširjeni skrbi za učenje materinega jezika, o prireditvah in drugih oblikah, ki Slovence v tujini združujejo, povezujejo in človeško bogatijo z novimi spoznanji in vrednotami.

Ob neštevilnih mizah v sončnih in senčnih predelih parka so se skozi ves dan in še pozno v noč srečavali stari znanci iz vseh predelov sveta, zlasti iz Amerike, Kanade, Avstralije, Švedske, Francije, Belgije, Švice in Nemčije. Mnogi so prišli na piknik prvič in obenem po mnogo letih tudi prvič na obisk domov, nekateri celo po več kot 70 letih. Na glas so pripovedovali, da je zanje pravi praznik, ko lahko ves dan poslušajo žlahtno slovensko govornico, slovensko pesem in gledajo slikovite slovenske praznične noše.

Del dvajsetisočglave množice na pikniku v Škofji Loki

Na pikniku: Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice, inž. Tone Kovič, predsednik skupščine mesta Ljubljane, in Frank Horzen, župan mesta Fontana v Kaliforniji

Dve dekleti iz našega najmlajšega izseljenskega rodu

PIKNIK V RAKIČANU PRI MURSKI SOBOTI

V letu 1978 bodo slavili prireditelji — podružnica Slovenske izseljenske matice v Murški Soboti, občinska skupščina in drugi — že kar pomemben jubilej: petindvajsetletnico, odkar organizirajo prijetna in koristna srečanja za izseljence in delavce, ki so doma iz Prekmurja in Prlekije.

Prvo srečanje je bilo že leta 1953, medtem ko je bil prvi osrednji izseljenski piknik leta 1956 v Kamniški Bistrici. Torej so izseljenska srečanja v Murški Soboti in okolici starejša od osrednjih, ki so zadnjih deset let v Škofji Loki. Letošnje, 24. po vrsti, je bilo 22. julija na športnem letališču v Rakičanu pri Murški Soboti. Udeležilo se ga je okrog petsto rojakov, ki so z zanimanjem spremljali pisan kulturni spored: pel je kmečki oktet iz Velike Polane, v prekmurskih nošah so se vrтели mladi plesalci, znane domače napeve so igrali na gosli, klarinet in harmoniko, pa tudi duda in citre niso

manjkale, za smeh in dobro voljo sta poskrbela Dodo in prleška Micka.

Hvaležni obiskovalci so z navdušenim ploskanjem izražali svoje zadovoljstvo, saj so jim prekmursko narečje in znani napevi po letih odsotnosti iz domovine segli do srca. Potem pa so imeli čas, da so se s svojci in prijatelji do dobra pomenili in se seznanili tudi z drugimi rojaki, saj so prišli iz vseh evropskih dežel, pa tudi iz Amerike, Kanade in Avstralije. M. Š.

Izseljenski piknik na letališču v Rakičanu. Udeleženci so si na kratkih poletih z letali lahko ogledali Prekmurje in Prlekijo tudi iz ptičje perspektive (slika zgoraj)

Kanadčani na pikniku v Rakičanu. Prišlo je več družin iz Windsorja in Stefan Vuk z družino, tudi iz Windsorja (slika desno)

PIKNIK NA GORJUŠI PRI DOBU

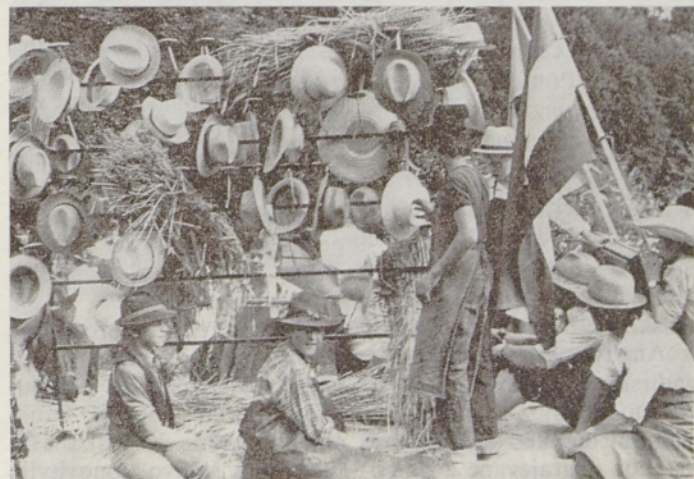
Podružnica Izseljenske matice Domžale- Kamnik je 16. julija priredila prijateljsko srečanje izseljencev in zdomcev pri Jamarskem domu na Gorjuši. V prekrasnem naravnem zelenem amfiteatru se je zbralo več ljudi, kot so jih pričakovali: približno tisoč.

Med govorniki naj omenimo predvsem rojakinjo Milo Breznik, ki je zbrano množico pozdravila v imenu slovenskega društva Triglav iz Sydneya v Avstraliji. Domačini so pripravili imenitno povorko. Na 17 okrašenih kmečkih vozovih so pokazali najrazličnejša kmečka dela in opravila, tako izdelavo kozolca, mlatenje, kovaško delo, žganjekuho, predvsem pa okoliško posebnost: izdelovanje slamnatih

klobukov. Nastopila je folklorna skupina iz Mengša. Nato pa so se udeleženci piknika zavrteli v veselem ritmu, posamezne družbe pa so si dale duška s petjem slovenskih pesmi. Vsi so bili enotnega mnenja, da je treba ta čudoviti prostor med gradom Krumperkom in Železno jamo na Gorjuši še večkrat izrabiti za podobna srečanja. J. K.

Pred Jamarskim domom: domači plesalci v narodnih nošah so povabili medse tudi rojake (slika zgoraj)

Eden izmed 17 vozov na domžalskem pikniku: Tod so slamniki doma! (slika desno)

PEVSKI ZBOR JADRAN IZ CLEVELANDA, OHIO, NA DRUGEM OBISKU V SLOVENIJI

V dneh od 18. do 22. julija 1977 je slovenski mešani pevski zbor iz Clevelanda, ki obstaja že 56 let, priredil svojo drugo koncertno turnejo po Sloveniji. Turnejo je organizirala Slovenska izseljenska matica ob pomoči Kulturne skupnosti Slovenije. Za vse štiri napovedane koncerte je vladalo izjemno zanimanje. Koncerte so v posameznih krajih napovedovali lepi tiskani plakati, občinstvo pa je bilo o koncertih obveščeno tudi v časopisju ter po radiu. Florence Unetich, predsednica zbora, je morala že pred začetkom turnee dati vrsto izjav za ljubljanski radio in za lokalne radijske postaje.

Pevski zbor Jadran na koncertu v Starem trgu poleg Slovenj Gradca — s podarjeno sliko Karla Pečka

DNEVNIK KONCERTNE TURNEJE

Ponedeljek, 18. julija. Avtobus, v katerem so se Jadrančanje odpravili na pot po Sloveniji, je po vsej dolžini okrašen z velikim napisom z imenom zbora in mesta, od koder prihajajo. Pevci, ki so pred njimi jih je nekaj, ki so prejšnji dan prvič v svojem življenju stopili na slovenska tla, se razgledujejo po lepi Štajerski. Fotoaparati v rokah pevcev se razživijo v Poljčanah, ko opazijo na vrhu dimnika razkošno gnezdo štokelj. V viteški dvorani gradu Stattenberg pevci prvokrat zapoje nekaj pesmi. Na Ptujski gori pa se z žalostinko spomnijo svoje sestre Jenie Primc, ki jo prav tisti čas v Ameriki pokopavajo. Pomislim, da je to žlahtnejši nagrobnik kot še tako drag marmor.

Zvečer je Narodni dom v Jadranski ulici (!) na Ptujju nabito poln. Med občinstvom je precej mladih brigadirjev, ki blizu Ptujja opravljajo mladinsko delovno akcijo. Pevce iz Amerike pozdravijo z brigadirskimi pozdravi, nato pa zbrano sledijo sporedu. Posamezne točke koncerta so vseskozi nagrajevane z dolgo-

trajnim ploskanjem. Ob koncu ploskanje ne pojenja polnih 10 minut.

Za ploščo Echoes of Slovenia je izjemno zanimanje. Kupci žele, da se nastopajoči na njej ovekovečijo s svojimi avtogrami. (Pozneje se izkaže, da so pevci vzeli s seboj premalo plošč, za zadnji koncert jih preprosto zmanjka).

Torek, 19. julija. To je edini prost dan koncertnega tedna. Pevci se razgledujejo po starodavnem Ptujju, na željo direktorice muzeja zapoje v grajski kapeli, popoldne pa odmeva njihova pesem v Cirkulanah v Halozah, kjer se spoznajo z domačim dirigentom. Pri kosilu jim Andrej Fekonja, ptujski kulturni delavec, izreče pomembno misel: »Povedati vam moram, da tudi pri nas doma v Sloveniji nimamo veliko tako kvalitetnih zborov, kot je vaš. Naše občinstvo vas ni samo počastilo z obiskom, ampak ste ga tudi vi oplemenitili s svojim koncertom.«

Zvečer se pevci sproste na večerni zabavi v motelu Podlehnik, kjer najprej praznujejo srebrno poroko svojih članov Sophie in Mika Matuch — s šaljivo ponovitvijo

poročnega obreda in s poročno torto seveda, nato pa zaplešejo svoj društveni ples Craisy 8. Razpoloženje je na vrhuncu.

Sreda, 20. julija. Kratek ogled kovaškega muzeja na Muti, nato prisrčna dobrodošlica v Slovenj Gradcu, kjer pričakajo zbor vsi krajevni kulturni organizatorji. Pevci si ogledajo muzej NOB, sprehodijo se skozi galerijo (razstava s poudarkom na domačih umetnikih je bila postavljena nalašč zanje), si ogledajo obe starodavni cerkvi, občudujejo Sokličev muzej, prisostvujejo odkopavanju rimskega trga Colatio. Popoldne se kljub utrujenosti odzovejo vabilu primarija slovenjegraške bolnišnice dr. Draga Plešivčnika in priredijo krajski koncert za bolnike in zdravniško osebje. Primarij, ki se je nekaj časa šolal v Clevelandu, izjavi: »Bolnišnica je stara več kot 80 let, doživela je marsikaj, ni pa še doživela, da bi v njej pel slovenski zbor iz Amerike. To je za nas zgodovinski dogodek.«

Zvečer je koncert v sosednjem Starem trgu, na prostem, v lepem naravnem amfiteatru. Žal se pesmi zaradi

razsežnega odprtega prostora nekoliko razgube. Domačini nagrade pevski zbor z lepo sliko domačega umetnika Karla Pečka, ki ponazarja prav koncertno prizorišče v Starem trgu, obenem mu podelijo tudi posebna tiskana priznanja. Po koncertu spregovori tudi Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice, in obdari zbor s cvetjem. Vzdušje je prisrčno. Domači organizatorji izrazijo željo, da bi tudi prihodnje leto gostovala pri njih kaka ameriška kulturna skupina. Obiskovalci koncerta izražajo občudovanje, da v Ameriki celo druga in tretja generacija tako prizadevno gojita slovenstvo.

Četrtek, 21. julija. Koncertni avtobus pelje na Dolenjsko. Spotoma se pevci sprehodijo po Velenju. V Krškem jih pričakajo kostanjeviški gostitelji. Člani pevskega zbora ne morejo razumeti, da je kostanjeviška osnovna šola polna dragocenih slik in kipov. Sprašujejo, če je tu morda umetniška šola. Še bolj se jim razpro oči ob ogledu galerijskih zbirk v starem cisterijanskem samostanu. Že nad 200 let opuščena kate-

drala ob samostanu, spremljena v koncertno dvorano, je prelepa na pogled. Ob skušnji pred koncertom pa pevce vznemiri močna odmevnost. Boje se, da ne bo vse tako, kot bi moralo biti. Zvečer, ko je katedrala polna obiskovalcev (na koncert so jih zvalili tudi lepi tiskani plakati), napaka izgine. Koncert med cerkvenimi zidovi je posebno, enkratno doživetje. Tisti, ki poslušajo koncert v predverju, na prostem, izjavljajo, da so deležni enkratnih zvočnih učinkov. Vsak pevec dobi v dar buteljko iz kostanjeviške vinoteke. Ves razsežen samostan, največji te vrste v Evropi, je v čast pevcem slavnostno razsvetljen. Občinstvo je presenečeno nad gladkim potekom koncerta, nad sproščenostjo nastopajočih, nad prisrčno besedo obeh napovedovalk. Velikega odobravanja je deležen duet Florence Unetich in Angela Zabjek ter solistke Betty Resnik, Pat Brandt in Florence Unetich. Dolgotrajno ploskanje velja dirigentu Reginaldu Resniku, pianistu Jacku Roshongu in ne nazadnje mlademu, komaj sedemnajstletnemu harmonikarju Johnnyju Mauricu, ki nastopa v narodni noši.

Petek, 22. julija. Pevce vodi pot skozi Ljubljano na Notranjsko v Ilirsko Bistrico, ki jo že poznajo, saj so nekateri od tam doma. Ko se avtobus bliža Knežaku, vznemirjenje v avtobusu naraste. Peter Tomsic, ki je doma iz Parija, razburjeno kaže, kje je hodil v šolo, kje je pasel, kje je njegov dom. Šofer mora trobiti, trobiti, naj vsi vedo, da prihajajo Slovenci iz Amerike. Evani Metroka, ki je odšla od tod kot desetleten otrok in se pelje skozi svojo rodno vas po 46 letih, pridejo solze v oči. Vendar ni časa za postanek. V Ilirsko Bistrico prispe avtobus z dolgo zamudo. Domači gostitelji čakajo že debeli dve uri. Vsem prišno nageljne. Počaste jih z zakusko v domačem transportnem podjetju.

Koncert, sprva napovedan na prostem, je zaradi vetrovnega vremena prenešen v kinodvoro. Žal dolgo pred koncertom se zbirajo gruč obiskovalcev. Dvorana je nabito

polna. Veliko ljudi stoji, veliko jih sploh ne more v dvorano. Med odmorom nihče ne odide iz dvorane, ker se boji, da bi mu prostor zasedel kdo drug. Vzdušje med koncertom je neponovljivo. Solistke vnamajo srca. Po večerji sledi še en koncert, v domači gostilni. Pesem ameriških Slovencev odmeva po vsej Ilirski Bistrici. Domači gostitelji iz vsega srca zažele, da bi jih sprejeli v svoji sredi tudi tretjič. Tu so namreč Jadrančanje gostovali že pred štirimi leti.

Sobota, 23. julija. Splet koncertov je sklenjen, pevci si odahnejo. Preostane le še razgledovanje po Novi Gorici, obisk vinske kleti Dobrovo v Brdih, vzpon na razgledni stolp v Brdih, fotografiranje, obudovanje doline Soče, sočustvovanje ob pogledu na številne ruševine, ki jih je na Primorskem povzročil potres in po izjavi mnogih pevcev največje doživetje — pohod k izviru Soče, zatem pa srečanje z mogočnim masivom gorskih sten na Vršiču.

Koncertna turneja je nadvse uspela. Slovenski tisk in radio sta ji posvetila zadosti pozornosti. Domačini so Jadrančane spoznali tudi v krajih, kjer ni bilo koncertov in se z njimi takoj spustili v prisrčen pogovor. Pevci ob koncu izjavljajo, da tistim članom svojega društva, ki so ostali doma, sploh ne bodo znali povedati, kako lepo so bili sprejeti, kako imenitno so se imeli in kaj je utegnili videti v borem tednu. Ob prihodu v Ljubljano jih čaka še najvišje priznanje: Zveza kulturnih organizacij Slovenije jim podeli diplomo za dolgotrajno uspešno delovanje v Clevelandu. Koncertna turneja je bila doživetje za same pevce, za slovensko občinstvo, ki je do kraja napolnilo sleherni izmed štirih dvoran in gotovo tudi za podpisane, ki je v tednu dni dobil temeljit vpogled v uigranost, družabnost in tovarištvo pevskega zbora Jadran. Redko se zgodi, da človek naleti na tako disciplinirano in harmonično kulturno skupino, kot je pevski zbor Jadran.

JANEZ KAJZER

Jadrančanje so med turnejo dočakali srebrno poroko svojih članov Sophie in Mikea Matuch

Pevka Ann Kristoff v vrhunskem razpoloženju

Pianist Jack Roshong in pevec Tony Kolenc — s svojo obvezno cigaro

ŠPORT — IN NE SAMO TO

Slovenski športniki so preteklo poletje sprejeli v goste tudi zanimivo športno skupino — člane slovenskega športnega kluba iz Toronta v Kanadi. Skupina članov tega kluba je prišla tokrat že petič na turnejo v domovino, trikrat doslej so gostovali hokejisti, enkrat pa tudi že nogometaši in odbojkarji ter odbojkarice. Ob njihovem prihodu je mednarodna komisija telesno kulturne skupnosti Slovenije, ki je bila uradno njihov gostitelj, priredila tiskovno konferenco, ki je med slovenskimi športnimi novinarji vzbudila precej zanimanja.

Predsednik SŠK iz Toronta Martin Vukšinič in podpredsednik kluba Tone Vršič sta med drugim povedala, da je bil njihov klub ustanovljen leta 1961 z namenom, da bi v novi domovini združeval Slovence, ki najdejo razvedrilo tudi v športu, in ne nazadnje tudi za to, da bi razvijal slovensko družabnost. Posamezne sekcije kluba morajo pogosto vaditi v nemogočih pogojih, kljub temu pa so dosegli že toliko uspehov, da so jih opazili tudi v kanadski javnosti. To zlasti velja za njihovo odbojgarsko ekipo, ki se je proslavila tudi v ontarijski ligi. V zadnjem času pa še posebno veliko obeta njihova ženska odbojgarska ekipa. Omeniti moramo tudi to, da so prav vsi odbojkarji in odbojkarice rojeni že v Kanadi, torej naš drugi izseljenski rod, med nogometaši pa jih je nekaj, ki so se s tem športom ukvarjali še pred odhodom iz domovine.

Predsednik Slovenskega športnega kluba Martin Vukšinič, sicer Belokranjec, doma iz Božakovega pri Metliki, nam je po končani turneji zatrjeval, da je bilo povsod, kamorkoli po Sloveniji in med rojake na Koroškem so prišli, čudovito, nepozabno in nepopisljivo. Turneja je bila res zelo naporna, saj so

v tednu dni igrali tekme vsak dan, razen tega pa je bilo treba prepotovati še dolgo pot. Naši kanadski športniki so v vseh krajih, kjer so se ustavili, sklepali številna poznanstva z našimi športniki, ogledali so si številne turistične in kulturne zanimivosti ter vrsto prireditev.

Tudi podpredsednik Tone Vršič, ki je doslej spremljal vse skupine kanadskih športnikov, je dejal, da je bila letošnja turneja doslej najboljša, najbolj pripravljena, zelo dobra pa je bila tudi njihova skupina. Osebnost je bil tudi vesel, da so njegovi kanadski rojaki tekmovali tudi s športniki iz njegove najožje domovine Prlekije, oziroma v Ljutomeru.

Kanadske slovenske športnike je pot vodila iz Ljubljane, kjer so se prvič pomerili z domačimi športniki v vseh treh disciplinah, v Ljutomer, nato v Celje in Štore, za en dan so skočili v Celovec v Avstrijo, kjer so se pomerili z ekipami Slovenskega atletskega kluba, nato na Jesenice, turnejo pa so zaključili na dan izseljenskega piknika v Škofji Loki. Goste je na turneji spremljal Janez Šmon.

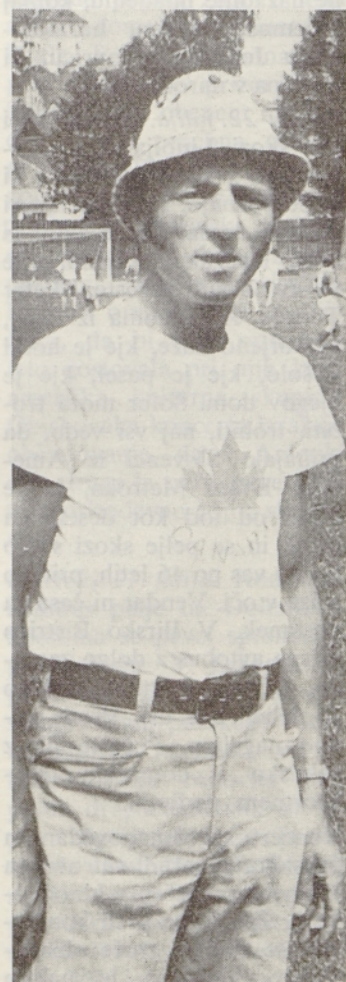
Ekipe kanadskih slovenskih športnikov so sestavljali: Odbojkarice: Martina Kavčič, Margaret Cvet, Danica Kastelic, sestre Tratnik, Silva Jakšetič, Nada Škerl in Stajanova; odbojkarji: Mike Stajan, John Pugelj, Andrej Lamovšek, Roman Struhanik, John Ališevski in John Ruskie; nogometaši: Miro Koršič, John Šibenik, Stanley Ferkulj, John Tratnik, Milan Gruškovnjak, Tone Bezjak, Martin Vukšinič, Ivan Kavčič, Jože Horvat, Marjan Budič, Lojze Rogina, Jože Keber, Milan Rejc in Branko Luzar. Obe odbojgarski ekipi je vodil Jože Čemas, nogometno pa Martin Vukšinič.

J. P.

Kanadsko-slovenski nogometaši (v temnejših majicah) pred tekmo z moštvom Loških tovarn hladilnikov v Škofji Loki

Posnetek z nogometne tekme med kanadskimi športniki in SAK iz Celovca

Martin Vukšinič, predsednik slovenskega športnega kluba v Torontu

SLA PO LETALIH

Vido Mlakar je že zgodaj zamikalo videti kaj več sveta. Najraje se je videla s potovalko v rokah. S prijatelji je veliko popotovala po Franciji in Belgiji. Vsaj enkrat na leto je družina Mlakar odpotovala v Slovenijo — k stari mami v Babno polje. »Ah, vi ne veste, kako fina, kako dinamična je moja stara mama, z njo se lahko pogovarjam o čemerkoli,« pripoveduje naša stewardesa. V Franciji je Vida toliko govorila o Sloveniji in Jugoslaviji, da je s svojim govorjenjem zvalila v naše kraje tudi francoske prijatelje. Sama je sanjala, da bo postala stewardesa. Življenje v letalih pod nebom se ji je zdelo nepopisno lepo. Sprva je svoje želje ocenila le kot mladostne sanjarije. Ko pa se ni mogla znebiti misli na le-

tala, se je vpisala v šestnajst-mesečni tečaj za letalske stewardese v Parizu. Vendar ni mogla postati stewardesa. Bila je premlada. Francoski letalski predpisi določajo, da morajo biti stewardese polnoletne, stare vsaj 21 let. Tako se je pri devetnajstih letih odločila, da pride za tri mesece domov, v Slovenijo, da si izbrusi svojo slovenščino. Vpisala se je v tečaj slovenščine za tujce. Spominja pa se, da je med tujci, ki so se učili slovenščine, klepetala le po francosko ali pa po nemško in angleško. Slovenščina ji je stekla šele pozneje, ko si je pridobila sebi enakih znancev. Vendar to ni bilo lahko. Družabna in živahna ter sproščena v družbi je težko razumela, da je domača družba tako zapeta do prišleka. Ko pa so bile ovire pre-

magane, je videla, da so naši mladi ljudje prav takšni kot v Franciji ali kje drugje. Prav kmalu se ji je ponudila možnost postati zemeljska stewardesa na ljubljanskem letališču. Včasih zaigra stewardeso tudi v letalu. Uresničil se ji je mladostni sen. »Vedno sem bila nora na aviacijo. Če ne vidim letala en teden, sem že vsa iz sebe,« pravi. Vesela je, ker vidi na letališču mnoge znane ljudi, ki jih sicer ne bi nikoli videla. Stanuje v bližnjem Kranju. Tudi svojo sobo je opremila z maketami letal in z letalskimi posterji. Zračne višave jo mamijo celo tako zelo, da se je vpisala v tečaj za športne pilote.

Tesna zveza z letalstvom ji omogoča tudi pogosta potovanja, tako k svojim domačim v Francijo kot po svetu. V zadnjem mesecu je bila v Londonu, v Neaplju in na Palmi de Malorci. Če le more, odide na morje.

Odločila se je, da ostane v Sloveniji. Služba zemeljske stewardese se ji zdi za mlade in neporočene kot nalašč. Njeni delovni tovariši včasih težko razumejo, zakaj se je vrnila iz Francije, kjer bi se lahko dokopala do višjega zaslužka. Težko jim je dopovedati, da ji ne gre za zbiranje denarja, za gmotne koristi. Preprosto je vesela, da opravlja zanimivo delo, da ne čepi v pisarni. Všeč ji je, da živi in dela v lepih krajih na Gorenjskem. Všeč ji je Kranj, ker je majhno, intimno mesto. Izjavlja, da nima rada betonskih mest. Vse ji je všeč, le z zimo se ne more sprijazniti in s kupi snega. V francoskem kraju je zapadlo največ dva centimetra snega. Vida Mlakar pravi sama o sebi, da je živa in da se mora vsak dan zgoditi kaj novega, sicer ji je dolgčas. »Sicer pa smo vsi doma takšni,« pravi. Njeni domači so se že zdavnaj sprijaznili, da živi daleč od njih. Le z letali se nekako ne morejo sprijazniti. Boje se, da bi se ji kaj zgodilo. Nihče od domačih, razen starejšega brata, še ni letel z letalom. Pa še starejšega brata je na letalski polet do Dubrovnika zvalila sama.

Zemeljska stewardesa Vida Mlakar

JANEZ KAJZER

SENZACIJA POD GORJANCI

V starodavnem kostanjeviškem samostanu pod Gorjanci, v galeriji »Božidar Jakac«, kjer so postavljene tudi stalne zbirke domačina Jožeta Gorjupa in Toneta Kralja, je bila v juniju nenavadna slovesnost.

Pleterski samostan, ki je znan iz zadnje vojne kot velik simpatizer in podpornik narodnoosvobodilnega boja, se je odločil še za eno veliko in humano dejanje ter je iz svoje bogate zbirke okoli 300 slik starih mojstrov v olju odstopil 45 slik za razstavljanje in s tem na vpogled širši javnosti Dolenjskemu kulturnemu festivalu.

Znano je, da so v Pleterje pri obnovi cistercijanskega samostana v začetku tega stoletja iz Francije pripeljali tudi vrsto umetniških del visoke vrednosti, med njimi tudi dvanajst slik apostolov, ki jih strokovnjaki pripisujejo ožjemu krogu velikega flamskega slikarja — klasiku baroka in najpomembnejšemu Rubensovemu učencu Antonisu van Dycku, ali vsaj tako imenovani — van Dyckovi šoli.

Za nenavadno odkritje, ki presega meje ožje domovine, in bo, če bodo domneve o avtorstvu potrjene, svetovna senzacija, se zanimajo tudi tuji strokovnjaki. Do pomembnega odkritja pa je prišlo povsem po naključju. V samostanu Pleterje pravijo: »Te slike smo že od nekdaj cenili kot veliko vrednost. Bile so že na razstavi v Zagrebu 1939. Nekaj malega pa so o njih že tudi pisali. Vedeli smo, da sodijo v krog flamskega slikarstva, nismo pa vedeli za avtorja. Slike so visele po raznih delih samostana in v neugodnih klimatskih razmerah iz leta v leto bolj propadale.

Na veliko podobnost z van Dyckom je prvi opozoril Dušan Dežman, knjižničar in vodnik po samostanu, ko je v muzeju v Budimpešti na svoje veliko začudenje zagledal sliko apostola Janeza, ki je bil na las podoben našemu in ga imajo Madžari za originalnega van Dycka.

Na njegovo prigovarjanje se je samostan odločil za restavriranje slik. Delo smo zaupali restavratorju Viktorju Povše-

tu. Velika škoda je, da pri omenjenih slikah ni nobene dokumentacije in je zaradi tega delo pri dokazovanju in odkrivanju avtorstva še toliko težje.«

Pri restavriranju se je poka-

zalo več preslikav. Toda pod vsemi temi premazi, kot pravi restavrator Povše, so se odkrila dela velikega mojstra. Pri slikah je bilo potrebno reševati vse. Ravnati deske (deset slik je na pet milimetrov

Motiv iz obnovljenega kostanjeviškega samostana. Foto: Marjan Garbajs

Ena izmed dragocenih pleterskih slik, domnevno delo slovitega flamskega slikarja Van Dycka. Foto: Zvone Pelko

debelih deskah, apostola Marko in Luka pa sta na platnu) in utrjevati barvne plasti. Na hrbtnih straneh je bilo potrebno urediti parketažo. Potem so prišle na vrsto rentgenske preiskave. Po raznih mestih Evrope so še štiri serije apostolov, ki jih pripisujejo van Dycku: v Münchnu enajst slik, in Dunaju pet, v Dresdenu pet in v Angliji trinajst. To je tudi edina popolna serija. Potrebne so primerjave, kemične in rentgenske analize, študije pigmentov, okvirov, slikarskih detaljev in vsega, kar bo morebiti pripeljalo do zaželenega cilja. Na podlagi kemičnih analiz pigmentov je ugotovljeno, da sodijo slike v sedemnajsto stoletje. Takrat so slikarji uporabljali še dragocene, silno drage pigmente, kot so azurit, cinober, malahit in druge . . . V poznejših stoletjih so barve iz dragocenih naravnih pigmentov izpodrinili cenejši — sintetični. Da bi bile slike kopije, je izključeno. Narejeno so smelo, energično, s čopičem pravega mojstra. Najlepša od vseh in najbolj ohranjena pa je podoba Kristusa in to sliko v zadnjem času pripisujejo nekateri prav van Dycku.

Iz bogate zakladnice pleterskega samostana so na omenjeni razstavi in v stalni zbirki pod strogim nadzorstvom in najsodobnejšimi alarmnimi napravami tudi druge velike umetnine, ki pa so zaenkrat skrivnost in le zagnan in potrpežljiv študij bo morda nekoč odmaknil tančico stoletij. Nov pomembni dosežek galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki je pomembna kulturna manifestacija. Posebno še, ker je pobuda za javno predstavitev slik prišla iz kartuzije Pleterje, kar kaže veliko odprtost in poslušnost za potrebe širše kulture.

Razstavo je odprl prior Janez Drolc, o zbirki pa je govoril univ. prof. dr. Stane Mikuž. Kostanjevica na Krki, pod Opatovo goro v nedrjih zelenih Gorjancev je k svojemu že tako izrednemu kulturnemu poslanstvu dodala še en kamenček, še en mozaik.

LADISLAV LESAR

Vijugasta, strma cesta čez Petrovo brdo se še ne izteče v Baško grapo. Prvo srečanje s Podbrdom. Do lanske jeseni bi morali prevoziti še nekaj sto metrov, da bi zagledali prve hiše s tablicami, na katerih je odtisnjeno ime navedenega kraja. Da, lanski jesenski potres je precej prizadel tudi kraje v krajevni skupnosti Podbrdo. V Podbrdu, Bači, Trtniku, Kalu, Kuku, Stržišču, Znojilah, Hudajužni, Koritnici, Grantu, Rutu, Grahovem ter Poreznu je precej hiš dobilo rdeče, rume oznake. Nekatere med njimi so postale ljudem nevarne. Hitre pomoči vseh Slovencev, tudi mnogih rojakov po svetu, so se spominjali majske dni nekateri kraji omenjenih vasi, ko so se vselili v nove montažne hiše. Postavilo in opremilo jih je sarajevsko podjetje ŠIPAD s sodelujočimi tovarnami. In devet takih montažnih hiš, lepo se vključujejo v okoliški hriboviti svet, sedaj najprej srečamo, ko se pripeljemo s Selške doline čez Petrovo brdo v Podbrdo. Tudi teh devet montažnih hišic ter po dve v Bači in na Poreznu bodo desetletja govorile popotnikom, da človek v naši samoupravni socialistični družbi v nesreči ne ostane sam. Beseda solidarnost oživi, se iz dogovorov, resolucij spremeni v stvarnost, točneje, v tople domove mnogim ljudem. Kakšen bo jutrišni dan Podbrda in okoliških vasi? Prav-

POTI MLADIH PODBRDČANOV

zaprav je treba spregovoriti tudi o včerajšnjem dnevu, da po stvarnosti današnjega, lahko napoveduješ jutrišnjega.

— Osnovna težava krajevne skupnosti — je opredelil ravnatelj osnovne šole »Simon Kos« Podbrdo, Aljoša Berginc — je razseljevanje ljudi. To močno čutimo v naši šoli, o tem govorje zaprta vrata po mnogih domačijah okoliških vasi, to dokazujejo številna opuščena polja. Ni še dolgo tega, ko smo imeli na naši šoli skoraj 250 učencev in učenk. Tudi podružnične šole so bile zasedene polno. Sedaj imamo podružnično šolo le še v Grahovem ob Bači. Njena zgradba je tako poškodovana, da moramo voziti otroke v našo šolo. Iz manjših vasi prihajajo k nam le še posamezni otroci. Ni tako malo zaselkov, kjer ni več dečka ali deklice mlajše od 15 let.

Mladi se po nekaj dni odpravljajo na pobočja okrog vasi. Spomladi, tedaj, ko je čas najbolj primeren za pogozdovanje, napote korake na nekdanja polja, travnike. Zaraščenost le teh govori o tem, da je lemež pred dvema, tremi, petimi leti zadnjikrat paral njihova nadržja. Potem nič več. Lastniki se domenijo z gozdarji, naj tudi ta svet po-

gozdijo s smrekovimi in jelkinimi sadikami. Iz leta v leto so spet bolj zelena pobočja. Rjavino zoranih njiv, svetlozeleno barvo travnikov, zamenjujejo temnozeleno barve iglavcev.

Podbrdo — se z Aljošo Bergincem spet spustimo v dolino — je dolgo kar dober kilometer. V ozki dolini Bače je pričelo primanjkovati zazidalnih površin. In glejte, človek, ljudje so se odločili, da zgrade svoje domove na zložnejših vzpetinah nad krajem. Tudi videz središča kraja, tam okrog cerkve, se bo spremenil v nekaj letih. Nekaj starih, »furmanskih« hiš je tako poškodovanih, da jih bodo podrli. Na njihovem mestu bomo zgradili nove, sodobne stavbe. Med njimi bo tudi šolska telovadnica.

Tovarna volnenih izdelkov »Bača« je osrednja tovarna v Podbrdu. Znana je po kakovostnem blagu. Precejšen del blaga izvozi, ker doma ni dovolj kupcev za tako kakovostno in temu primerno drago blago. Pričakovali bi, da bo tej tovarni lahko dobili mlade, ki bi se želeli izšolati za tekstilne, kemične, strojne tehnike, inženirje, strokovnjake. Žal ni tako. Mladi se napotijo po osnovni šoli v Tolmin, na Jesenice, v Ljubljano.

Mnogi si po končanem šolanju tam poiščejo tudi zaposlitev in stanovanje. Malo jih je, ki se vrnejo v rodni kraj. Ob sobotah, nedeljah se že zberejo, če si seveda niso ustvarili v novem kraju družine.

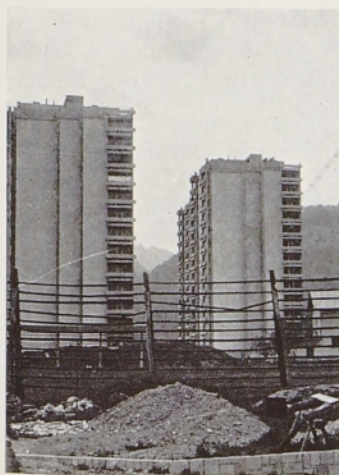
Dokler smo imeli v Podbrdu na voljo kinodvorano — je primerjal pekovski pomočnik ter predsednik mladinske organizacije v Podbrdu, Darko Rihtar — se nas je zbralo okrog petdeset na sestanek in še enkrat toliko na ples. Tudi mladinski klub, ki smo ga imeli do nedavna, je pritegnil tudi vrstnike iz Tolmina, Mosta na Soči, v naš kraj. Potres nam je vzel kinodvorano, zemeljski plaz klub. Kdaj pa kdaj se snidemo v šoli. A tam ne moremo pripraviti takih prireditev, kot smo jih imeli v dvorani. Res je, da mladi sodelujemo v krajevni kulturni skupini, v pevskem zboru, a to nas še ne zadovolji. Kdaj se bo obrnilo na bolje? To je odvisno od denarja, pa tudi od pripravljenosti TVI »Bača«, da obnovi dvorano.

Konec koncev, boste dejali, saj od Podbrda do Mosta na Soči ali Bohinjske Bistrice ni tako daleč, da ne bi mogli kdaj pa kdaj skočiti v en ali drug kraj. Pa je! Zvečer ni vlaka, s katerim bi se lahko vrnili s prireditve v Mostu na Soči. V Bohinjski Bistrici pa so pred nedavnim zaprli kinematograf. Tako ostajamo sami, brezmočni.

STANE JESENOVEC

Stosedemdeset učencev in učenk ima sedaj osnovna šola »Simon Kos« v Podbrdu. Koliko jih bo še čez pet let?

Staro središče Podbrda bo v nekaj letih spremenilo videz. Nekaj onemoglih »furmanskih« hiš se bo umaknilo sodobnim zgradbam.. Foto: S. Jesenovec

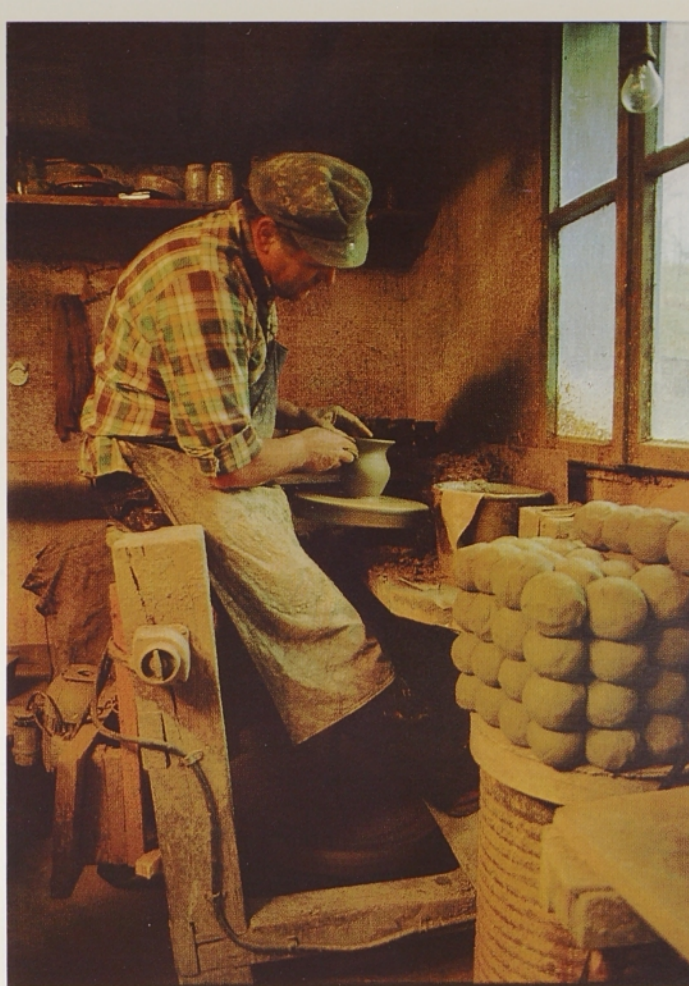

V Šentjerneju na Dolenjskem in v Šentjernejski okolici, z znamenjem slavnega, nepremagljivega petelina, so majolike z likom in obliko tega pevca, kakor pravi narodna pesem. »Lepšega kraja nej kot je Šentjarn, lepšega ptiča nej kot je petjaln.«

In to slavno šentjernejsko himno so do dandanašnjih časov ohranili tudi lončarski izdelki, edinstveni primerki, narejeni iz gline s preprostimi in okornimi kmečkimi prsti, da je turist ali slučajni obiskovalec še bolj zagledan in se ne more načuditi ornamentiki, ki poudarja stilizirano glino brez akademskega znanja anatomije kot neko samosvojo spevnost, ki je v pokrajini pod Gorjanci simbolična tudi zaradi dobre kapljice. V resnici pa je petelinja majolika napeta in bogata v vsaki zidalnici ali hramčku in skorajda ni primera, da bi se ti glinasti pivski vrči metali ob tla, kakor se včasih mečejo običajne steklenice ali kozarci. Šentjernejski petelini so lončarski izdelki, narejeni po stari izkušeni tradiciji. So trud in veselje izdelovalcev. Sušijo se na soncu in ljudje jih cenijo kakor relikvije.

Lončarstvo je bilo na Slovenskem nekdanje izredno razvito. Najstarejše zapise o tej obrti najdemo že v arhivih gornjegrajskega gospostva iz leta 1340, znano pa je, da so ljudje lončarili že mnogo prej. Znanе so tudi cehovske listine iz 16. stoletja v Ljubljani, Škofji Loki, Kranju, Celju itd. . . . Tudi Valvasor omenja vrsto krajev, kjer se je vršila lončarska obrt, posebno še vasi v okolici Ribnice na Dolenjskem, v okolici Horjula in Smedlnika.

Še pred dobrimi sto leti kmečka gospodinjstva skoraj niso poznala druge posode kakor lončene lonce, kozice, lesene žlice. Še danes najdemo ponekod v odmaknjenih vaseh odprta kmečka ognjišča, kjer se še rabijo lončene posode, opletene z žico. In žganci, skuhan v takem loncu so posebna slast, posebno še, če so polit z mrzlim pinjenim mlekom. Ali pa pregreto mleko v starih že zapečenih latvicah je za žejo nekaj posebnega. Lončene posode dajejo pose-

Lončar Stanko Pungercar

SLOVENSKA DOMAČA OBRT VESELI PETELIN ŠENTJERNEJSKI

ben okus in če si postavite glinasti vivček na ustnice, boste prepričani, da boste pili z dolgimi, slastnimi požirki. Lončeno posodo lončarji še danes izdelujejo običajno na lončarskem vretenu in na nožni pogon. Tak način izdelave lončene posode je ohranil tudi Stanko Pungercar iz Gruče vasi pri Šentjerneju. Tudi njegov oče je bil lončar, Stanko pa je obogatil vrsto izdelkov s svojim izjemnim oblikovnim talentom. Tudi če je po poklicu kmet, je ves predan svojemu lončarskemu poklicu in na njegovih poli-

cah na velikem travniku pod košatimi drevesi boste lahko našli vse, kar vam srce poželi. No, vsega tudi ne, saj je Stanko vezan na kmetijo. Kar pa napravi ob svojem prostem času, prodaja tudi na sejnih in tržnicah v Novem mestu, Škocijanu, Mokronogu, Bučki, Metliki in drugod. »Najraje delam peteline,« pravi in že teče iz tistega žejnega petelinjega kljuna cviček, domorodna, dragocena pijača, ki oživilja kri in srce in pomeni Dolenjcem praznični trenutek.

Na starem, še očetovem lon-

čarskem vretenu in v primitivno narejeni peči ni pajčevine. Stanko je navdušil tudi svoje otroke in zdaj jih je včasih v tistem prostoru toliko, da ne veš, kam bi postavil nogo. Stara lončarska obrt kakor da noče izumreti, čeprav so v šentjernejski okolici le štirje lončarji, včasih pa jih je bilo veliko več in so se ob nedeljah popoldne ali ponedeljkovih jutrih vile dolge kolone voz do sejmov.

Šentjernejski in krški lončarji izdelujejo še zmerom kakor včasih: lonce za kuhanje, kofetarje, skodelice, sklede, lonce za mast, modele za šarkelj, kolačnike, pekve za kuretino, umivalnike, pomivalne sklede, vrče za kis, mlečne lonce, pinje za maslo, pisane majolike, šparovčke, cedilnike za solato in testenine, cvetlične lonce in spet kot največjo posebnost peteline.

Lahko rečemo, da je lončarstvo na Slovenskem zelo razvito tudi v drugih krajih, še posebno v okolici Ptuja in v Prekmurju. Tudi Ribničani še spečejo kakšno letvico. Toda Ribničani so postali moderni suhorobarji in prodajajo svojo robo in zobotrebece, rešeta in rejte pa keblce kar po telefonu ali pa so si izmislili že manjša podjetja.

Stanko Pungercar je napravil že na stotine vse mogočih lončarskih izdelkov in še jih bo napravil, saj pravi, da za nobeno ceno ne sme izumreti starodavna lončarska obrt in da predvsem ne smejo izumreti petelini, ti ponosni, veseli ptiči z bahatim perjem in samozavestjo, ki se lahko meri samo z mladostjo in prešerno pesmijo šentjernejskih fantov. Sedeti za lesenim kolovratom v velikokrat mrzli in vlažni delavnici je lahko tudi neprijetno. Toda Stanko pravi:

»Veste, za vsak primer imam pri rokah zmerom kakšnega trebušastega petelina. In tako je v veseli družbi zanimiveje, pa tudi hitreje mine čas.«

Na šentjernejskem polju zori poletni večer. Gorjanci so potemneli in zjutraj bo sto petelinov zapelo hvalnico dnevu.

LADISLAV LESAR

PO EVROPSKIH DRŽAVAH

Člani slovenskega društva v Essnu smo se na slavlju ob petletnici našega društva zmenili za izlet v naravo. Usoda nas je prikovala med beton in zidovje vele mesta, zato za nas ni večjega veselja, kot če lahko odidemo v zeleno naravo, kjer je dovolj svežega zraka in kjer lahko po naše zapojemo in se po naše pomenimo.

Kakor hitro nam je uspelo najeti avtobus mestnega podjetja, smo takoj obvestili naše člane. Zmenili smo se za izlet v Sauerland. Avtobus s 65 sedeži je bil kaj hitro zaseden. Prijavilo se jih je še več, pa jih žal nismo mogli vzeti s seboj, saj nismo mogli najeti dodatnega avtobusa. Meščani tukajšnjih porurskih mest ob koncu tedna množično odhajajo v čistejšo naravo v domače kraje pa tudi v Holandijo in Belgijo.

Medtem ko so druge skupine avtobusnih izletnikov odhajale na svoje cilje molče, resnih obrazov in z narejeno dostojanstvenostjo, smo Slovenci popotovali nasmejani in prešerno živahni. Avtobus smo napolnili ob spremljavi dveh harmonik in kitare. Ena izmed starejših rojakinj, naša Pavla, je s steklenico žganice poskrbela za pravo razpoloženje sopotnikov. In že smo se naslajali nad zelenimi površinami travnikov in nasadov, mimo katerih smo drveli. Črni obrisi tovarn in stolpov rudniških naprav so ostajali za nami. Po dve in pol urni vožnji smo zadihali zrak zelenega in gozdnatega Sauerlanda.

Ustavili smo se sredi gozdička, ob dveh potokih, v kateri so se zapodili naši otroci. Imeli so redko priložnost igrati se ob žuborečem potoku. Napekli smo čevapčičev in klobas pa tudi pijače nam ni manjkalo. Nastalo je prijetno razpoloženje. Naši otroci so predstavili skoraj vse kamne v potoku in premešali vse blato.

Glavni uspeh izleta je bil v tem, da smo se Slovenci spet enkrat tesneje zblížali, saj smo se tokrat zbrali samo ti, ki v naših srcih pošteno mislimo in to v času, ko pre-

življamo najhujši udarec, ki ga je naše društvo kdaj utrpelo. Nekateri naši dosednji člani pretežno neslovenskega rodu so se namreč odločili izstopiti iz društva, ker jim ni uspelo izriniti naše slovenske govornice in slovenske zavesti iz društva. Naše srečanje v Sauerlandu je uresničilo pregovor: V nesreči spoznaš prijatelja. Vsi zbrani smo bili enotni v mislih in prepričanju, naj slovensko društvo goji slovensko besedo.

Na izletu smo sproščeno kovali načrte za naše prihodnje delo. Živahne volje smo se vračali. Sveži zrak iglastega gozdiča nas je osvežil, da nam niti pristno jugoslovan-

sko vino ni prišlo preveč do živega. Ko smo se peljali domov, se je z nami radoval celo voznik avtobusa in nam zapel humoristično pesem o mestu Essnu.

RUDI RAVNAK

VESELI PIKNIK V RAVENSBURGU

Starši slovenskih otrok, ki obiskujejo dopolnilno šolo v Ravensburgu, smo priredili piknik na prostem. Zbrali smo se pred šolo naših otrok. Prišli smo vsi, ki smo imeli čas, drugi pa, ki so bili na izmanskem delu v papirnici,

Skupina mladih članov društva Bled iz Essna pred rojstno hišo predsednika Tita v Kumrovcu

Blejščani na izletu v Sauerland

so se nam pridružili pozneje. Zatem smo se odpeljali k jezeru. Ker je bilo za kopanje še prehladno, smo se začeli veseliti na kopnem. Svoje spretnosti so pokazale kuharice. Moški pa smo napravili vinsko pokušnjo. Zavrteli smo se ob Avsenikovih polkah. Bilo je takšno razigrano razpoloženje, da bi piknik najraje ponovili že naslednji teden. Nismo se zmenili za ponovitev piknika v tako kratkem času, saj imamo vsi delo in dolžnosti. Zmenili pa smo se, da se sredi poletja dobimo v domovini, na Otočcu na Dolenjskem.

STANE KOKALJ

ZVOKI IZ DOMAČIH GAJEV NA PROSLAVI TITOVH JUBILEJEV V ŽÜRICHU

Ura je dvajset. V veliki kongresni dvorani ob Züriskem jezeru se je zbralo dva tisoč ljudi vseh jugoslovanskih narodnosti, vseh starosti.

Generalni konzul Branko Karadžole ima pozdravni govor, himno poje veliki zbor otrok dopolnilnih šol, na odru se vrste Lidija Kodrič, Arsen Dedič, Slobodan Lalič, Cvetanka Lafkova, R. Vuzanović, Shtresa Gasshi, za njima igralca Nela Eržišnik in Ilija Zovko.

Lidija Kodrič si vzame plesalca kar iz orkestra in se zavrti z njim čez oder v svoji lepi, rdeči narodni noši, izpod avbe pa ji silijo zlatorumeni kodri.

Vsaka republika pozdravlja svojega pevca, vsak svoj najljubši glas in napev, pesmi iz logov domačih in partizanskih in igralcu Iliji Zovku dvorana navdušeno ploska. Ko pa prikoraka na oder kmečka žena Tetka Ikača z ruto na glavi in cekarjem polnim domislic, šal in zabavnih zgodb, se v hipu napolni dvorana s smehom brez konca . . . Program se vrti, zabavne melodije in pevci in pevke v večernih oblekah popeljejo ljudi v drugi svet.

Ena najlepših predstav, burne ovacije, otroci in odrasli

Starši slovenskih otrok iz Ravensburga na veselem pikniku

nosijo pevcem cvetje med petjem, rojaki v domovini poslušajo, direkten prenos koncerta, veličastna manifestacija. Prekmalu je konec, ploskanje noče ponehati. Grupa pa mora naprej, ura je polnoč, naslednji dan pa je v naslednjem mestu že naslednji koncert. Direktor radia Zagreb se umetnikom zahvali z besedami: »Jugoslavija ste v malem, a bili ste Jugoslavija v velikem.«

BREDA CECHICH-STEPIČ

MLADI IGRALCI NA ČETRTEM SREČANJU »SLOVENSKI OTROCI VABIJO«

Nedelja, 22. maj. Slovenske družine z otroki iz Basla, Amriswila, Oltena, Luzerna, Schaffhausena, Winterthurja, Züricha in iz mnogih drugih krajev že zgodaj zjutraj zapuščajo svoje domove, da bi prišli pravi čas v Unteriberg, kjer jih čaka svečano okrašena dvorana.

Ob osmih jih je že mnogo tu, pričetek pa je ob desetih. Predsednik Roman Kranjc otvori prireditev in pošlje telegram maršalu Titu v imenu

Posnetek s svečanosti pred začetkom 6. planinskega plesa, ko je občinski sindikalni svet občine Ljubljana-Center prevzel pokroviteljstvo nad SPD Triglav v Švici

Slovenska učiteljica Marija Tuma deli spričevala na slovenski šoli v Zürichu

otrok in SPD Triglava, konzul Dane Mataič pa pozdravi goste v slovenskem jeziku.

Program otrok je pester, dolgo, neutrudno delo učiteljev in staršev kaže bogate sado-ve. Otroci vabijo k poslušanjju. Zbor iz Amriswila zapoje Svobodno Slovenijo, za njo pa v zboru in posamič, v duetu in tercetu pojejo otroci in recitirajo, pripovedujejo pesmi Levstika, Župančiča, Gregorčiča in Lili Novy, pa Klopčiča, Kajuha in mnogih drugih. Dvaintrideset točk, šestdeset otrok ali še več pogumno in lepo, često kot pravi mladi igralci, recitira, pleše in se občinstvu celo z majhnim orkestrom predstavi. Le sem in tja se komu beseda zatakne, pa se znajde kar urno in naprej govori kot pravi igralec.

Tako imenitno in lepo je, da moramo predstaviti vsem onim, ki danes niso bili z nami, kdo ste, ki nastopate: Papa Danijela, Tomaž Škof in Lokar Deni, Smrekarjeva Grega in Miha, pa Boris Rokavec, Papa Zaklin, Danijel Ilar, Hladnik Suzana, Karli Mohar, Pišek Suzana, pa Alenka, Karmen, Tadej Matjaž in Roman iz ZÜRICHa, Česen Matej, Rok, Boštjan in Urša Humar iz Basla, Gantar Martina, pa Edi, Gabi, Zdenka, Milena Valenti, Ramšek Gregor in Milena Rajh, Umek Tadej in Rudi Ahčin, Urbasov Dušan in Saša Zupan, pa osem dekljk iz Oltena, ki so v ritmični točki pokazale, kako se rožmarin navzgor širi, pa zbori iz Luzerna, Winterthurja, Oltena in Amriswila. Če smo pa koga tu pozabili, naj ne zameri, saj vas je toliko, pa vseh še dobro ne poznamo.

S pesmijo »Otroci Titu« je program končan.

Dvestopetdeset ljudi, družin, staršev in otrok, ki so se zopet našli, stari in novi prijatelji.

Dvorana se prazni, vrsta se vleče po cesti navzgor po hribu h koči ob gozdu, na piknik. In ob gozdu gore ognji, se pečejo klobase, otroci se podijo po tratah, se igrajo. Potem pa tekmovanje.

Zbero se pod kočo, mladi in stari. Otroci v vrečah dirkajo po odru, tečejo in padajo, pa

naprej, vsi bi hoteli na prvo mesto, da dobe nagrado. Potem pa v hoduljah, pa z baloni. Ko pa se razporede v dve skupini in vlečejo vrv, se oder trese. A ko se še starši poskusijo v vlečenju vrvi, padajo in se jezijo, je med otroci pravi pravcati vrišč.

Še dolgo popoldne zveni s hriba harmonika beneškega Slovenca Romana, ki je spet tu, in igra in igra, ljudje pa plešejo vse do mraka.

Ko se razhajajo, govorijo o tem, kako bodo šli julija na Triglav ali pa v švicarski nacionalni park oktobra. Pa, da ne pozabimo, kar je na priveditvi rekel predsednik: kdor hoče z društvom na avtobusni izlet v nacionalni park 8. in 9. oktobra, naj dolgo ne čaka in naj se prijavi, še predno gre na letni dopust, ali pa vsaj do konca avgusta.

BREDA CECHICH-STEPIČ

VRNITEV PRISPEVKOV IZ NEMŠKEGA ZAVAROVANJA

V zvezni republiki Nemčiji sem delal dobra štiri leta in se nameravam v kratkem vrniti v domovino. Ker bom po starših prevzel doma kmetijo, bi rad dobil vrnjene prispevke, ki sem jih bil vplačal v nemško rentno zavarovanje delavcev. Ker se ne mislim zaposliti v delovnem razmerju, bi mi ta denar sicer propadel. Ali je to možno in kam naj se obrnem z zahtevo za vrnitev prispevkov?

MARTIN L.,
DÜSSELDORF

ODGOVOR: Vrnitev prispevkov iz nemškega rentnega zavarovanja je bila možna le do oktobra 1972, to se pravi do uveljavitve novega nemškega zakona o rentah (Rentenreformgesetz). Ta zakon je to možnost skoraj v celoti odpravil in nadomestil institucijo vračanja prispevkov z možnostjo prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja v nemškem rentnem zavarovanju. To možnost imajo tudi jugoslovanski delavci, ki so prekinili nemško zavarovanje in odšli v svojo domovino,

niso pa še dopolnili najmanj pet let v nemškem zavarovanju. Prispevke v nemško podaljšano zavarovanje je potrebno plačevati istemu deželnemu zavodu za socialno zavarovanje (Landesversicherungsanstalt), pri katerem je bil delavec v Zvezni republiki Nemčiji zadnjikrat zavarovan.

So pa tri izjeme od pravila, da ni možno več dobiti vrnjenih prispevkov iz nemškega rentnega zavarovanja:

— ako postane delavec invalid, preden je dopolnil 60 koledarskih mesecev v nemškem rentnem zavarovanju in je že toliko star, da ne bi mogel do dopolnitve 65. leta starosti dopolniti zahtevane dobe 180 koledarskih mesecev zavarovanja za nemško starostno rento;

— ako umrli zakonec ni izpolnil minimalnih pogojev za pokojnino, vdova pa njem nima pravice do vdovske pokojnine;

— ako delavec, ki je izstopil iz obveznega zavarovanja, nima pogojev za prostovoljno nadaljevanje tega zavarovanja.

DR. L. S.

ŠVEDSKA POKOJNINA

Moj mož je že 15 let na Švedskem, prej pa je delal 10 let doma v Jugoslaviji v rudniku. Jaz sem ostala v Jugoslaviji, kjer imam hišo in ne bi šla rada za njim na Švedsko, zdaj pa sem noseča in bom kmalu rodila. Mož je na Švedskem težje zbolel in me skrbi, ali bi dobila po njem pokojnino, ako ostanem v Jugoslaviji. Mož mi piše, naj pridem za njim na Švedsko. Zanima me tudi, kaj bo z desetimi leti dela v Jugoslaviji: ali se ta leta prenesejo na Švedsko? In še to: kaj bi bilo v primeru, da bi mož ozdravel in se zaposlil v Jugoslaviji.

ROZIKA Z.

ODGOVOR: Niste sicer pisali, ali že imate kakšnega otroka, in ne, koliko ste stari. Vendar boste imeli, ker boste kmalu rodili, v vsakem primeru pravico do vdovske pokojnine na Švedskem, kakor

tudi ustrezne družinske pokojnine v domovini, enako seveda tudi vaš otrok. Jugoslovanska leta se namreč ne prenesejo na švedsko zavarovanje, temveč se najprej odmeri skupna pokojnina, potem pa odredi vsaka od držav del, ki odpade nanjo. Tako boste imeli dvoje pokojnin, vsako za toliko let, kolikor je mož delal v tisti državi, torej v Jugoslaviji in na Švedskem. Pri tem ni pomembno, da živite v Jugoslaviji in da bo verjetno tudi otrok živel v Jugoslaviji: pokojnina se bo iz Švedske pristo izplačevala v Jugoslavijo, jugoslovanska pokojnina pa se vam bo izplačevala enako kakor drugim upokojencem v domovini. In še to: ker ima mož že 15 let dela na Švedskem, bi po njem pridobili tudi švedsko nacionalno pokojnino, ki se po najnovejših spremembah sporazuma o socialni varnosti med Jugoslavijo in Švedsko tudi lahko izplačuje v Jugoslavijo (po dosedaj veljavnem sporazumu to ni bilo mogoče). Tako se vam ni treba bati prihodnosti, ker boste z otrokom vsekakor preskrbljeni. Ako bi se mož vrnil v domovino in se tu zaposlil, bi ohranil isto pravico do ustrezne švedske pokojnine, pridobil pa bi večjo jugoslovansko pokojnino. Vsekakor bi bilo lepo, da bi se vaša družina spet združila po tolikih letih, še posebej, ko je na poti otrok, ki bo rabil nego, skrb in ljubezen obeh staršev.

DR. LEV SVETEK

VABILO SLIKARJEM AMATERJEM

Vilko Gašparič, 30 let, izučen sloboslikar, doma iz Podgorcev pri Ormožu, ki sedaj živi kot vodja žerjava v Leverkusnu v Nemčiji, je ohranil družinsko tradicijo. Že njegov oče je doma v Podgorcih ves dom poslikal, rad je tudi pesmi koval, slikal pa toliko, da so o njem tudi v časopisih pisali. O Vilku Gašpariču pa je sedaj pisal časopis Leverkusener Rundschau in sicer ob priložnosti umetniške razstave v kulturnem središču tovarne Wuppermann. Slike Vilka Gašpariča so bile še po-

sebej opažene. Mnogi so menili, da so njegovih deset slik in pa tri grafike sploh najvišji dosežek omenjene razstave. Mladi umetnik je precej slik že prodal, mnoge krase prostore nemških gostlin. Najbolj ga zanimajo narodopisni motivi. Na svojih slikah prikazuje stare delovne običaje, tako na primer mletje moke, peko kruha in pa druge domače motive. Sam pravi, da bi rad s svojimi slikami pokazal, kako se je včasih v Sloveniji živelo, kako se je kuhalo žganje, stiskalo vino in podobno. Prišel je tudi na misel, da bi v Leverkusnu pripravil razstavo slovenskih slikarjev amaterjev, ki živijo in delajo zunaj Slovenije, pozneje pa bi skušal razstavo prenesti tudi v domovino. Za začetek bi se rad vsaj pismeno povezal z vsemi Slovenci, ki se zunaj domovine ukvarjajo s slikanjem. Javite se mu na naslov: Vilko Gašparič, 509 Leverkusen 1, Geschwi. Schöll. 36, Deutschland.

J. K.

MOJSTER KERAMIKE — JOŽE STRAŽAR S ŠVEDSKE

Večkrat beremo ali slišimo o slovenskih izseljencih, ki so jih pridnost, volja, iznajdljivost ali pa dinamičnost privedle do uspeha. Pri tem ne mislim samo uspeh v materialnem pogledu temveč predvsem uspeh v obliki uresničevanja hotenj in idej, ki jih mi vsi nosimo skrite za dobro zaprtimi vrati našega notranjega življenja. Včasih nimamo dovolj poguma, da bi jih razvili tako, da bi bili rezultati vidni ali slušni, včasih pa za to tudi ni priložnosti.

Kaj počne pravkar dospeli slovenski izseljenec ob večerih v tujini, ko ga celo preko majhnega ekrana zasleduje tuj jezik in ko se mu v glavi vrtili sto in sto misli? Morda vzame v roke knjigo, ki mu v dobro razumljivih in toplih domačih besedah pripoveduje o delcih tega, kar je zapustil, kar je za njim, a ga še vedno kliče, ali pa položi na mizo kos gline in prične z

rokami oblikovati svoje misli. Tako je storil Jože Stražar na Švedskem. Dolgi zimski večeri sedenja pred televizijskim aparatom niso dali notranjega zadovoljstva in tako so iz hotenj, porojenih že v domovini, iz gline nastajali najprej majhni keramični okraski, nato reliefi ter končno abstraktne oblike kiparskih del. Iz lahko razumljivih reliefnih motivov domovine pomešanih z aktualnimi vtisi nove dežele so se sčasoma razvili simboli, obsežna serija kiparskih keramičnih del, ki je dobila tudi svoje ime »Razvoj skozi čas«, od zrna do drevesa, razvoj človeštva od nastanka do današnjih dni.

Čeprav bi kiparskim simbolom Jožeta Stražarja lahko včasih takoj »pritaknili« tudi besedne simbole kot npr. Patriarhat, Enotnost, Po našem štetju itd., pa nam vendarle puščajo popolno svobodo sprehajanja naše fantazije ter nas obenem silijo k samostojnemu razmišljanju in usmerjajo v smer kamor avtor želi: k upanju in hrepenenju po miru, strastem i. p.

Osnovni material keramika Jožeta Stražarja je glina, čeprav mu tudi žlahtni metali niso tuji. Glina pomeni Jožetu ne samo spomin na domačijo, na čas mladostnih in brezskrbnih let, dotik z zemljo temveč tudi etnično identiteto, pripadnost narodu, iz katerega izhaja. Čeprav se ta pripadnost komajda kdaj očitno pokaže v keramičnih simbolih, je vendarle prisotna.

Jože Stražar živi v mestu Södertälje blizu Stockholma in je zaposlen v znani tovarni tovornih avtomobilov Scania-Vabis. Toda ta zaposlitev, ki je ena izmed mnogih v Jožetovem sedemintridesetletnem življenju, je samo nujnost za preživljanje. Njegovo resnično in veliko bolj angažirano življenje se odvija v keramičnem ateljeju, v snovanju in uresničevanju idej, raziskovanju novih kiparskih materialov in tečajih za keramično umetnost, ki jih Jože vodi v tem švedskem industrijskem mestu.

Jože Stražar je na Švedskem že večkrat z uspehom razstavljal svoja dela in kritika ga je

Vilko Gašparič kaže portret delovnega tovariša lastniku tovarne Theodorju Gustavu Wuppermannu

vedno ugodno ocenila. Poleg teh samostojnih razstav pa Jože aktivno sodeluje tudi v kulturnem življenju slovenskih društev na Švedskem in je zvest razstavljač svoje umetnosti tudi na festivalih slovenskih društev na Švedskem, ki niso samo revija kulturnega življenja Slovencev v tej deželi temveč tudi dokazovanje ustvarjalne moči

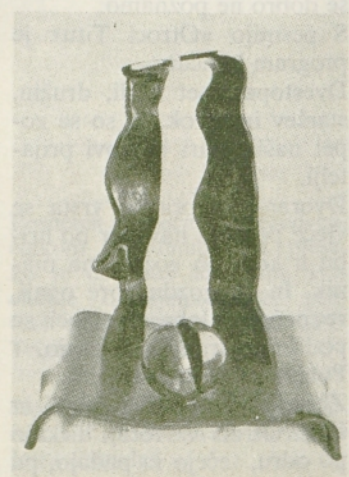
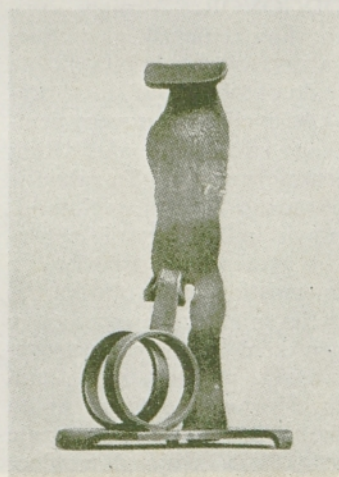
na področju umetnosti slovenskih izseljencev na Švedskem.

Letos keramik Jože Stražar prvič razstavlja svoja dela tudi v domovini. Mi, slovenski izseljenci s Švedske, ki zasledujemo njegov razvoj in se veselimo njegovih uspehov, mu želimo srečno umetniško pot.

MARJAN KRAMARŠIČ
ŠVEDSKA

Jože Stražar in dvoje njegovih kiparskih del

Ivan Belčić: Težka vreča

SVEČANA OTVORITEV PRVE MAJSKE RAZSTAVE SLIKARJEV- SAMOUKOV

V Zürichu so se 22. maja ob 17. uri svečano odprla vrata razstave jugoslovanskih slikarjev amaterjev, ki žive in

začasno delajo v Švici. Enajst slikarjev vseh jugoslovanskih narodnosti, z njimi trije gostje iz Švice in Nemčije, je razstavilo dela v olju, na steklo, na les, risbe, akvarele, motive iz domovine, portrete krajine, tihožitja. Realisti, surrealisti, abstraktni naivci.

Na otvoritveni svečanosti je pel član züriškega opernega ansambla Mile Stavrić pesmi

Jože Ličen in njegove slike

domačih skladateljev v srbskem jeziku in v slovenščini, gostom je prevajala besede govornikov mlada Švicarka, slavistka v narodni noši, razstavo pa je kronala najlepša slika, ki so jo slikarji sami izbrali za darilo Titu.

Slikarje razstavljalce, ki so po poklicu kaj različni, saj srečamo med njimi delavce, izučene obrtnike in samouke, inženirje, gospodinje in zdravnike, veže skupna ljubezen do umetnosti, vsak jo izraža po svoje, vsi pa so še mladi, saj so pričeli delati šele pred nekaj leti. Kljub temu so vsi razstavljali že vsaj enkrat, mnogi že večkrat, nekateri na mednarodnih razstavah, v Nemčiji, Avstriji, Italiji in celo v znanih galerijah. Pravijo, da imajo stalna naročila, nekaterim pa jemljejo slike kar izpod rok.

Obiskovalcev je bilo mnogo, naših ljudi in tujih, razstava je bila odprta vsak dan od 25. maja do 5. junija.

To je bila prva v vrsti razstav z imenom MAJSKI SUSRET 77. Drugo leto v maju se bodo vrata ponovno odprla, a takrat tudi vsem onim slikarjem, ki jih letos še ne poznamo in takim, kot je Mile Radivojević, ki nam je pokazal svojo izvrstno risbo in rekel: Ni še dobro, moram še bolje, a zdaj bi morda že lahko poskusil z oljem.

BREDA CECHICH-STEPIČ

JOŽE LIČEN JE RAZSTAVLJAL V ZÜRICHU

V Budanjah pri Ajdovščini sta se 16. junija 1946. leta v družini mizarja Ivana Lična rodila dvojčka, deklica in fant. Deklici so dali ime Marija, sin pa je dobil ime po starem očetu, umetnem rezbarju Jožetu, ki je bival z družino na domačiji.

Jože je otroška leta preživel s svojim bratom in dvema sestrama doma, v šolo je hodil v Ajdovščino, po dokončani šoli pa je pomagal očetu v mizarški delavnici. Ko je odrasel, se je zaposlil v lesno-industrijskem podjetju Lipa v Ajdovščini, od koder ga je pot peljala, triindvajsetletnega mladeniča, na delo v tuji-

no. Prvo delovno mesto je dobil pri podjetju Sulzer v Winterthurju, kjer je delal z brusilnimi stroji. A le dve leti. Industrijski svet ni bil njegov svet. Zaposlil se je pri drugem podjetju in delal pri montažah izolacij za centralno kurjavo. Danes tukaj, jutri tam, brez pravega doma, tudi tako življenje ni bilo zanj. Odločil se je, da si poišče novo službo. Tako je prišel pred tremi leti k Schärerju v Erlenbach na Züriškem jezeru. Ko je dobil še svoje stanovanje v prikupnem mestecu Männedorf, je končno vzel tudi čopič spet v roko.

Jože Ličen ni le samouk v tovarnah, pri strojih, temveč tudi v slikarstvu. Prve pobude je po vsej verjetnosti dobil že v rani mladosti, ko je opazoval starega očeta pri vsakdanjem delu v rezbarski delavnici. Teh časov se Jože le slabo spominja, saj je stari oče umrl, ko je bilo Jožetu komaj pet let. Kaj kmalu so tudi učitelji odkrili mladi talent in kjerkoli je bilo treba uporabiti čopič in barvo, tja so poslali malega Jožeta. V teh zgodnjih letih, pravi, je slikal le z vodenimi barvicami, z oljem je pričel šele v Švici. Jože je v tem kratkem času naslikal že okrog štiri-deset slik, mnogo jih je podaril, nekaj pa prodal. Najljubši mu je motiv krajine, v zadnjem času pa mu dodaja študije akta in portrete, slednje predvsem po naročilu. V nenehnem iskanju lepote vsakokratnega motiva je Jože Ličen ustvaril miren, vase zaprt, idealističen svet, v katerem ni prostora za notranje napetosti, grozljivosti, ogorčenja, probleme. Tak je njegov slikarski svet danes, a Jože Ličen je še mlad in kdo ve, kaj bo izpovedal v bodočnosti.

Slikarja Jožeta Ličena je Slovencem odkril Marko Urbas, predsednik SKK Triglav Winterthur in priredil zanj leta 1976 v Winterthurju razstavo, širšemu občinstvu pa je Jožeta Ličena približal konzul Dane Mataič, ki je organiziral v Zürichu »PRVI MAJSKI SUSRET 77« jugoslovanskih slikara amatera u Švajcarskoj. Na tej razstavi se Jože Ličen, kot zastopnik slo-

svetskih slikarjev samoukov v Švici predstavlja z olji MAT-TERHORN (1976, 65 × 45 cm), BERNER OBERLAND (1975, 65 × 45 cm), Laupen-BERN (1975, 44 × 34 cm) in Tihožitjem SABLICE (1975, 34 × 44 cm).

BREDA CECHICH-STEPIČ

SLOVENSKA DVORANA V BERLINU

Slovenci v Berlinu — cenijo, da jih je od 1500 do 1800 — radi obiskujejo slovensko dvorano v Kolpinghausu, ki jo upravlja slovenska katoliška skupnost. Sedem let je že odprta. Sami so jo oblekli v les, da je videti bolj domača. Po stenah so estetsko razporejene slike iz življenja te velike skupnosti, nad vsemi prevladuje napis: »Slovenec sem, tako je mati d'jala.« V ozadju majhnega odra je slikovit, kar otipljiv pogled na Triglav. Nad pultom, ki spominja na domače gostilne, visi posnetek vinske trte z velikimi grozdi. Kuhinja ob dvorani je kar razkošna: v njej diši po domačih slovenskih jedeh.

Predsednik skupnosti je Franci Oblak, 37 let, podpredsednik je Edvard Žabkar, 36 let in blagajnik je Franc Lubša, 36 let. Vsi trije so visokokvalificirani ključavničarji. Vodstvo je torej v rokah mož zgodnjih srednjih let. Pripovedujejo, da je približno polovica Slovencev prišla v Berlin organizirano s slovenskimi podjetji, polovica pa sama. Prvi Slovenci so začeli prihajati v Berlin leta 1966, največ pa jih je prišlo v letih 1968—1971. Večina živi v Berlinu od 7 do 10 let. Velika večina ima svoje poklice ali pa so vsaj kvalificirani delavci, nekaj je inženirjev in profesorjev. Skoraj vsi (sami pravijo, da več kot 95 odstotkov) se nameravajo vrniti. Mnogi si v domovini zidajo hiše ali pa si kupujejo stanovanja. Ostali bodo le tisti, ki žive v mešanih zakonih. Več Slovenk, ki so se poročile z Nemci, pa načrtuje vrnitev v domovino celo skupaj z nemškimi možmi.

Od Berlina do Ljubljane je 1050 kilometrov. Čeprav je

Omizje na slovenski prireditvi v berlinskem Kolpinghausu

Učiteljica Antonija Brezec s tremi od svojih berlinskih šolarjev.

mogoče to pot opraviti z avtomobilom v bore dvanajstih urah, utegnejo iti domov le enkrat na leto, mnogi dvakrat. Pot je navsezadnje draga in tudi naporna. Na meji, zlasti pri carinskih organih, bi si zato želeli bolj razumevajočega sprejema, ne pa uradniške hladnosti, na kakršno včasih naletijo.

Težav, ki jih peste, jim ne manjka. Odkar velja prepoved vselitve za tujce, čutijo, da dajejo pri zaposlovanju prednost Nemcem. Socialni delavec za Jugoslovane, zaposlen pri Caritasverband, Franc Klančičar, ki tudi sam živahno sodeluje s slovensko skupnostjo, pozna predvsem človeške stiske naših ljudi v Berlinu. Po njegovem mnenju so v najtežjem položaju ženske. Približno tretjina Slovenk, ki žive v Berlinu, ne obvlada nemščine ali pa jo

obvlada tako pomanjkljivo, da jim to prinaša dodatne težave. V več primerih so nemščine nevede ženske podpisale zavarovanja za nesmiselno visoke vsote ali pa so podpisale drugačne obveznosti, ki jih niso zmogle. Takšne ničvredne pogodbe je bilo treba zato razveljaviti. Življenje v tujem okolju je prineslo nekoliko več nereda tudi v družinsko življenje, seveda ne v sleherni družino. V najhujših primerih pa je prilagodljivost tujemu okolju in nezmožnost urejanja lastnih zadev povzročila celo težka obolenja, tako da se je moral kak posameznik zdraviti celo v bolnišnici.

Drugo vprašanje, ki muči manj uspešne naše ljudi, so draga stanovanja. Raje se odločajo za revna, prerevna stanovanja, samo da lahko več prihranijo.

Hudi so tudi problemi z do-raščajočo mladino, ki ima majhne možnosti za šolanje ali za uveljavitev. Otroci slovenskih staršev po končanem šolanju največkrat nimajo kam iti. Nekateri so zašli tudi na stranska pota. Začeli so se celo vdajati mamilom, ki so v Berlinu na voljo. Posledice so vse prej kot ugodne.

Ob vsem tem jim seveda veliko pomenijo slovenske prireditve pa slovensko družabno življenje. Slovesneje praznujejo Novo leto, pusta, dan žena, Prešernov dan, 1. maj, veliko noč, binško, vinsko trgateg in 29. november. Ponosni so na moški pevski zbor, ki je bil na srečanju v Stični deležen lepega priznanja. Zbor vodi Franci Pukmeister.

Živahno dela dramska skupina, ki je v zadnjem času uprizorila kar štiri dela: Razvalino življenja, Matička, Zares čuden par in Od ena do štiri. Žal jim je, da s svojimi uspešnimi igrami zaradi velikih oddaljenosti ne morejo sodelovati v drugih nemških mestih, kjer žive Slovenci.

Domotožje jim pomaga premagovati tudi berlinski radio, ki oddaja vsak dan 15 minut slovenskega govora in 15 minut slovenske glasbe. Žal pa jim za oddajo zelo primanjkuje materiala. Več pomoči bi si želeli predvsem od ljubljanskega radia. Z dvema trakovoma pravljic za otroke, ki so jih dobili na svoje prošnje, si ne morejo veliko pomagati. Tako kot drugod je tudi v Berlinu pereče vprašanje dopolnilnega pouka slovenščine. Otroci slovenskih staršev tudi tu občujejo med seboj v nemščini. Nekateri starši sami slabo govore nemščino, a se silijo s svojimi otroki govoriti predvsem nemško, češ da je nemščina svetovni jezik in da bodo tako v življenju uspešnejši. Posamezni starši svojih otrok ne morejo pripeljati k dopolnilnemu pouku, ker so v tistem času v službi ali pa so preveč oddaljeni od šole. Stvari se sedaj popravljajo na bolje. Novembra lani je prišla v Berlin učiteljica slovenščine Antonija Brezec, ki uči otroke tako v zahodnem kot tudi v vzhodnem Berlinu. V zahodnem Berlinu uči 78

otrok, to je približno 60 do 70 odstotkov vseh šoloobveznih slovenskih otrok. Preostale otroke bodo skušali zajeti z novim šolskim letom.

Antonija Brezec pravi, da očitno bolje napredujejo otroci, s katerimi starši že doma govorijo po slovensko. Teže je z otroki staršev, ki hočejo v kratkem času privarčevati veliko denarja in se zato ne morejo v tolikšni meri posvečati družini. Teže dojemajo tudi otroci, ki živijo v neurejenih domačih razmerah. Med poukom vztraja, da govore samo slovensko. Seveda pa jim ne more zameriti, če njenim učencem uidejo takile stavki: »Tovaršica, kdaj bo grose pauza? Tovaršica, ali imate Klebe?«

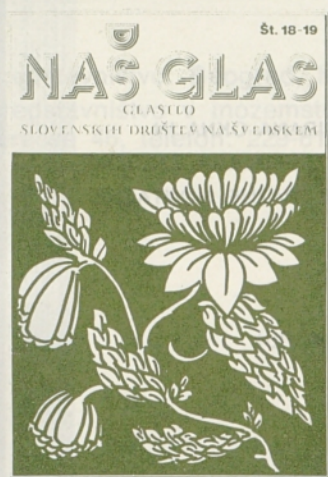
Slovenski dopolnilni pouk je trikrat na teden. Šolska ura traja celih 60 minut. Poleg tega pa otroci sodelujejo tudi na kulturnih prireditvah, ki jih prireja Slovenska katoliška skupnost. Eno z drugim jim pomaga, da v slovenščini sorazmerno hitro napredujejo. Učiteljica si želi za dopolnilno šolanje slovenščine v tujini posebej napisane ali prirejene učbenike, ki nikakor ne bi smeli biti pretežki.

JANEZ KAJZER

»NAŠ GLAS« SE PREDSTAVI

Že na pogled je lep, natisnjen na čvrstem belem papirju, bogato in preiščljeno ilustriran, z grafiko na naslovni strani — »Naš glas«, glasilo slovenskih društev na Švedskem. Izdaja ga vseh osem slovenskih društev v sedmih švedskih mestih, redakcija pa je v Stockholmu. Povezuje vse Slovence na Švedskem, obenem pa je sam odraz izjemne povezanosti slovenskih društev na Švedskem.

Izhaja že tretje leto. Zadnja je izšla številka 18-19. Glava časopisa je odgovorni urednik Tone Jakše, 32 let, učitelj, sedaj pa zaposlen kot knjižničar v stockholmski mestni knjižnici. Člani uredniškega odbora, ki ga najbolje poznajo, pravijo, da deluje nanje spodbudno, veseli je vsake

Tone Jakše, odgovorni urednik »Našega glasu« in članica uredniškega odbora Ljerka Kos

Naslovna stran glasila švedskih Slovencev

nove ideje, pa tudi sam prihaja vsakokrat z novimi zamislimi. On sam pa se, skromen po značaju, kot v zadregi opravičuje, da list pač izhaja iz potreb naših ljudi na Švedskem in da je delo za list zasnovano na idealizmu. Sodelavci namreč opravijo svoje delo zastonj. Honorarjev ne poznajo. Za list žrtvujejo proste večerne ure.

Tudi uredniški odbor je prav zanimivo sestavljen. Poleg odgovornega urednika so v njem Sten Öfors, Šved, ki skrbi za fotografije in za tisk, njegova žena Alja Öfors, ki je Slovenka, ima na skrbi otroško stran, Marija Pleskovič je odgovorna, da so matrice čim boljše natipkane, Marjan Kramaršič, ki je zaposlen kot tonski mehanik pri švedskem radiu, pa vzdržuje stike s slovenskimi društvi na Švedskem. Za grafično obliko lista in za ilustracije skrbi

Ljerka Kos, Zagrebčanka, poliglotka, ki je zaposlena kot lektorica za švedščino (!) pri švedski založbi.

List je natisnjen v ofsetni tehniki. Prva številka je izšla v 150 izvodih, sedaj pa ga natisnejo že v 800 izvodih in ga razpošiljajo na naslove vseh Slovencev na Švedskem, ki so jim dosegljivi.

Vsebina lista je raznolika, zanimiva in kvalitetna. Na 30 straneh so pregledno natisnjene novice iz društev in iz domovine, pa tudi članki, glose, pesmi in celo črtice. Uredništvo iz številke v številko kaže tudi posluš za kritično pisanje o težavah, s katerimi se srečujejo slovenska društva in celo posluš za zdržno, pametno polemiko. Posebno privlačno so natisnjene strani za otroke.

Ker prebere posamezno številko vsa družina, računajo, da pride list v roke vsaj tret-

jini Slovencev na Švedskem, kar je seveda premalo. Žal pa žive Slovenci na Švedskem zelo raztreseno. Tam, kjer ni društev, navadno tudi naročnikov na »Naš glas« ni.

Tako kot vsak časopis z majhno naklado, se tudi »Naš glas« bojuje z denarnimi težavami. Čeprav so se sodelavci odpovedali kakršnemukoli plačilu, je vendarle treba plačati papir, tisk in poštino. Za zadnjo številko so morali ob najcenejši obliki poštne, ko list potuje do naslovljenec več dni, plačati 4233 švedskih kron. Posamezna številka stane naročnika le dve kroni, resnična cena je trikrat višja. Razliko so doslej krila slovenska društva iz svojih blagajn, krila so razliko tudi za tiste Slovence, ki niso člani društev, nekaj denarja pa je prispeval tudi švedski priseljski zavod. Ker kritje razlike le preveč bremeni društva, so sedaj sklenili, da bodo krili razliko le za člane, v prihodnje pa ne bodo več mogli kriti razlike za nečlane, ki bodo morali poslej plačevati list po nepopularni ekonomski ceni.

Uredništvo lista, o katerega izhajanju demokratično odločajo vsa slovenska društva na skupnem občnem zboru, je nadvse zadovoljno s sodelovanjem članov društev, saj dobivajo v uredništvo veliko prispevkov. Tudi če niso vsi napisani v briljantni slovenščini, jih radi popravijo in prirede za tisk. Manj pa so zadovoljni z odzivom slovenskih izobražencev na Švedskem. Ti so se povabilu k sodelovanju doslej večidel izognili. Uredništvo in bralci Našega glasu bi želeli, da se slovenski izobraženci ne bi držali ob strani, da ne bi živeli izolirano od svojih rojakov, ampak da bi se s svojimi sestavki, s svojimi pogledi pojavili tudi na straneh njihovega skupnega časopisa.

Sklenili so tudi, da bodo v prihodnje še več pozornosti posvetili otrokom. Otroške strani uporabljajo slovenski otroci na Švedskem tudi kot učni pripomoček pri spoznavanju materinega jezika.

JANEZ KAJZER

DOM SI GRADITE IN SE ODLOČATE ZA NAKUP OKEN, VRAT, OKENSKIH
SENČIL, KAR VSE SODI V PODROČJE STAVBNEGA POHIŠTVA.
SEVEDA GRADIMO ENKRAT ZA VSELEJ – TOREJ HOČEMO KVALITETO
Z NAJMODERNEJŠIMI REŠITVAMI: TO JE STAVBNO POHIŠTVO

JELOVICA – ŠKOFJA LOKA

JELOVICA IZDELUJE MED DRUGIM TUDI FINALIZIRANA OKNA IN
BALKONSKA VRATA, FURNIRANA NOTRANJA VRATA, POLKNA, ŽALUZIJE,
MONTAŽNE STANOVANJSKE HIŠE IN WEEKENDE, RAZNE MONTAŽNE
POSLOVNE OBJEKTE, ITD.

LASTNA TRGOVSKA MREŽA V JUGOSLAVIJI

ŠKOFJA LOKA, KIDRIČEVA 58, TEL. 064 61-361
ZAGREB, SESVETE, ZAGREBAČKA bb, TEL. 041 253-259
NOVA GRADIŠKA, KRAJAČIČEVA 31, TEL. 055 81-123
PULA, FIŽELA 7 a (NA STOJI), TEL. 052 23-976
CRIKVENICA, VINODOLSKA 31, TEL. 051 831-115
ZADAR, BIOGRADSKA bb, TEL. 057 23-815
ŠIBENIK, UL. BRATSTVA I JEDINSTVA 98, TEL. 059 23-876
DUVNO, BORIŠE KOVAČEVIĆA bb, TEL. 080 72-179
SARAJEVO, RAJLOVAC, UL. 21. MAJA 147, TEL. 071 526-338
STARA PAZOVA, SAMENJAROVA 29, TEL. 022 81-666
NIŠ, UL. NIKODIJA STOJANOVIĆA (TATKA), TEL. 018 65-930
SKOPJE, MADJARI, UL. 821 br. 3, TEL. 091 61-104
SPLIT, KOVANJINOVA 1, TEL. 058 48-780
OSIJEK, ČEPINSKA bb, TEL. 054 31-922
KRAGUJEVAC, BELOŠEVAC, M. BANKOVIĆA bb, TEL. 034 66-235
VALJEVO, KOLUBARSKA bb, TEL. 014 22-233
BAR, TEL. 085 22-189

JELOVICA

KOTO

KOTO • koteks tobus • proizvodno in trgovsko podjetje n. sol. o. Ljubljana
61000 Ljubljana, Miklošičeva 5, telefon: (061) 323-241

TOZD KOTPADE trgovina n. sub. o., Ljubljana, Miklošičeva 5
TOZD KOPROD proizvodnja n. sub. o., Ljubljana, Miklošičeva 5
TOZD INDE proizvodnja n. sub. o., 63305 Vransko 136, telefon 0630724-005

Predstavništvo: Beograd, Kralja Milutina 30, telefon: (011) 641-862
Predstavništvo v inozemstvu: Nemška DR, 104 Berlin, Hermann Matternn,
Strasse 46, telefon: 229-8185, tx. 114251 KOTO dd.

Dejavnosti:

promet na veliko, export-import, kože, vse vrste usnja, obutev, usnjena konfekcija in usnjena galanterija, tekstilna konfekcija, sortirane ščetine, volna, krzno, vse vrste živalskih dlak, usnjeni in kožni odpadki, odpadki od klanja, industrijske maščobe, mesna, kostna in krvna moka lastne proizvodnje, strojila, umetno usnje, trgovina s predelanimi in nepredelanimi živalskimi črevi, osnovna in pomožna sredstva in oprema (stroji), utenzilije za usnjeno predelovalno industrijo; zastopstva inozemskih firm za razne stroje usnjene, kožno-predelovalne in klavniške industrije; v sestavu organizacije združenega dela so tudi trgovine visoke mode v Ljubljani, Kopru, Zagrebu in Sarajevu. V Zalogu pri Ljubljani, v svoji moderni tovarni predeluje klavniške odpadke in poginule živali v beljakovinske koncentrate, ki so setavni del močnih krmil, s čimer se uspešno vključuje v našo živinorejo. S predelavo animalnih odpadkov, ki bi sicer onesnaževali vodo, zemljo in zrak, pa je KOTO Koteks Tobus tudi pomemben člen v varstvu narave in človekovega okolja.

Prebivalci krajev, ki so nanižani ob Savi od Radeč, kjer se tu že kar precejšnja reka razlije iz ozke zasavske soteske pa do Sotle ob hrvaški meji, Posavčani torej, so v prvem burnem letu okupatorjevega vdora v našo deželo doživeli usodo, ki se v marsičem razlikuje od usode ostalih Slovencev. Nemški nacisti so si namreč Posavje že pred okupacijo zamislili kot skrajni jugovzhodni del velikega nemškega rajha, del, ki ga je zato treba čimprej ponemčiti. Kako? Z izseljevanjem slovenskega življa in prihodom nemčurjev in Kočevarjev v njihove domove. Hitler je to veliko akcijo v prid nemštva, ki so jo predlagali domači kulturbundovci, odobril 25. maja 1941. Petintrideset tisoč Posavčanov je zato moralo povezati svoje cule in zapustiti domove. Večino od njih so preselili v nemška taborišča.

Pretrsljivo trpljenje posavskega prebivalstva in po drugi strani njihov vztrajen in silovit odpor proti okupatorju nas je navedel, da smo tokrat začeli opisovati Posavski muzej v Brežicah »od zadaj«, iz oddelka NOB, kjer je na ogled dobro pripravljena razstava Posavje v letu 1941. Brez pretiravanja lahko namreč trdimo, da se je na tem ozemlju in v zvezi z njim zvrstilo v letu 1941 največ dramatičnih dogodkov v Sloveniji. Poleg izseljevanja zavednih Slovencev in splošnega nacističnega preseljevanja so tu pod streli nemške puške padli prvi slovenski talci, štajerski in dolenski partizani so s številnimi dejanji poskušali preprečiti preseljevanje, več drznih akcij je v svojem kratkem obstoju izvedla tudi Brežiška četa, ki pa jo je sovraženik v zatonu leta 1941 uničil. Z žilavo borbo slovenskega ljudstva za svoje pravice pa se v zgodovini prav v Posavju srečamo že dobrih 400 let prej, leta 1515 in 1573, ko so slovenski in hrvaški kmetje prelivali svojo kri za staro pravdo tudi okoli brežiškega gradu, v katerem danes domuje Posavski muzej. Posebno vrednost muzeju zato daje zgodovinska zbirka, ki prikazuje razvoj in tragičen konec

SLOVENSKE KULTURNE USTANOVE

POSAVSKI MUZEJ V BREŽICAH

velikega hrvaško-slovenskega upora.

Razstavljeno orožje in dokumente, ki pričajo o dneh punta, si še zlasti z zanimanjem ogledujemo, če vemo, da se je leta 1515 prav pri Brežicah zbralo 900 upornih kmetov. Razjarjeni so čakali na viteza Marka Klisa, ki je pred tem ugrabil in prodal v suženjstvo 500 njihovih žena in otrok. Z nekaj plemiči in vojaki se je Marko Klis zatekel v brežiški grad, še prej pa je požgal mesto Brežice. Ogorčeni kmetje so napadli in osvojili grad, ga zažgali ter pobili vso gospodsko družino, ki so jo zatekli v gradu. Pobitim so odsekali glave ter jih še nekaj dni nosili na drogovih okrog, trupla pa so pustili nepokopana. O smrti krutega Marka Klisa pripoveduje v svoji sloviti zgodovini Kranjske tudi Valvasor: »Ko so kmetje prebili vse tri zidove gradu, je Marko Klis s šestimi konjeniki zajahal konje, odprl grajska vrata in se hotel v diru prebiti skozi vrste kmetov. Ker

pa so bili kmetje prežagali kole, na katerih je slonel dvižni most, se je most podrl in Marko je s šestimi jezdecimi vred padel v jarek. Tam so ga kmetje z vilami pobili.«

V puntarskih dogajanjih leta 1515 sta bila torej požgana srednjeveški brežiški grad, zgrajen v 12. stoletju, in mestice ob njem. Grad je ostal v razvalinah 15 let, prav v času pogostih turških vpadov na slovensko ozemlje. Ker so leta 1529 prišli tudi že pred Dunaj, so Habsburžani z vso naglico gradili obrambni pas proti roparskim Turkom, tako imenovano Vojno krajino in kot eno od utrjenih postojank nov brežiški grad, v katerem je danes muzej.

Močno utrjeni grajski stolpi, ki so ponekod debeli celo štiri metre in so bili opremljeni s številnimi strelnimi linami, so kljubovali vsem napadom. Turki, ki so se mimo Brežic vračali s svojih roparskih pohodov, se grajskim zidovom niso nikoli približali. Utrjen brežiški grad je bil tudi edini

grad v Posavju, ki se je leta 1573 ubranil navalu hrvaško-slovenskih kmečkih upornikov.

Grad je menjal številne lastnike in končno prišel v roke grofov Attemsov, ki so mu dali sedanjo notranjo podobo. Občuduje jo vsak obiskovalec muzeja, zlasti bogato poslikano stopnišče, kapelo in slavnostno dvorano. Slednja meri 35 metrov v dolžino, deset metrov v širino in osem v višino in je torej največji baročno poslikan posvetni prostor v Sloveniji.

Toda povrnimo se k muzeju in njegovim zbirkam. Arheološki oddelek, ki ga ima tudi Posavski oddelek (in sicer precej bogatega, kot je bilo pestro in burno življenje v Posavju od prazgodovinskih časov dalje) se običajno zdi enak od muzeja do muzeja. Toliko bolj pa jo zato opazi v etnografskih oddelkih, kjer je razstavljeno prav vse tisto, kar posamezen narod ali predel razlikuje od ostalih. V brežiškem gradu so prostor dobili le predmeti, ki izvirajo iz Posavja. Etnografska bera s tega področja je tako bogata, da zavzema kar šest prostorov. Prikazuje vse, od poljedelstva, lova in izdelkov domače obrti, kmečke »hiše« in kuhinje, lončarstva (marsikateri primerki si poželi tudi sodobna gospodinja), platnarstva in tkalstva, preko razvoja razsvetljave, kovinske obrti (veliko je umetelnih in domiselno oblikovanih ključev in ključavnic, med katerimi dva nista enaka), umetniških izdelkov nekdanjih posavskih kmetov pa do razvoja vinogradništva, ki je od nekdaj dajalo obeležje tem krajem.

Veliko je zanimivih dogodkov in predmetov iz zgodovine Posavja in premalo prostora, da bi vse opisali. Zato vam svetujemo, da ob obisku posavskega konca, ki v zadnjem času privablja vse več radovednežev ne toliko zaradi muzeja pač pa zaradi gradnje prve jugoslovanske jedrske elektrarne v Krškem nedaleč od Brežic, posvetite nekaj pozornosti tudi preteklim dnevom in sami pokukate v muzej. Splačalo se vam bo.

SILVESTRA ROGELJ

Freske v brežiškem gradu (foto: J. Zrnc)

3000 PEVCEV — Na osmem taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu na Dolenjskem je sodelovalo 110 pevskih zborov iz Slovenije in iz zamejskih pokrajin. Samostojne koncerte je imelo le 50 zborov, ki so v Šentvid prišli prvič. Vsi zbori skupaj — več kot 3000 pevcev pa so zapeli kot združen pevski zbor na slavnostnem koncertu. To je bila veličastna manifestacija slovenske pevske kulture (Foto: Marjan Garbajs)

Letošnje poletje smo se v Jugoslaviji srečali tudi z več člani Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave iz Toronta, med katerimi je bil tudi njihov predsednik Ludvik Stegu. Med razgovori, ki jih je imelo vodstvo tega slovenskega društva na Slovenski izseljenski matici, so se pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju pri organizaciji turnej kulturno-umetniških skupin med našimi ljudmi v tej deželi, pa tudi o načrtih tega društva v prihodnje.

Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave predstavlja v pogledu turnej ansamblov, ki prihajajo v Kanado iz domovine, koordinatorja med številnimi slovenskimi društvi širom Kanade, skrbi pa tudi za celotno organizacijo turnej ter za celoten proračun take poti. Razumljivo je, da se ob tem spopada z velikimi finančnimi problemi, saj je treba za večino

ANSAMBEL TONETA KMETCA V KANADI

ansamblov kriti vse stroške od letalskih vozovnic pa do prenočišč po Kanadi in honorarja ansamblu. Zlasti so ti stroški visoki, kadar ansambel gostuje tudi v zahodnih provincah Kanade, kjer se mora spopadati z dolgimi razdaljami, kljub temu pa čutijo, da so dolžni nekaj dati tudi Slovincem v tem delu Kanade. Poleg organizacije koncertnih turnej prireja Skupina tudi slovenske filmske večere, kadar so pač na voljo primerni filmi, želijo pa organizirati tudi gostovanje kake slovenske dramske skupine, o čemer že teko pogovori.

»V samem Torontu in okolici obstaja danes kar precej slovenskih društev,« je pripovedoval Ludvik Stegu, »ki se

ukvarjajo predvsem z družabnimi aktivnostmi, po svojih možnostih pa se lotevajo tudi kulturnega dela. Tako deluje folklorna skupina v okviru Lipa Parka v Str. Catharinesu, pevski zbor v okviru Bleda v Hamiltonu, nekatera društva zlasti Simon Gregorčič in Sava v Kitcheneru, pa prirejajo redne prireditve s kulturnim programom. Mislim, da smo Slovenci v Ontariu s tem lahko zadovoljni, prepričan pa sem, da bi bilo lahko teh dejavnosti še veliko več. In več jih tudi potrebujemo, če se hočemo dostojno predstavljati tudi kanadski javnosti.« O ciljih Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave nam je Ludvik Stegu dejal, da se želijo v prihodnje še tesne-

je povezati s slovenskimi društvi v Kanadi, da bi tako povezani lahko še več storili tudi za razširjanje slovenske kulture med našimi ljudmi. Glede načrtov za bližnjo prihodnost pa naj omenimo, da gre do že h koncu priprave za jesensko gostovanje iz domovine. Tokrat bo kanadske Slovence obiskal priljubljeni ansambel Toneta Kmetca iz Ptuja. Tudi ta turneja bo zajela rojake na kanadskem zahodu vse do Vancouvra, prvič pa bo organiziran njihov nastop v Montrealu. V prihodnjem letu pa želijo, da bi spomladi gostoval med njimi ansambel bratov Avsenik, v jeseni pa tudi skupine slovenskih gledaliških umetnikov. Še letos bodo za naše rojake predvajali tudi slovenski celovečerni film Idealist, ki je bil posnet po noveli Ivana Cankarja Martin Kačur.

J. P.

V novem domu načrtujejo poleg klubskih prostorov tudi prostor za otroke, prostor za mladinsko organizacijo, nadalje za knjižnico in veliko dvorano za večje prireditve. Na prostoru, kjer stoji Cankarjev spomenik, bo zelenica. Že sedaj mislijo na to, naj bi dom uredili tako, da bi v njem vladala prava slovenska domačnost, da bi imeli občutek, da so del slovenske skupnosti in da bi imeli možnost za kulturno življenje.

RASTE PREŠERNOV DOM

Slovensko društvo Sydney, ki ima približno 250 članov, je začelo pred tremi leti na 7 ha velikem zemljišču zidati velik društveni dom, dolg približno 70 in širok 30 metrov. Dom je že pod streho, v njem pa bo na voljo dvorana za 300 do 400 ljudi, kavarna, kuhinja, snack bar in pisarne. Na svoj račun bodo prišli balinarji, ki bodo imeli na razpolago kar štiri steze. Okrog doma bo urejen velik park.

Tone Bulovec, podpredsednik društva in Ivanka Bulovec, tajnica društva, ki sta bila poleti na obisku v domovini, sta povedala, da je društvo za zemljišče plačalo 16.000 dolarjev, stavba jih bo stala približno 100.000 dolarjev, za dokončno ureditev doma in okolice pa bo morda potrebna še nekajkrat tako visoka vsota. Graditi so začeli brez zadostnih dovoljenj, sedaj pa so si priskrbeli že vsa potrebna dovoljenja.

Novi dom, ki stoji na hribčku, s katerega je kot na dlani videti Sydney, bo dobil ime po slovenskem pesniku Francetu Prešernu. Želijo si, da bi dom krstili že konec leta. Takrat bodo v avli pred dvorano odkrili kip pesnika Prešerna, ki ga nalašč zanje kleše slovenski kipar Zdenko Kalin.

J. K.

LITERARNI NATEČAJ

Triglav Community Centre v Sydneyju je razpisal natečaj za literarne nagrade Ivana Cankarja za leto 1977. Za

VODJA VODILNE KATEDRE ZA DIRIGENTSTVO

V novi novomeški dvorani JLA je poleti dirigiral koncert Slovenske filharmonije prof. dr. Drago-Mario Šijanec, ki že trideset let živi v Argentini. Koncert je bil posvečen spominu njegovega dobrega prijatelja, pokojnega slovenskega skladatelja Marjana Kozine.

Prof. Šijanec je prvi dirigent opere Colon in profesor na katedri za dirigentstvo akademije za glasbo, ki je vodilna na južnoameriški celini.

»Argentina me je svojčas lepo sprejela«, je povedal, »in mi ustvarila vse možnosti za delo in umetniški razvoj. Zato sem se — deloma tudi z avoljo hvaležnosti — posvetil v prvi vrsti vzgoji njenih lastnih dirigentov. Do mojega prihoda tjakaj so domači glasbeniki lahko sodelovali zgolj v orkestrih, dirigenti so prihajali iz drugih dežel. Iz moje šole je izšlo nekaj odličnih argentinskih in južnoameriških mladih dirigentov.« Naš rojak, ki se vedno rad povrne v svoj rodni Maribor, je navkljub dolgoletnemu bivanju v tujini ohranil tekočo slovensko govornico. Povedal je, da je to ne nazadnje posledica izredno razvitega družabnega in kulturnega življenja med Slovenci v Argentini. »Lahko rečem, da jaz ne bi bil JAZ, če bi mi odpovedala domača govornica. Brez slovenskega jezika ne bi bil osebnost,« je poudaril.

ZIDAMO VELIK DOM

Pozno, a vendar še pravočasno so se tri naša društva združila v novo vzajemno slovensko-jugoslovansko društvo Triglav. To se je zgodilo 7. avgusta 1974. V vodstvo društva so bile tedaj izbrane mlajše moči. Zaupana jim je bila predvsem postavitve novega udobnega doma. Vsi trije stari domovi so bili že prodani, zadnji konec maja letos, tako da se je moralo društvo sedaj nastaniti v zasilnih pro-

storih. Obenem pa se že krepko dviga naš novi dom, vsem težavam navkljub. Razumljivo je, da je odbor zaposlen predvsem z zidavo doma, v društvu pa živahno delujeta predvsem folklorna plesna skupina in tamburaški zbor. Prirejamo tudi turistične izlete po Argentini in tudi v domovino.

J. D.

AVSTRALIJA

PLAČANA »TRIGLAVSKA« ZEMLJA

Slovensko društvo »Triglav« v Sydneyju je slovesno izpla-

čalo svojo zemljo. Odvetniku so predali ček za 20.450 dolarjev, nato pa so dobili listino o lastništvu triglavske zemlje. Zbrani denar je bil sad tisoč in tisoč ur prostovoljnega dela. Udeležene slovesnosti nam poroča: »Po slovesnosti smo vso noč pili in peli in to PRVIČ res na našem.« Že na sami slovesnosti so člani zbrali vsoto 6000 dolarjev za temelje novega doma, računajo pa, da bodo sčasoma dali še precej več, tako da bodo lahko temelje doma postavili s svojim denarjem, brez posojila. Pri najemanju posojila so namreč previdni. Žele najeti le toliko, kolikor bodo zmogli odplačevati.

Bodoči Prešernov dom Slovenskega društva Sydney je že pod streho

Trojica s kmečke ohceti v Wollongongu: Ivanka Bulovec, Hinko, Manica Bogataj

FRANCIJA

NIKOLI NE MANJKAJO

Združenje Jugoslovanov v severni Franciji se je sestalo na sedežu Café Moustache v Sallauminesu na rednem letnem občnem zboru. Štejemo 150 članov, ki nikoli ne manjkajo na naših prireditvah. Letos smo morali z žalostjo ugotoviti, da nismo izvedli tradicionalnega družabnega večera, ker nismo uspeli dobiti ustrežne dvorane. Nadalje se nismo mogli odzvati povabilu domovine, naj pošljemo naše otroke v kolonijo. Zaradi raztresenosti naših rojakov nam to ni bilo mogoče.

Radi pa smo priskočili na pomoč žrtvam potresa v Sloveniji in Benečiji. Nabrali smo 4132 frankov, ki smo jih preko francoskega Rdečega križa poslali potresencem. Društvo in društvena blagajna stojita na trdnih nogah, zato smo sklenili, da ne pozabimo svojih potrebnih in bolnih članov.

Takoj po društvenem občnem zboru smo imeli še občni zbor pogrebne fonda, v katerega je vpisano več kot 200 družin. V enem letu nam je umrlo 6 članov. Izplačali smo 430 frankov pogrebne. Pomoč tega humanitarnega fonda je pri današnjih visokih pogrebniških stroških več kot nujna.

JUSTIN ČEBUL

ŠVEDSKA

PRIJATELJSTVO OB ZELENIM MIZAM

Ne gre za konferenčno mizo ampak za mizico, na kateri se igra namizni tenis. Tudi ob njej je mogoče sklepati prijateljstva. Slovensko društvo v Köpingu je priredilo tekmovanje v namiznem tenisu med domačim društvom in Eskilstuno. Tekmovanje je trajalo pet ur, tako da sta bili obe ekipi pošteno utrujeni. Zmagala je domača ekipa, ki je bila zares dobro pripravljena. Rezultat: 5 : 1. Upamo, da bo še prišlo do takšnih srečanj,

Franc Trkaj

Ivan Smrke

Barbara organiziralo kulturno-zabavni večer. Prvi del sporeda so s pesmimi in recitacijami izpolnili šolarji slovenske dopolnilne šole iz Eisdna in Charleroija.

Glavna točka je bila premiera igre »Micka, ti lepa si«, ki jo je napisala »društvena mama« Tončka Trkajeva. Po uspešni lanski uprizoritvi igre »Dobri grofje« so jo letos prosili, naj še kaj napiše. Preprosto besedilo in enostavna ljudska snov pritegneta izvajalce bolj kakor umetniška dela slovenskih avtorjev z besedno zahtevnejšimi teksti.

Avtorica je v svoji igri pokazala, kako brezciljno je življenje brez ljubezni in razliko v mišljenju dveh generacij. Tudi bogati kmet po srečnem razpletu dogodkov spozna, da čudna beseda »ljubezen« le nekaj pomeni. Režiser Alojz Rak je imel pri izbiri igralcev srečno roko. Zgodbi na odru so gledalci zaploskali tudi med samim izvajanjem. Žal je bila premiera obenem tudi zadnja predstava, saj amaterska skupina na tujem skoraj nima možnosti nastopa v sosednjih krajih.

LUCIJA UŽMAH

SLOVENSKA PRIREDITEV V GILLY-HAIES

Osrednja točka 24. slovenske prireditve Zveze slovenskih kulturnih delavcev iz Charleroija je bila veseloigra v dveh dejanjih s prologom »Cilka, hči divjega lovca«, ki jo je

priredil in režiral Kazimir Gaberc. Humor na odru je žel veliko odobravanja.

Sicer pa so na prireditvi nastopili še člani slovenskega pevskega zbora »Simon Gregorčič« iz Bruslja pod vodstvom pevovodje Franca Gjoreka. Vsi pevci in pevke so imeli na prsih rdeč nagelj in rožmarin. V zboru sodelujejo pevci in pevke iz vse zahodne Belgije. Na posebno navdušenje je naletel nastop »Vesele mladine« iz Limburga. Fantje in dekleta so pod vodstvom učiteljice Varzak-Kos predstavili narodne plesne in običaje. Za zabavo pa je poskrbel »Studentovski ansambel« iz Genka, ki je igral polke in valčke pa tudi moderno glasbo. Člani Zveze slovenskih kulturnih delavcev se že sedaj pripravljajo na jubilejno, 25. slovensko prireditev, ki bo 30. aprila 1978.

BRAZILIJA

TITOVA JUBILEJA

Društvo prijateljev Jugoslavije v Sao Paulu je slovesno praznovalo oba letošnja jubileja predsednika Tita. V društvenem domu se je zbralo 300 rojakov. Predsednik društva Joao Bačić je govoril o osebnosti predsednika Tita, Titu pa so poslali tudi telegram s čestitkami. Udeleženci so si ogledali tudi film Pesmi in igre narodov Jugoslavije.

R. R.

Cankarjevo nagrado se bodo potegovali spisi v slovenščini z delovnim naslovom »Zdomec je rodoljub na izpopolnjevanju v tujini«. Posamezen spis naj ne bi bil daljši od 300 vrst. Nagrado bo dobil tudi najboljši sestavek v angleščini pod naslovom »What do I know about Slovenia«. Mladina vseh starosti pa naj bi na natečaj poslala risbe, pesmi ali spise o domu ali iz domačega življenja, nadalje risbe, pesmi ali spise iz življenja Slovencev v Avstraliji pa tudi ročna dela, vezenine in spise, ki so vsebinsko povezani s Slovenci in Slovenijo. Zadnji rok za oddajo spisov je 10. oktober 1977. Nagrade bodo podeljene 18. decembra 1977, na zaključni šolski slovesnosti Triglavske dopolnilne šole.

BELGIJA

ODLIKOVANA ODBORNIKA

Odbor društva »Sv. Barbara« v Eisdnu je na posebni slovesnosti podelil častne diplome dolgoletnima odbornikoma Ivanu Smrketu in Francu Trkaju.

Mlada članica društva Frida Čater ju je nagovorila takole: »Za dolgoletno, uspešno in požrtvovalno delo v odboru našega društva se vama danes vsi iskreno zahvaljujemo. Mnogo smo se naučili od vaju. Društvo je odločno in uspešno premagovalo vse ovire, združevalo veliko število Slovencev, pomagalo vsem, ki so bili pomoči potrebni. Predstavilo se je vsemu svetu kot napredno jugoslovansko društvo. To so tudi sadovi vašinega dela in truda.«

Ivan Smrke je bil dolgoletni tajnik društva, Franc Trkaj pa društveni blagajnik. V imenu odbora jima je čestital predsednik društva Avgust Tanjšek, mladinka Marija Stradovnik pa jima je izročila diplomi.

LUCIJA UŽMAH

PREMIERA LJUDSKE IGRE

V dvorani Jagersborg v Maasmechelenu je društvo sv.

saj so takšna srečanja za nas Slovence na tujem zelo pomembna. Ne gre nam samo za zmago ali za pokal, ampak za veliko več — za medsebojno sodelovanje, za utrjevanje prijateljstva, za utrjevanje slovenske zavesti in za ohranitev lepe slovenske besede.

FRANJO BREZNIK

LITERARNA SEKCIJA

V Stockholmu je bila ustanovljena literarna sekcija Zveze Jugoslovanov na Švedskem. Naloga te sekcije naj bi bila ohranjevati jezike, kulturo in zgodovino jugoslovanskih narodnosti. Na ustanovnem sestanku je bil izvoljen redakcijski kolegij s predsednikom Ivanom Budakom na čelu. Redakcijski kolegij bo dejavno sodeloval z zvezo švedskih pisateljev. Nova sekcija je sklenila, da bo pomagala vsem Jugoslovanom, ki se na Švedskem ukvarjajo s književnostjo, v enem letu pa bo izdala tudi pet knjig. Edini slovenski predstavnik na ustanovnem sestanku literarne sekcije je bil pisec tega članka. Vabim vse Slovence, ki se ukvarjajo s književnostjo, da mi pišejo.

CIRIL STOPAR,
NORREKULLSVÄGEN 1/B,
37200 RONNEBY

VENEZUELA

POČASTITEV TITA

Tudi v Caracasu smo slovesno praznovali visoka jubileja predsednika republike Josipa Broza Tita. Letos je bila proslava slovesnejša kot druga leta. Tristo udeležencev proslave je poslušalo govor našega ambasadorja v Caracasu Pavla Bojca, zatem je bil na vrsti kulturni spored, na koncu pa smo si ogledali naš barvni film »Pomlad«. Proslava je potekala v izjemno pristrčnem ozračju, udeleženci pa so bili nadvse dobro razpoloženi.

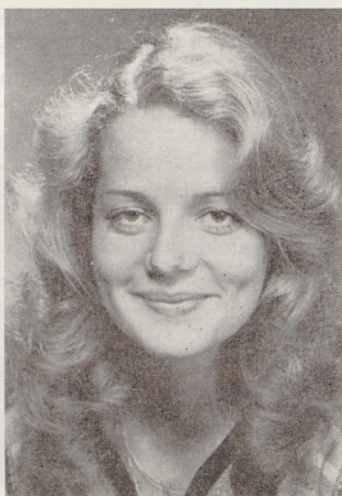
R. L.

Prisrčno razpoloženje na proslavi v Caracasu

Ina Hillinger je dobila visoko priznanje kentske univerze

Slovenski center v Barbertonu, Ohio, last slovenskega samostojnega društva »Domovina«, ki je bilo ustanovljeno leta 1918

ZDA

TRETJA GENERACIJA IN SLOVENŠČINA

Na univerzi v Pueblu, Colorado, je bil končan že tretji tečaj slovenskega jezika. Septembra se bo začetnemu tečaju slovenščine pridružil še nadaljevalni tečaj in začetni tečaj slovenščine za otroke. Voditeljica teh tečajev je Metoda Mencin, inštruktorica slovenskega jezika, ki se je naselila v ZDA pred 27 leti. Dosedanjih tečajev slovenščine so se udeleževali študentje in dijaki od šestnajstih let naprej. Največ učencev je imela v zadnjem tečaju — osemindvajset. Metoda Mencin pravi, da so njeni študentje večidel predstavniki tretje generacije, nekaj pa jih je tudi iz druge generacije, poleg teh obiskujejo tečaj tudi nekateri Amerikanci, ki so po rodu Italijani, nadalje pripadniki tretje generacije čehoslovaške in poljske narodnosti in pa nekaj Ircev, ki so poročeni s Slovenkami.

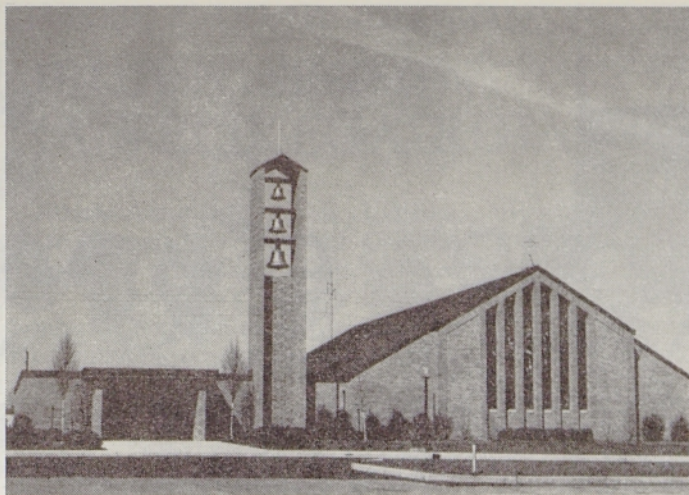
Po besedah inštruktorice se za slovenščino najbolj navdušuje tretji rod Slovencev, ki zlasti v zadnjih letih odkriva domovino svojih dedov, medtem ko je drugi rod preživel mladost pod vtisom, da so Avstrijci, saj so njihovi starši prišli v Ameriko s Kranjskega, ki je bila tedaj še sestavni del Avstrije.

Metoda Mencin si pri poučevanju slovenščine pomaga z učbenikom Milene Gobec in Brede Lončar ter z učbenikom »Zakaj ne po slovensko«, ki ga je izdala Slovenska izseljenska matica. Pri svojem delu pa občuti pomanjkanje knjig, ki bi učenec razkrivale navade, običaje, kulturno zgodovino in zgodovino matične domovine. Njeni učenci si tudi žele uprizoriti kako slovensko igro v angleščini, vendar razen »Jurija Kozjaka« nimajo na voljo ničesar. Študentje Metode Mencin sodelujejo vsako leto tudi na Jezikovnem festivalu, ki se ga v Pueblu udeleže vse

skupine, ki se uče tujih jezikov. Slovenska skupina, ki nikakor ni majhna, se vidno predstavi tudi na razstavi ob festivalu. Studentje slovenščine pa s posebnim navdušenjem pripravijo za razstavo celo značilne izdelke slovenske domače kuhinje, kar je s strani gledalcev deležno velikega zanimanja.

Inštruktorica pravi, da so njeni študentje dobri učenci, da dojemajo hitro in da bodo v nadaljevalnem tečaju lahko slovenščino že s pridom uporabljali. Starejšim pa je včasih težko dopovedati, da lepa pogovorna in knjižna slovenščina nista enaki narečnim izrazom, ki so jih povzeli po starših. Še posebej veliko si inštruktorica obeta od tečaja za otroke. Otroci se bodo učili slovenščine vsak dan po eno uro.

J. K.

Nova slovenska cerkev, sezidana leta 1975 v Barbertonu

Skupina barbertonskih Slovencev, ki je sodelovala v paradi v počastitev 200-letnice ZDA

Skupina ameriških Slovencev v narodnih nošah: (od leve proti desni) Vida Zak, Betty Rotar, Jennie Kapel, Sophie Matoch, Marian Slejko. Fotografija je bila posneta ob proslavi 50-letnice Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd. v Clevelandu

SLOVENSKA ŠTUDIJSKA NAGRADA 1977

Državna univerza v Kentu, Ohio, je na dan priznanj (Honors Day) v velikem univerzitetnem avditoriju pred več tisoč študenti slovesno podelila slovensko študijsko nagrado. Dobila jo je prikupna študentka arhitekture Ina Hillinger iz Willowicka, Ohio, hči slovenskih priseljencev. Kako lep je bil trenutek, ko je Ina pred tisočglavo množico sprejela slovensko študijsko nagrado in ji je prvi čestital sam predsednik univerze. Ina je z odliko končala štiri tečaje slovenščine in je sedaj vpisana v tečaj slovenske književnosti v okviru univerzitetnega Honors kolegija. Poleg slovenščine in angleščine ji lepo tečejo tudi francoščina, nemščina in italijanščina.

RAD BI BIL SLOVENEK

Na letošnji konferenci o južno-slovanski dediščini na državni univerzi v Duluthu, Minnesota, je sodelovalo tudi

pet članov Slovenskega ameriškega inštituta. Dr. Adele Donchenko je govorila o delu slovenskih misijonov, prof. Jože Kess je pripravil predavanje o socialno-lingvističnih dejavnikih v južno-slovanski asimilaciji, Milena Gobec je predavala o metodah uspešnega poučevanja slovenščine in o pripravi potrebnih ter primernih učnih pripomočkov, prof. Edi Gobec je podal zgoščen pregled življenja, dela in uspehov slovenskih priseljencev v Ameriki od leta 1680 do danes, Veda Ponikvar pa je vodila večerni banket.

Po predavanjih je med ploskanjem nabito polne dvorane stopil na oder dr. Matti Kaups, predsednik vsakoletne minnesotske konference o izseljenskih dediščinah in pred občinstvom številnih narodnosti sproščeno izjavil: »I wish I were Slovenian!« (Rad bi bil Slovenec!) To je bil brez dvoma čudovit poklon vsem Slovincem in še prav posebno sivolasim slovenskim rudarjem in njih otrokom iz Minnesote.

ČIKAŠKI ŽUPAN NAŠ ROJAK

Junija je Chicago, drugo največje mesto v ZDA, izvolilo za svojega župana Hrvata Michaela Bilandica. Novi župan je končal pravne študije leta 1948, sedaj pa je kandidiral in zmagal kot predstavnik Demokratske stranke. Bil je izvoljen z veliko večino glasov. Čikaški mestni svet ga je namreč že januarja prosil, naj opravlja dolžnost mestnega predsednika do volitev. V tem kratkem času si je Bilandic prizadeval, da bi povečal število zaposlenih, še posebej mladih. Rešil je tudi nekatera pereča vprašanja mestnega prometa. Število kriminalnih primerov je v teh mesecih upadlo za 0,2 odstotka. Veliko skrb je posvetil tudi zdravju mestnega prebivalstva. Bilandic, ki živi s svojo osemdesetletno materjo, s sestro in z dvema bratoma, je pred kratkim obiskal naše rojake v čikaškem Jugoslovanskem klubu.

Koroški pevci med rojaki v Hamiltonu, kjer so jim pred koncertom priredili pravcati »domači« piknik z odojkom

Uspeh turneje koroškega ansambla »Trio Korotan« s pevci iz Št. Vida v Podjuni, ki so jo od 18. do 31. maja organizirali slovenski rojaki iz Kanade in ZDA, ob sodelovanju in podpori Slovenske izseljenske matice, je bil popoln, zadovoljstvo na obeh straneh.

V Kanadi je imel ansambel v organizaciji kanadsko-slovenske skupine za kulturno izmenjavo štiri koncerte v Torontu in Hamiltonu, razen tega pa je imel predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter, ki je spremljal ansambel, tudi predavanje o žgoči problematiki Slovencev na avstrijskem Koroškem.

V ZDA je v razmeroma kratkem času enega tedna ansambel opravil šest koncertov (Chicago, Milwaukee, Cleveland, Pittsburgh, Enon Waley, New York), tako, da je

AMERIŠKO-KANADSKA TURNEJA KOROŠKIH PEVCEV

RAZVEJANE KORENINE SLOVENSKEGA DREVESA

vsem prireditvam prisostvovalo skupno okrog 5000 slovenskih rojakov.

Gostovanje koroških pevcev je imelo vsaj dvojni pomen: predstaviti rojakom onkraj velike luže izvirno koroško narodno pesem in živo kulturno ustvarjalnost trdoživnega slovenskega življa, hkrati pa prikazati nezavidljive razmere v republiki Avstriji, ki Slovincem še po 22 letih od podpisa avstrijske državne pogodbe ne daje najosnovnejših pravic, določenih s to pogodbo.

Koroško narodno pesem so vsepovsod sprejemali z veliko toplino in navdušenjem. Težko je popisati vtise in občutke stoterih kratkih, a prisrčnih srečanj z izseljenci, ki so pred več desetletji zapustili rodno domovino, ob še znanih napevih koroške pesmi pa so znova doživljali svoja mladostna leta.

Nič manjše pa ni bilo doživetje za koroške Slovence, ki so obogateli za prenekatero spoznanje, saj so videli, s kolikšnim ponosom se rojaki, izseljenci celo iz druge in

tretje generacije v Ameriki prištevajo k svojemu slovenskemu narodu in to kljub temu, da številni med njimi ne znajo slovenske govorce. Spoznali so tudi, da slovenska domovina ni zgolj prostor matične dežele, obkrožen z državnimi mejami, ampak da se korenine Slovencev razpletajo domala po vsem svetu; da je ta razširjena slovenska domovina velika skupnost, ki je prizadeta in ranjena, kjerkoli gre za ogrožene pravice, čeprav tudi samo delčka te domovine.

Koroški pevci so odnesli v zibelko slovenstva, v svoje čudovite doline Rož, Podjuno in Zilo bogata in prepričljiva spoznanja, da v svojem boju za osnovne človekove pravice niso osamljeni, ampak da z njimi čutijo, da se zanje zavzemajo tudi slovenski rojaki iz Kanade in Amerike.

OBUJEN SPOMIN NA VELIKEGA ROJAKA

Turneja koroških pevcev in koroške pesmi je bila manifestacija velike življenjske volje in odločnosti, da opozorijo svet na nevzdržne razmere in da bi hkrati zagotovili pomoč ter podporo vsega slovenskega naroda in prek njega podporo svetovne demokratične javnosti.

Tako je bilo nenazadnje tudi poslanstvo koroških pevcev v palači Združenih narodov v New Yorku, kjer so pred »očmi vsega sveta«, v pesmi in besedi, sporočili težave in hotenja svojega ljudstva, hotenja po sporazumni rešitvi vseh odprtih vprašanj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kar ni le v interesu slovenske manjšine, marveč tudi v interesu mirnega sožitja obeh narodov, živečih na ozemlju, kjer že 1400 let prebiva avtohtono slovensko ljudstvo.

Čprav so turnejo koroških pevcev v različnih krajih ZDA različno dojemali, saj generacijam, ki so časovno in geografsko oddaljene od dogajanj na Koroškem, v kratkem času in zgoščeni besedi ni bilo moč razkriti vseh navedenosti, ki tarejo koroške Slovence, so njihovo bol sprejeli kot za svojo in jim zagotavljali svojo podporo. Slovenci, ki žive v Kanadi, so na primer že ob gostovanju napovedali, da bodo zbrali na tisoče podpisov za peticijo, ki jo bodo potlej naslovili na pristojne mednarodne forume. Tudi ameriški rojaki, ki so v okviru svojega združenja Slovenske narodne podporne jednote v preteklosti že dokazali svojo zavzetost za pravično rešitev koroškega vprašanja, so podporo obljubljali tudi v prihodnje.

Poslanstvo koroške pesmi med rojaki v Kanadi in Ameriki je tako razširilo lok povezave med matičnim narodom in rojaki onstran velikega morja; lok med narodom, ki postaja vse širši, kot je bil njega dni zapisal pesnik Oton Župančič v Dumi:

»Kje domovina si, še pod Triglavom? Okrog Karavank, ali po plavžih si? Ali po rudnikih? Tod? Preko morja? In ti ni meja?«

MARJAN REMIC

Slovenski Američani v Euclidu so 15. maja letos pripravili simpozij o ameriškem pisatelju slovenskega porekla Louisu Adamiču. Simpozij je bil združen s svečanim banketom in z razstavo Adamičevih knjig, rokopisov, fotografij, pisem ter njegovega kipa, ki je delo kiparja Zdenka Kalina. To je bilo prvo tovrstno srečanje Slovencev iz ZDA in iz Kanade v zadnjih letih, organizacijo pa so prevzele Progresivne Slovenke Amerike — prav one, ki so pred tolikimi leti prve sprožile akcijo za odkup Adamičeve knjižne zapuščine. Namen simpozija je bil v prvi vrsti oživiti spomin na Adamiča med ameriškimi Slovenci in Sloveni nasploh. Najlepše ga ponazarjajo sklepne besede profesorja Ivana Dolenca, ko je dejal: »... ljudje iz vseh treh njegovih svetov so se ga v zadnjih letih njegovega življenja skorajda odrekli in ga pahnili v veliko osamljenost. Glejmo, da se temu našemu velikemu resnicoljubu, iskalcu in prijatelju kaj takega nikoli več ne bo zgodilo!«

Jedro omenjenega srečanja je skoraj triurni program, ki so ga sestavljala predavanja in glasbene točke, popestril pa ga je kratek film iz Adamičevega življenja. Predavatelji so prišli iz raznih krajev ZDA, Kanade in Slovenije. Kot prvi in najbolj obširno je o Adamiču spregovoril poznavalec in raziskovalec njegovega dela in

življenja, profesor Henry Christian z univerze Rutgers. Svojemu predavanju je dal naslov Louis: Three Moments of Achievement (Louis: trije trenutki dosežkov). To so bili pravzaprav izseki iz Adamičeve biografije, ki jo prof. Christian prav sedaj pripravlja; predstavili so najprej Adamiča kot mladega pisatelja, ki si šele utira pot v American Mercuri z deli, ki jih popravlja ameriški (in prejkone tudi slovenski) Slovenec danes niti ne pozna; nato drugi »trenutek« Adamičevega ustvarjanja — tisti, ki se navezuje na njegov prevod drobne knjižice, ki je v angleščini dobila naslov Struggle (Boj); in tretji — njegovo delo v Hollywoodu in načrti za veliki film na temo priseljenstva, ki pa so žal padli v vodo. Kot drugi je nastopil prof. Ivan Dolenc z univerze v Torontu in v svojem nagovoru prikazal, kako se je Adamič od prihoda v ZDA pa vse do svoje smrti živo zanimal za izseljensko problematiko, še več, svoja načela »priseljenske politike« mu je uspelo spraviti celo v vlado ZDA in so živa še dandanes.

Po prvem delu simpozija, ki ga je zaključila glasbena točka, so si prisotni (mimogrede povedano, zbralo se jih je okoli petsto) lahko ogledali kratek, a zelo zanimiv film iz Adamičevega življenja. Komentiral ga je prof. Christian. Za večino prisotnih je bil to

prvi »osebni« stik s pisateljem.

Kot prvi predavatelj je v drugem delu sporeda nastopil profesor John L. Modic z univerze v Indiani. Svojemu predavanju je dal naslov Louis Adamic: Visionary and Realist. Prisotnim je obudil spomin (ali morda vzbudil zanimanje) za Adamičeva dela, iz katerih je med drugim podal obširne citate. Osrednja ideja njegovega dokaj obširnega predavanja je bila ta, da je bil Adamič »noro zgleddan« v novi ameriški narod; vse življenje si je prizadeval, da bi ga razložil, pri tem pa ni bil le realist, ampak tudi vizionar.

V predzadnji točki programa je nastopila kot predstavnica Slovenije avtorica pričujočega zapiska s kratkim prikazom o mestu Louisa Adamiča v slovenski književnosti; dotaknila se je njegove prevajalske dejavnosti in pomena lete za ameriške Slovence, zlasti za drugo in tretjo generacijo. Večer je sklenila Mary Grill Ivanusch s svojimi osebnimi spomini na Luisa Adamiča in na njegove prve literarne začitke. Kot zanimivost velja vsekakor omeniti tudi to, da je ob koncu simpozija prof. Christian dal pobudo za obširno akcijo za natis Adamičeve spominske znamke. Simpozij v Clevelandu ni zgolj obudil spomina na Adamiča; prikazal je doslej malo ali pa sploh nič znane plati pisateljevega ustvarjanja. Potrdil je, da Adamičev duh še živi. Ljudje so odhajali zadovoljni s prireditvijo in marsikdo je ob koncu dejal, naj bi bilo takšnih srečanj še več. JERNEJA PETRIČ

ZA KONCERTNE ORGLE V KOSTANJEVICI

Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici na Krki se iskreno zahvaljuje vsem rojakom, ki so s svojimi prispevki pomagali pri nabavi koncertnih orgel v njihovem kraju. Festival je prejel naslednje prispevke od izseljencev:

Sorodniki Božidarja Jakca iz

ZDA, 20.— dol.; Anna Praček-Krasna, 20.— dol.; Tončka Simčič, 20.— dol.; Glasbena matica, Cleveland, 25.— dol.; Katherine Skully v spomin na svojo mamo Rose Jurman, 20.— dol.; Pevski zbor Zarja, Cleveland, 50.— dol.; Neimenovani darovalec

iz Italije, 2.000 lir; Vida Shiffrer, Euclid, O., 20.— dol.

Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici na Krki se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje za denarno pomoč, vse rojake pa vabi na obisk v svoj kraj ter še posebej na ogled kulturnih znamenitosti.

BESEDA IN PESEM

MARY MOLEK:

„TO NI TISTO, KAR MI JE OBLJUBIL...”

Odlomek je vzet iz knjige *Priseljenka (Immigrant Woman)* ameriške pisateljice Mary Molek žene slovenskega socialnega pisatelja Ivana Molka, s katerim se je poročila leta 1934. Rojena je bila 9. junija 1909 slovenskima priselencema Franku in Luciji Jug. V knjigi »Priseljenka« opisuje svojo mater. Knjigo je izdala v samozaložbi v decembru 1976 v Dovru v Delawaru. Osemindvajset let je bila poročena z Ivanom Molkom in se udeleževala njegovega političnega delovanja. Ko je mož leta 1962 umrl, je prevedla njegovo avtobiografijo *Čez hrib in dol* in na pol avtobiografsko delo *Dva svetova*, ki je leta 1933 izšlo v Ljubljani, in sestavila izčrpno bibliografijo del svojega moža. Mogoče se katera od slovenskih založb odloči in izda njeno *Priseljenko* v slovenščini in s tem zanimivo sliko nečloveškega garanja naših izseljencev v Ameriki.

ne bi zmočilo; česala je svoje otroke in jim šivala obleko — še celo suknje; sama je kuhala milo; mlela je žito v moko, pa tako grobo, da si se kar davil.

Likala je perilo; petrolejko je žgala skoraj do enajstih.

Nikoli ni bila v kinu. Nikoli ni imela radia; še telefona ne. Morda dvakrat v življenju, ko so imeli njeni otroci kakš-

no nezgodo v šoli, so jo poklicali k najbližjemu sosedu, kamor je vsa prestrašena tekla po cesti več kot četrtr milje daleč.

Nikdar nikoli se ni pridružila svoji družini pri jedi za mizo. »Tule imate; jaz pa moram ven.« Na sto in sto opravek, pa je moralo biti vse postorjeno.

Nikdar nikoli ni bila pri zdravniku. (Ni bilo denarja.) Nekoč, že na stara leta in veliko po moževi smrti, se ji je naredil tur v kotu pri očesu. Rasel je, da se mu je stržen potegnil navzdol po nosu. Njena najmlajša ji je dala denarja in jo pregovorila, da je šla k zdravniku, da ji ga je izrezal.

Nikoli ni bila pri zobozdravniku. (Ni bilo denarja.)

Tudi njen mož ni bil nikoli pri zdravniku, nikdar nikoli pri zobozdravniku. (Ni bilo denarja.) Ona in njen mož sta imela granulome na zobeh, večkrat. Z oljem nageljnovih žbic sta si natirala dlesni, se tolkla po bolečih, oteklih čeljustih in kar kmalu je zob izpadel. Tako sta izgubljala zobe, drugega za drugim, leto za letom.

Njeni otroci niso bili nikdar pri zdravniku. Vendar so tu pa tam šli kdaj k zobozdravniku. Ampak to se je zgodilo samo, če se ji je posrečilo navarčevati zadosti, da je lahko plačala stroške. Za drugič, če je bilo potrebno, so se mogli naročiti samo, potem ko je spet lahko nastrgala toliko, da je zmogla nove stroške. Tako je šlo precej otroških zob k vragu. Precej, pa ne vsi.

Šivala je obleke za druge; računala je četrtr dolarja za domačo obleko, dolar pa za kostim. Zase si je sešila po štiri razparane, na soncu obeljene vreče od moke in dan za dnem hodila v vrečasti obleki (dobesedno).

Zabijala je žeblje v mize, ki jih je bilo treba popraviti; delala je podjetek iz odlomljenih suhih vej.

S kladivom je drobila piščančje kosti na kamniti tnalni, nazobčani od dolgoletnega razbijanja, sredi čivkanja piščancev, ki so se topli za mo-

iz starega dela Cerknice (foto: Jure Krajc)

Delala je vse od kraja, vsak dan, leto za letom, iz teme v v temo. Nikoli ni počivala. Štihala je na vrtu; dajala jesti piščancem; molzla kravo (ali kravi tistih nekajkrat, ko je imela več kot eno); kuhala je laneno seme, kadar so bile bolne.

»Mici.«

Mici, krava rdečka, je poznala vse družinske skrivnosti. Prihajala je k oknu pred hišno »shrambo« in uro za uro prežvekovala, poslušala in strigla z ušesi, kadar so se pogovori kaj razgrel. Odmaknila se je ritensko, kadar so loputala vrata, in kimala, kadar so se odprla stranska vrata, znamenje, da bo kdo prišel k nji ali kaj prinesel. Ubogala je pa samo enega gospodarja — njo.

Mici je bila namreč tudi bistra. Vedela je, da vsi drugi skrivaj samo kujejo načrte, kako bi ujeli njen čopasti rep in ga ugnali. Ali preizkusili moc njenih rogov. Nikar me ne imejte za osla! Bila je od sile stvarna.

In tako je potrpela z drugimi samo, če so ji z dolgimi sopi plevela podili muhe s križa. »Kako je pametna,« je rekla njena gospodinja. »Zna zasadi ti rog pod letev na lesi, jo odrinitu in si odpreti pot na prepovedani vrt.« Leto za letom je dajala veliko mleka, dobivala igrive teličke in skr-bela za gnoj na njivah. Ko je nazadnje onemogla, so jo mukoma naložili na razmajan voz, jo odpeljali na cesto in stran od doma, Mici je pa stala na vozu, se zibala, gledala nazaj in opazovala ihtecho družino, ki je stala v gruči, se odmikala in ji mahala v slovo. Gledala z velikimi, lepimi, žalostnimi očmi.

Priseljenka je bila šivilja; redila je prašiče; vlagala je — vse (brez navodil, pa tudi brez zastrupitev); plela je; sredi noči je planila z otroki v klet pred ciklonom; spravljala je jajca; delala je maslo; kurila je v kuhinjski peči; prala je obleko in težke delovne halje na perilniku v čeburu, potem ko se je perilo vso noč namakalo; na roko je ožemala perilo in ga obešala na vrv sušit; in se pognala kakor olimpijski tekač, če se je naredilo k nevihti, da se

zeg, »ker od tega bolj rastejo«, da so lahko prej prišli na vrsto, ko je tudi iz njihovih kosti stolkla mozeg. To ni kar tako, »trapasto kokodakanje«. Medtem ko je udrihala po kosteh, da bi obogatila piščancem pičo, je njena najstarejša kakšnih dvajset milj stran v angleškem literarnem razredu državne gimnazije deklamirala: »When that Aprille with hise shoures soote, / The droghte of March hath perced to the roote.« In njen mož se je plazil po temnem, vlažnem premogovniku, kjer je bila premogovna žila, ki jo je sekal s svojim krampom, komaj kaj debelejša od pol metra.

»Jaz ne morem več,« je rekel včasih. »Moral bi oditi kam drugam — v Illinois, kjer pravijo, da lahko stojiš v rovu.« Knapovska kolena; kila, povita z dolgimi, širokimi kosi cunj.

»Jaz se ne ganem nikamor od tod,« je rekla ona, ko ga je umivala po hrbtu, potem ko je počenil v počinkan jeklen čeber za pranje.

Skuhala je sama svojo mažo, da je z njo odpravila svojim otrokom uši iz glave, potem ko so se jih našli od sošolcev. Ravno tako, kadar so dobili stenice.

Nalila je joda v globoke odprte rane, nastale od bodeče žice, naj je bilo kjer si že bodi na udih in telesnih delih njene družine; potem jih je obvezala s po dolgem razparanimi cunjami. Če se je kaj prisadilo, je vedela, iz kakšnega zelišča je treba pripraviti zdravilo.

Dolga leta pred smrtjo se je že kremžila od artritčnih bolečin, saj je imela vse členke na prstih grčaste kakor polipi. Pa je še kljub temu pletla, šivala, vezla vzorce, kvačkala, prešivala vse do petinosemdesetega leta.

Njen čut za barve pri ročnem delu je bil njenim otrokom prva šola za ocenjevanje umetnosti.

Sovražila je brezdelje; in po njenem je bila lenoba: samo sedeti ali sedeti in se gugati; poslušati glasbo, ne da bi roke kaj delale; igrati na klavir, ne da bi se učil; voziti se kar v tri dni, naj bo že z avtomobilom ali s kolesom (sama nikoli ni imela ne tega ne onega, še konja in vozička ne). Ni trpela nikakršnega branja, pri nikomer, razen če si se »učil«.

Družina črncev (takrat so jim še rekli zamorci) je živela ob cesti nekaj stran od nas. »Ne gre mi v glavo! Kratko in malo mi ne gre v glavo,« je večkrat rekla. »Kako neki more človek samo posedati na stopnicah pred verando.« Včasih jih je videla, ko so delali na polju.

Njena najstarejša je rada pospremila očeta, ko je šel ob posebno jasnih noceh pred nišo, ko je bilo nebo vse živo od Rimske ceste in vseh milijard migljajočih nebesnih teles, in mu je morala razlagati o ozvezdijih. Ona je včasih pritekla za njima; kratko in malo ni tega prenesla. »Čas je že, da nehata postopati.«

Nobena stvar je ni spravila v tako pobesnelost, kakor če je mož prebiral časopis ali Nacionalni zemljepis, ki mu ga je izročil tisti Schweiger, tam spod pri cesti. Cele ure je zmerjala, če je bilo treba, dokler ni zmečkal časopisa in ga vrgel iz hiše. Sam je bil ob koncu dneva utrujen; ona ni bila nikoli.

Ko se ji je mož postaral in se telesno izčrpal, ker je dolga leta kobacal po rudniških rovih, ker se je pekel na vročem poletnem soncu na polju v Kansasu in se krivil pod nakopičenimi pustošenji nezdravljenih telesnih boleznih, se je premikal počasi in čakal samo še na to, kdaj bo pismo noša na drugi strani ceste prinesel v kupolast pisemski nabiralnik, pokrit s pločevino, pošto tistega dne. »Samo časopis še bere. Pa je vendar toliko dela. Vse moram sama.«

»Če bi bila prej to vedela, ne bi nikoli prišla sem. Ne bi nikoli odšla od doma! Kaj vse mi je obetal! Kakšna pisma mi je pisaril! V kakšno deželo bom prišla! Da bom imela vsega na pretek! — Na! To še malo ni tisto, kar mi je obljubljal!«

PREVEDEL JANKO MODER

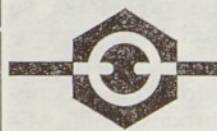

GOZDNO GOSPODARSTVO POSTOJNA

LASTNIKI GOZDOV — NOV SUBJEKT V SAMOUPRAVNI SOCIALISTIČNI DRUŽBI

ZASEBNI GOZDOVI NA SLOVENSLEM SE RAZPROSTIRAJO NA POVRŠINI 616839 ha, KAR PREDSTAVLJA 63,3 % VSEH GOZDNIH POVRŠIN NA SLOVENSLEM. DELEZ LESNE ZALOGE IZ ZASEBNIH GOZDOV V CELOTNI LESNI ZALOGI SLOVENIJE ZNAŠA 57 %. LETNO SE V ZASEBNIH GOZDOVIH POSEKA OKOLI 1,5 MILIJONOV m³ LESA, KAR PREDSTAVLJA 55 % VSEH POSEKANIH KOLICIJ V SLOVENIJI. VSI TI PODATKI NAZORNO PRICAJO, KAKO POMEMBNO VLOGO IMAJO ZASEBNI GOZDOVI, NE SAMO KOT VIR SUROVIN ZA SLOVENSKO LESNO INDUSTRIJO, AMPAK TUDI KOT POMEMBEN DEJAVNIK OKOLJA, KI OMOGOČA OBSTOJ TUDI DRUGIH GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI OD KATERIH LAHKO V PRVI VRSTI OMENIMO KMETIJSTVO. SE POMEMBNEJSE PA JE DEJSTVO, DA IMA LASTNINSKO PRAVICO NAD TEMI GOZDOVI, KAR 207346 LASTNIKOV GOZDOV. TAKSNO ŠTEVILO LASTNIKOV GOZDOV PA PREDSTAVLJA POMEMBNO DRUŽBENO KATEGORIJO PREBIVALSTVA, KI JE V NADALJNEM RAZVOJU NAŠE SOCIALISTIČNE DRUŽBE NIKAKOR NE GRE ZANEMARITI. TO DEJSTVO JE BILO UPOŠTEVANO TUDI PRI OBLIKOVANJU NAŠE USTAVE, SE BOLJ PA PRI OBLIKOVANJU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU, KI V SVOJIH DOLOČILIH ŽELI DOSLEDNO OPREDELJUJE MESTO IN VLOGO LASTNIKA GOZDA V SOCIALISTIČNI DRUŽBI.

PODOBNE RAZMERE KOT V CELOTNEM SLOVENSLEM PROSTORU, SO TUDI RAZMERE NA POSTOJNSKO GOZDNO GOSPODARSKEM OBMOCJU, KI SE RAZPROSTIRA NA TERITORIJU OBCIN POSTOJNA, CERKNICA IN ILIRSKA BISTRICA. NA TEM OBMOCJU SE ZASEBNI GOZDOVI RAZPROSTIRAJO NA POVRŠNI 30046 ha, KAR PREDSTAVLJA 48 % VSEH GOZDNIH POVRŠIN TEGA OBMOCJA. TI GOZDOVI SO LAST 7130 LASTNIKOV GOZDOV. SLEDEC NACELOM USTAVE IN ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU JE DELOVNA ORGANIZACIJA GOZDNO GOSPODARSTVO POSTOJNA, V KATERE PRISTOJNOST SPADA GOSPODARJENJE Z VSEMI GOZDOVI NA TEM OBMOCJU, ORGANIZIRALA VSE LASTNIKE GOZDOV NA TEM OBMOCJU V ENOTEN OBRT ZA KOOPERACIJO, DA PA BI SE NA TAKO OBSEZNE OBMOCJU IZRAZITEJE UVELJAVILO NEPOSREDNO ODLOCANJE LASTNIKOV GOZDOV — KOOPERANTOV, JE BILO V OKVIRU OBRTA, UPOŠTEVAJOC KRAJEVNE IN DRUŽBENO-POLITIČNE SPECIFIČNOSTI, ORGANIZIRANIH SEŠT SAMOUPRAVNIH ENOT. ODLOCANJE LASTNIKOV GOZDOV — KOOPERANTOV SE MANIFESTIRA NEPOSREDNO PREKO ZBOROV LASTNIKOV GOZDOV IN POSREDNO PREKO SAMOUPRAVNIH ORGANOV OBRTA ZA KOOPERACIJO, KOT SO SVET OBRTA, KOT NAJVIŠJI ORGAN, KI STEJE 18 ČLANOV IN SVETI SAMOUPRAVNIH ENOT, KI STEJEJO OD 7—11 ČLANOV. V SVET OBRTA ZA KOOPERACIJO SO DELEGIRANI LASTNIKI GOZDOV IZ CELOTNEGA OBMOCJA GOZDNEGA GOSPODARSTVA POSTOJNA. PREKO TEH SAMOUPRAVNIH INSTITUCIJ, LASTNIKI GOZDOV ODLOCAJO O CELOTNI PROIZVODNI IN POSLOVNI POLITIKI OBRTA ZA KOOPERACIJO. RAZVOJ NA PODROČJU SAMOUPRAVNE ORGANIZIRANOSTI LASTNIKOV GOZDOV PRI GG POSTOJNA, PA S TEM SE NI KONČAN. TEZIMO IN DELAMO NA TEM, DA BI SE LASTNIKI GOZDOV PO SVOJI PRESOJI ZDRUŽEVALI V TAKŠNE ORGANIZACIJSKE OBLIKE V KATERIH BODO LAHKO RES V POLNI MERI UVELJAVLJALI VSE SVOJE PRAVICE, KOT SO PRAVICE DO DELA, PRAVICA DO USTVARJENEGA DOHODKA IN TUDI PRAVICE DO VSEH TISTIH SOCIALNIH UGODNOSTI, KI JIH JE DELEZEN DELAVEC V ZDRUŽENEM DELU. V TAKŠNIH ORGANIZACIJSKIH OBLIKAH PA NAJ BI LASTNIKI GOZDOV NA OSNOVI DOGOVARJANJA IN OSEBNEGA IZJAVLJANJA IZPOLNJEVALI TUDI VSE OBEVE DO GOZDOV, KI IZ NJIH, KOT DOBRINE SPLOŠNEGA LJUDSKEGA POMEMA, TUDI IZHAJAJO.

Slovenske železarnice
TOVARNA VERIG S.P.O.
LESCE - JUGOSLAVIJA

IZ NAŠEGA ŠIROKEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA

VAM NUDIMO

VSE VRSTE VERIG ZA INDUSTRIJO, LADJEDELNIŠTVO, TRANSPORT IN ŠIROKO POTROŠNJO, VIJAKE ZA LESNO PREDELOVALNO INDUSTRIJO TER PROIZVODE IN PROJEKTE FLUIDNE TEHNIKE.

PO 71 LETIH SPET DOMA

Franka Milavca, rojenega 27. junija 1889 v Knežaku na Primorskem, dobro poznajo bralci chicaške »Prosvete«, saj vanjo dopisuje že 53 let, član Slovenske narodne podpornice pa je že 70 let, torej tri leta manj, kolikor let obstaja ta največja bratska organizacija ameriških Slovencev. S tako dolgim stažem se verjetno lahko pohvali le še malo naših ljudi. Pa je rojak Milavec na to tudi ponosen in je z zlatim znakom SNPJ na zavijku suknjiča tudi nasmejanega obraza in zravnano 3. junija obiskal urad matice. Ne, 88 let mu nihče ne bi prisodil! Pa tudi njegova misel je še tako iskriva in spomin tako odličen, da nam je kar hitro minil čas, ki sta ga z nečakinjo Anne Slobko iz Denverja odmerila za obisk pri nas. Resnično smo bili veseli, da smo rojaka Milavca spoznali še osebno in ne samo po njegovih dopisih v Prosveti. Lani je objavljaj kar obsežen potopis s svojega vandraja križem po Ameriki.

Za letos pa je imel v načrtu obisk rojstne domovine — in ga je tudi uresničil. Da pa mu ne bi bilo dolgčas na dolgem potovanju čez »lužo« in da bi imel družbo tudi v Sloveniji, pa je kot dobri striček povabil s seboj nečakinjo Anne. In ne samo zato — dekle naj tudi vidi kraje, v katerih se je rodil njen oče, kraje, kjer je njen rod pogljal korenine. Torej tudi po tej plati zasluži rojak Milavec vso pohvalo!

In ne bo se tako kmalu vrnil: kar pet mesecev je odmeril naš sobesednik za počitnice v domovini, saj si mora po sedmih desetletjih marsikaj ogledati. Prvi teden je veljal sorodnikom v Knežaku in v okoliških krajih pa tudi ob slovenski obali sta že bila, naslednje tedne pa je namenil za obiske drugim sorodnikom, ki živijo po vsej Sloveniji. Sreča, da imajo vsi avtomobile in je za prevoz dobro poskrbljeno. Njegovi prvi vtisi o življenju v Sloveniji in o njenih ljudeh so nadvse ugodni; da imamo Ameriko doma, nam je rekel. »Mi pa smo bili lačni,

zato smo morali po svetu. Pa tudi stara Jugoslavija ni bila kaj prida. Danes, da, danes je vse drugače. Na svoje oči sem videl napredek in z ljudmi sem govoril in vsi so zadovoljni,« je modroval.

Z drugimi sovaščani je zavezal culo in se leta 1906, star 17 let, izselil v Ameriko, najprej v Pueblo, Colorado, kjer je leto in pol delal v jeklarni. Potem je štiri leta kopal premog na Black Diamondu v državi Washington, dokler si ni v isti državi v Port Angelesu kupil farmo in z veseljem na njej delal 43 let. Ženo sta obdelovala polje, redila živino, sam pa je po malem tudi gozdaril. Ko so jima pošle moči, sta se odločila za dom počitka v Fontani, kjer sta med slovenskimi oskrbovanci preživela devet srečnih let. Po ženini smrti, leta 1976, ki ga je zelo prizadela, pa se je iz doma odselil in sam živi v Fontani, kjer si spet »pečlari« kot v mladih letih.

Ob slovesu nam je pokazal še pesmico, ki jo je zložil, preden se je po sedmih desetletjih odpravil na pot, in so mu jo objavili v Prosveti:

Odpravljaj se na pot,
nazaj v moj rojstni kraj —
moj mili dom,
veselo ga pozdravil bom.

Nihče me poznal ne bo,
ker tujec prišel bom,
a kmalu se udomačil bom:
saj dobri in prijazni
knežaški so vaščani,
hitro bodo me spoznali
in roko mi podali.
Nečakinji pokazal bom,
kje očeta njenega je dom
in kjer se mati njena je
rodila . . .

In da se bo pri Matici še večkrat oglasil, nam je zagotovil ob slovesu, zlasti pa v juliju, ko bodo prihajali Amerikanci. Dobrodošli rojak Milavec in prijetno bivanje v Sloveniji!

MILA ŠENK

Frank Milavec (zgoraj desno)

Ivanka Vene (desno) z nečakom
in materjo v Bohinju

DVAJSET LET POZNEJE

Ivanka Vene, doma iz Črnuč, se je odpeljala v Argentino leta 1957. Takrat ji je bilo 24 let. Na daljno pot je odšla za svojim fantom, pravzaprav možem, čeprav po poroki nista preživela niti ene ure skupaj. Poročila sta se namreč kar »po pošti«, z zastopniki. Potovanje z ladjo je trajalo tedaj ves mesec. Ivanko pa je že na vlakcu navdalo tako domotožje, da se je večkrat zjokala. Na dolgi vožnji z ladjo se je dokopala do ugotovitve, kako nikoli več ne bo videla svoje mame.

Na pragu letošnjega poletja se je z letalom vrnila domov. Ko je letalo pristajalo na Brniku, si ni mogla kaj, da ne bi spet zajokala. Po dvajsetih letih spet doma! Čakalo jo je cel kup ljudi: mama, sestre, brat, tete in drugi. Težko je popisati snidenje po toliko letih. Mama je vzdihnila: »Pa prav ti si šla po svetu, ko sva se najbolje razumeli!«

Z domačimi je šla na Bled in v Bohinj, toda za vedno ji bo ostal v spominu prvi dan, ko je šla z mamo na črnuški hrib. Po tolikšnem razdobju si je spet zaželela videti tiste gmajne in potočke, ki jih je poznala v mladosti. Nanje se je velikokrat spomnila. Ljubljane, pravi, ni več spoznala. Vse se ji je zdelo moderno, zelo spremenjeno. Pravi, da je sploh ni ločiti od Švice, kjer je tudi bila na obisku.

Ivanka Vene živi s svojo družino v Chascomusu, dve uri avtomobilske vožnje iz Buenos Airesa. To je mestece s 25.000 prebivalci, celo turističen kraj z jezerom, ribiči in čolni. Tudi o svojem argentinskem kraju, v katerem žive le tri slovenske družine, pravi, do je v 20 letih zelo napredoval. Njen mož ima v Chascomusu mizarško delavnico. Kot mizarški mojster pa v večerni šoli poučuje tudi mizarške vajence. V Argentini se jima je rodilo kar pet deklet: Lili je stara 18 let, Carmen 15 let, Mari 10 let, Erika 8 let in Anči šele 6 let.

Vsa dekleta hodijo v šolo, le Lili je že končala ekonomsko. Lili, najstarejša, edina dobro zna slovensko. Besed se je

naučila po slovarju. Druga dekletca slovensko razumejo, a kaj, ko razen staršev ni skoraj nikogar, s komer bi se lahko po slovensko pogovarjale.

Mati peterih deklet se je takoj prve argentinske dni s pogumom lotila težke španščine. Pri tem ji je veliko pomagala prijaznost ljudi, ki so v prvih časih blagohotno spregledali njeno v začetku še nerodno in opotekavo govorico. Sčasoma pa je tudi sama postala mojstrica jezika. Domotožje je imela vseskoz veliko. Prvih dvajset let se z možem nista sračavala z nobenimi drugimi Slovenci kot s tremi družinami v Chascomusu. Sedaj imata znancev in prijateljev več, četudi žive oddaljeni. Pri slovenski potovalni agenciji v Buenos Airesu lahko kupita slovenske knjige in plošče. Tako gre laže.

Obisk doma je prvokrat načrtovala po petih letih tujine. Takrat jo je nepremagljivo užejalo po domačih hribih, po pokrajini, ki je tako različna od argentinske. Toda kaj, ko so na svet prihajali otroci. Zatem je mislila priti pred tremi leti. Takrat ji je potovanje preprečil hud zlom noge v prometni nesreči. Še sedaj si ni povsem opomogla. Toda po 20 letih ni mogla več čakati. Prišla je in si ogledala prav vse. Nekdanje delovne tovarišice so ji razkazale tudi razširjeno in prenovljeno tovarno dekorativnih tkanin v Dravljah, kjer je bila nekoč zaposlena.

Dva meseca domovine je že nekaj. Toda zadnje dni jo je že vleklo nazaj, k ljubljeni družini. Kako živijo brez nje, kako si pomagajo, ko so vendar dekleta vajena, da jim vsak dan postori sto različnih stvari? Sklenila je, da poslej ne bo več čakala tako dolgo. Spet bi rada prišla domov in vzela s seboj vsaj dve hčeri, saj so tudi hčere radovedne, kakšna je tista daljna domovina, o kateri jim tolikokrat razlaga. Toda nič ne more reči, kdaj bo uresničila načrt: čez leto, čez dve, čez pet let?

J. K.

Urad Slovenske izseljenske matice je v juliju obiskal tudi glavni tajnik Slovenske narodne podporne jednote Edward Hribar (v sredini) z ženo. S tajnikom matice Francem Žuglom sta se pogovarjala o dosedanjem in prihodnjem sodelovanju med obema organizacijama. Na sliki levo: Elsie Culkar, prizadevna delavka SNPJ, ki je bil njen letošnji obisk domovine njenih staršev že 27. po vrsti!

OBISK AMERIŠKEGA SENATORJA

Prek poletja se je mudil v Jugoslaviji tudi ameriški senator George Zenovich iz Kalifornije, ki je bil pri nas z družino na počitnicah. Starši Georgea Zenovicha so se priselili v Ameriko pred prvo svetovno vojno, kljub temu pa sam kakor tudi njegovi dve hčerki tekoče govorita srbohrvaško. George Zenovich je bil leta 1962 prvič izvoljen v predstavniški dom, leta 1970 pa je postal senator na listi

demokratov. V pogovoru z jugoslovanskimi novinarji je senator Zenovich poudaril, da se nenehno zavzema za dobre odnose med njegovo novo in staro domovino, zlasti pa je vesel izredno dobrih stikov na gospodarskem področju. Tako senator Zenovich, kakor tudi njegova žena in hčerka so v tem pogovoru zatrdili, da se v Jugoslaviji počutijo kakor doma.

Ena od številnih veselih družb, ki se je postavila pred fotografski objektiv na izseljenskem pikniku v Škofji Loki. Z desne proti levi: Hubart Sterle iz Avstralije, tretji z desne Frank Sterle, znani lastnik Slovenian Country House v Clevelandu, peti z desne Frank Modic s pravo »pikniško« kravatno.

Sredi velikega vrta stoji prijazna miza. Okoli so stoli in vsak je drugačen, kakor bi jih naslikal slikar. Najmanjši stol, ki je stolček, stoji danes pomotoma na mizi. Pa ni pomotoma na mizi. Janez si ga je sam postavil tja, da je splezal najprej na mizo in potem na stolček in tako dosegel hruško na veji, ki se je sklanjala nad mizo. Ponujala so se tudi rdeča jabolka z jablane in plave slive s sliv. V živi meji so dozorele maline. In ta živa meja, polna sladkih malin, se je na najbolj sončni strani odprla, da so lahko prišli na vrt otroci od vsehovsod.

Prihajali so vsak dan, danes pa je poseben dan, zato je prišlo še več otrok. Nekateri so prišli prvič. Prinesli so s seboj vsak svojo košarico za hruške, za jabolka, za slive in maline.

Janez je svojo hruško že pojedel, druge pa je lepo razdelil v vsako košarico po eno. Če kdo ni imel košarice, je dobil hruško v roke.

Na stole in stolčke in še na manjše stolčke okoli mize so posedli Ančka, Mančka, Tončka, Potončka, Tonček in Balonček in Jure in Meta. Drugi so posedli v travo in pojedli hruške. Jaz sem se pri živi meji sladkala z malinami, a Janez je sedel še kar naprej na stolčku na mizi. S hruške je snel še kitaro, majhno rdečo kitaro. Zabrenkal je nanjo in zapel:

»Mi pa gremo, mi pa gremo in ne vrnemo se več...«

In so mu veselo odpeli:

»Hojladrija, hojladrija, hojladrija dro...«

In spet je zabrenkal in zapel naprej:

»Mi pa gremo, mi pa gremo v šolo šolarsko...«

In spet so mu odpeli:

»Hojladrija, hojladrija, hojladrija dro...«

Potem so položili na to široko prijazno mizo pod hruško vse svoje igrače in so se odločili in rekli: mi gremo v šolo!

»Mi gremo v šolo zares!« je slovesno povedal Janez vsem, ki so sedeli v travi. »S seboj

bomo vzeli samo zvezek, svinčnik in radirko. Igrače pa so zdaj vaše.«

»Hura!« so vpili otroci.

»Nič hura!« je zavpil Janez na mizi na stolčku. »Kaj nam boste dali za igrače?« je vprašal.

»Nič nimamo,« so mu odgovorili. »Imamo samo košarice, ki smo jih prinesli s seboj.«

»Imamo pa tudi vrt,« je rekel Timotej. »Vsak dan vas bomo na vrtu počakali, da se pridete po šoli igrat.«

»Hura!« je zavriskal Janez. »Hura!« so zavriskali vsi, ki bodo šli jutri v šolo. »Hura za šolo in vrt!«

In so vse stole in stolčke in še košarice s hruškami postavili na mizo k igračam, da so prostih rok in lahkih nog zarajali po širnem vrtu vrta-tem, hura!

NAŠI PRAZNIKI — SEPTEMBER

V septembru smo. Počitnice so minile, zdravi in okrepljeni smo se vrnili v šolske klopi. Sklenimo, da bomo vzeli pamet v roke in se bomo voljno spoprijeli z novo učenostjo. Na duri že trka zlata, bogata jesen. Obdarila nas bo z vsem, kar imamo radi. 23. septembra bo prvi jesenski dan, to je dan, ko sta dan in noč enako dolga.

In da ne pozabimo na vaš praznik: 29. septembra je praznik pionirjev Slovenije. Pionirji ga praznujejo v znamenju novih obvez, ko svečano sprejemajo svoj delovni program za tekoče šolsko leto. Praznujte ga tudi vi.

Tisoč čudes se jeseni godi.

Jabolka, hruške in grozdje zori. Poljski pridelki

so godni za žetev.

Treba opraviti novo bo setev.

Vse se umirja na polju,

livadi, gozd, sadovnjak in drugi nasadi.

Zemlja pa vedno je mlada

in živa,

v sebi moči za novo rast

skriva.

JOŽE ŠMIT

UGANKA

Zdravi, umiti, srečno bleste, vsega smo siti, če nas bolé.

(əfəoz)

MOJA MAMICA

Moja mamica je šivilja. Vedno ima dosti dela, zato ima za mene bolj malo časa. Ona je tista, ki jo imam najrajši na svetu. Za njen praznik, osmi marec, ji bom kupil šopek rožic. Rožice ima moja mamica zelo rada. Iz vsega srca ji želim, da bi bila zdrava in da bi živela še mnogo let.

HORVAT DOMINIK,
UČENEC 3. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

Ilustrirala Beba Heimer

NI NAM BILO ŽAL TRUDA

Na prireditvi društva Jadran v Charleroiju nas je nastopilo šestnajst učencev slovenske in jugoslovanske dopolnilne šole. Opisala vam bom, kako smo se za nastop pripravljale moja sestra Marija-Terezija in prijateljica Vilma in Bernardette in jaz. Domovinsko pesem Otona Župančiča Z vlakom je za recitacijo izbrala naša učiteljica, plesno točko sem predlagala sama, ker vse obiskujemo baletno šolo, slovenske narodne pesmi »Moj očka ima konjička dva« in »Le sekaj, sekaj smrečico« smo že prej večkrat prepevale, ker stanujemo v isti ulici. Naša Marija-Terezija se je morala naučiti še pesmico Šolarček, saj hodi že v prvi razred.

Ker obiskujemo slovensko šolo samo enkrat tedensko, se v šoli vsega ne bi mogli naučiti. Zato je mamica odločila, da se bomo učili kar pri nas. Vsak večer nam je pripravila v dnevni sobi prostor za vaje. Največ časa smo porabile za učenje besedila na pamet, ker nam je bila marsikatera beseda in misel nerazumljiva. Vsi so nas spodbujali in naenkrat smo znale celo pesem vse, čeprav bi se morala vsaka naučiti samo svojo vlogo. Spored je uspel, zato nam ni bilo žal truda.

ELIJANCA GORJANEČ,
Roselies, Belgija

PRAVIVA JI CHARLIE CHAPLIN

Moja mama mora vse sama narediti, kar drugače naredita oče in mati skupaj. Zato jo tudi zelo poredko vidim. Včasih gre delat še zvečer. Le v nedeljo bolj dolgo spi. Malo osamljena se počuti, če nobena od naju s sestro noče iti z njo na sprehod. Ko je prišla z okrevanja, sva jo s sestro veselo sprejeli. Moja mama je zelo luštna in s

sestro ji praviva kar »Charlie Chaplin«.

IRENA ROGELJ,
učenka 3. razreda
Stuttgart, ZR nemčija

SLOVENIJO POZNAM S SLIK

Slovenija je čudovita dežela, polna lepih njiv, gričev in vinogradov. Krasita jo gora Triglav in čisto plavo Jadransko morje. Tam živijo prijazni ljudje, ki ti pomagajo v nesreči. Življenje slovenskih ljudi je polno smeha in sreče. Morda niso bogati z denarjem, vendar imajo več: imajo svojo domovino, se poznajo med seboj in si pomagajo. Nikoli niso tujci v svoji hiši. Glavno mesto Slovenije, Ljubljana, je moderno mesto kot je naš Sydney. Po slikah sem ugotovila, da je zelo lepo.

NEVENKA ŠOŠTAR, 15 let
Sydney, Avstralija

S STARO MAMO SEM GOVORIL SLOVENSKO

Čeprav je rodna dežela mojih staršev daleč, zelo rad gledam naravne slike slovenskih krajev. Slovenščine sem se naučil tukaj. Ko je bila tu stara mama, sem z njo govoril slovensko. Zelo rad bi videl lepote slovenskih krajev. Ne vem, kdaj bo do tega prišlo. Čeravno je Slovenija daleč, jo imamo nekaj tudi tukaj. Tu v Sydneyu imamo zbirališče nas mladih Slovencev v slovenski triglavski dopolnilni šoli, kjer se učimo slovenskega jezika pod nadzorstvom učiteljice, ki jo mi kličemo kar teta Marica. Se pridno učimo. Čeravno sem tukaj rojen, poznam slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, saj ga vidimo vsako nedeljo upodobljenega na spomeniku v našem klubu. Zelo rad imam materin jezik, ker je najlepši.

DUŠAN SAMSA, 11 let
Sydney, Avstralija

RAJKO PAVLOVEC GORSKI PAŠNIKI

Po naših gorah je mnogo krajev, kjer pobočja niso strma ali so celo bolj ravne planote. V takšnih krajih raste zelena trava, med katero poleti vse cvete v nešteti živih barvah. Takrat je pogled na gorske travnike posebno lep. Domačini so takšne planote že v starih časih izkoristili za pašnike. Čez poletje so tja iz dolin prignali govedo in nekoč tudi ovce in koze. Takšnim gorskim pašnikom pravijo planine.

Pastirji in pastirice so skrbeli za živino. Krava vodnica je imela okrog vratu privezan zvonec, tako jo je pastir hitro slišal in jo šel iskat, če je odšla predaleč. Pastirica je krave zvečer pomolzla. Mleko so potem posneli in iz tako dobljene maščobe kar na planini delali imenitno maslo. Iz mle-

ka so na planini delali sir. Navadno je bilo na eni planini več hiš za pastirje. Takšnim zidanim hišam pravijo stanovi. Včasih je bil v isti hiši prostor za pastirja in za živino, včasih je imela živina svoje hleve. Posebna hiša na planini je bila urejena za izdelavo sira. To je sirarna. Posebno znan je bohinjski sir, ki so ga zlasti pred vojno veliko prodajali v tujino. Bohinjski sir so oblikovali v velika kolesa, ki so si jih oprtali na hrbet in jih nosili v dolino. Jeseni, ko je postalo hladno, deževno ali je celo grozil sneg, so odgnali živino nazaj v dolino.

Danes je planin vedno manj. Tudi tam, kjer so se ohranile, se pase veliko manj živine kot nekoč. Marsikateri stan pa so ljudje kupili od kmetov in si v njem uredili prijetno počitniško hišico, kjer uživajo gorski mir in dober zrak.

KRIZA SREDNJIH LET

Kadar smo se na teh straneh pogovarjali o naših povsem vsakdanjih, drobnih in vendar ne tako nepomembnih skrbeh in težavah, smo se pogovarjali o nas, o naših zdaj ali stalno na tujem življenjih delavcih. Skupaj z ljudmi, katerih delčke življenja smo vam posredovali, smo se veselili ali žalostili, sočustvovali z njimi in skušali razumeti njihova veselja in njihove stiske. Kako jih ne bi razumeli? Saj so naši! To so naši rojaki, razkropljeni po vsem svetu. Vsakdo od njih pa nosi v svojem srcu svojo domovino. V spominu jo ima takšno, kot jo je zapustil pred petdesetimi, tridesetimi, dvajsetimi ali manj leti. Čeprav se je v domovini medtem marsikaj spremenilo, kar nas lahko razveseli ali razjezi, vendar je v srcu ostalo veliko čustev do domovine, kateri ne pravimo brez razloga domovina, mati naša. Prvi spomini, spomini iz otroštva, so čustveno tako obarvani, da nas spremljajo vse življenje in tudi na stara leta ne izgubijo svoje čustvene barvitosti. Še več! Na stara leta čustva in spomini dobe še več barve, še bolj silijo v ospredje, še globlje segajo v naše zdomsko srce.

Ko razmišljamo o vsem tem, ko sočustvujemo z našimi rojaki v tujini, se morda redkokdaj zavemo, da tudi poleg nas žive zdomci. Smo sposobni sočustvovati z njimi, jih pripravljeno razumeti?

Ali si lahko predstavljamo, da tudi v naši Jugoslaviji, v naši Sloveniji žive zdomci? Da, tisti, ki so iz različnih razlogov prišli v Jugoslavijo, jo vzljubili, ostali. In vendar... In vendar tudi njihovo srce zahrepeni po domači zemlji, po tistem, kar so zapustili pred mnogimi leti, takrat, ko so bili mladi, željni videti svet, željni poiskati oddaljene dežele.

Med temi, ki so se odpravili v svet, sta bila tudi naša znanca Indijec in Indijka.

Pred petnajstimi leti se je odpravil mlad indijski mož študirati v Jugoslavijo, v Slovenijo, natančneje v Ljubljano. Radovednost in sla po znanju sta ga prignala k nam. Vpisal se je na strojno fakulteto ljubljanske univerze, študiral in

Dva rodova — foto: Janez Zrnc

doštudiral. Postal je strojni inženir. V študijskih letih je vsrkaval vse, kar je videl v zanj novi, tuji deželi. Spoznaval je ljudi, ki so bili tako drugačni od njegovih, kakršnih je bil vaju vse otroštvo in mladost. Slovenijo pa je tako vzljubil, da tudi po študiju ni želel oditi domov. Z novimi znanji, prijatelji in delavci je hotel deliti svoje življenje, svoje misli, svoje upe, pričakovanja in doživljanja. Če bi ne bil nekoliko bolj temne polti in če ne bi imel svojstvene telesne značilnosti, ne bi v njem nihče prepoznal prijatelja iz daljne dežele Indije. Slovenščino je govoril tekoče, gladko, kot da bi mu sprva neznane in tuje besede zazveneje že ob rojstvu.

Medtem ko je naš prijatelj Indijec pri nas študiral, si nabiral vse obširnejše znanje in prijateljeval s Slovenci, je v daljni Indiji rasla zanj že zdavnaj izbrana nevesta — tako, kot je to v Indiji v navadi. Še otroku so ji na zemljevidu pokazali, kje živi njen bodoči mož. Koki, tako ji je ime, je vedela za moža, ki so ji ga določili. Ni pa vedela, da bo nekoč živela z njim v Jugoslaviji. Nekoliko pa je le upala, da bo nekoč videla to neznano deželo.

Njeno upanje se je uresničilo. Njen mož se je odločil ostati v Jugoslaviji, v Sloveniji. V Slovenijo je pripeljal svojo mlado nevesto. Življenje v dvoje je bilo lažje. Veliko časa jima je vzelo medsebojno spoznavanje. Združilo pa ju je tudi spoznanje, da sta navkljub številnim slovenskim prijateljem in znanjem v Sloveniji le tujca z drugačnim čustvovanjem, z drugačno preteklostjo, z drugačnimi spomini na otroštvo. Tudi to ju je združevalo med seboj.

Rodila se jima je deklica. Dala sta ji ime Vesna. Povedala sta, da sta se odločila za slovensko ime, da otrok ne bi imel težav med vrstniki. Seveda pa sta ji dala poleg slovenskega tudi indijsko ime.

Indijka Koki je prav tako kot njen mož vzljubila novo domovino Slovenijo. Sedaj živi v Sloveniji pet let in zdi se ji, da ne bi mogla živeti nikjer drugje. Vsega se je navadila. Zdelo se je že, da bo indijski

par živel pri nas v neskaljeni sreči, ko so se pojavile težave. Mož si je po petnajstih letih svojega tujstva nenadoma zaželel vrniti domov. Star je sedemtrideset let, ima svojo družino, ozrl se je na dolga leta, ki jih je preživel v Sloveniji in nenadoma ugotovil, da bi bilo morda bolj smiselno preživeti zrela leta in starost v domači Indiji. Doživljal je tisto, kar doživljajo ljudje v bližajočih se srednjih letih ne glede na rasno ali narodnostno pripadnost. To so leta, v katerih se ponovno iščemo, v katerih ocenjujemo ustreznost ali neustreznost prehojene poti. Če živimo v tujini, nas v teh letih nenadoma zamika, da bi se vrnili domov. Doma bi radi v miru ocenili svojo življenjsko pot. Doma bi radi našli odgovor na vprašanja: Sem do zdaj delal prav? Kam naprej? Kako naprej?

Iskanje samega sebe v srednjih letih življenja je pogosto povezano s težavami. Še težavneje je, če se v teh letih najdemo v tujini. Takrat se navadno sprašujemo: Bi ne bilo vse drugače, če bi ostal doma? Morda...
Odgovor na vsa vprašanja, ki si jih zastavljamo, pa je še toliko težji, ker se moramo ozirati tudi na življenjskega sopotnika, ki se nam je pridružil pozneje, ko je naše navdušenje nad novostmi in nenavadnostmi že posihalo. Hudo je, če zakonski sodrug želi ostati v novi domovini, vi pa bi se radi nenadoma in za vsako ceno vrnili v staro domovino.

To se je zgodilo našima Indijcema. Mož, ki je preživel v Sloveniji petnajst let, vidi svojo prihodnost samo doma, v Indiji, v indijskem načinu življenja. Njegova žena Koki skuša razumeti krizo svojega moža in njegovo veliko željo po vrnitvi. Obenem upa, da bo ta kriza minila in da ji s hčerko ne bo treba zapustiti Slovenije, ki jo je vzljubila.

AZRA KRISTANČIČ,
DIPLOMIRANA PSIHOLGINJA

IZ DOMAČE KUHINJE

SPECIALITETE IZ SVINJINE

Tisti, ki ste doma s podeželja, se prav gotovo spominjate vselega časa kolin, saj to je bil pri nas na Slovenskem že od nekdaj pravi praznik. Kakor mnogokaj je tudi ta stari praznik danes precej izgubil na svoji veljavi. To pa predvsem zato, ker se tudi pri nas vse bolj uveljavlja mesna industrija, ki v želji, da bi ustregla kupcem, izdeluje tudi mnoge mesne izdelke, ki so včasih veljali izključno za domače specialitete. Dobrote, katerih ste bili deležni nekoč ob raznih letnih praznikih samo doma ali pri prijateljih v kmečkih domovih, si danes skozi vse leto lahko privoščite tudi v mnogih naših gostiščih. Teh dobrot ni malo in so zelo različne in znane ne le med nami doma temveč slove daleč po svetu. Naša lepa Slovenija je danes poznana in priljubljena turistična dežela in med njenimi privlačnostmi niso samo tako raznolike naravne lepote in slovenska gostoljubnost ampak ima pri tem kar veliko besede tudi naša slovenska kuhinja.

Ker so specialitete iz svinjine med najbolj priljubljenimi in zaželenimi, bomo danes na kratko spregovorili o njih, čeprav zdaj ni klasični čas za koline. In poleg tega bo morda to tudi v pobudo našim rojakom po svetu, ki prirejajo piknike. Ti običajno ne minejo brez kolin ali prašičkov na ražnju. Če ti prašički niso čisto majceni, primerni samo za raženj, bodo morda primerni tudi za kaj drugega, po domačih receptih pripravljene, kar bo goste prijetno presenetilo in spomnilo na domače navade.

Mesni izdelki ob klanju so kratkotrajni in trajni. K prvim sodijo različne krvavice, jetrne klobase, pečenice, tlačanke, žolca, godlja — k trajnim pa kranjske klobase, želodec in različni drugi submesnati izdelki. Seveda se je tudi glede kratkotrajnih mesnih izdelkov zdaj marsikaj

spremenilo, ko imamo po domovih zmrzovalne skrinje, kjer se tudi krvavice, pečenice in podobno lahko dolgo ohranijo. Mnogi od teh suhomesnatih izdelkov imajo v posameznih slovenskih pokrajinah svoje značilnosti in posebnosti. Iz zelo bogate zbirke receptov bomo nekatere zapisali:

KRVAVICE

pripravljajo na Gorenjskem, Dolenjskem pa tudi drugod pri nas v glavnem takole: ena jetra, ena pljuča in pol svinjske glave skuhamo (pljuča posebej). Drobovino in meso nato zmeljemo ali drobno zrežemo. Posebej skuhamo napol 3 kg ješprenja, ki so ga zdaj mnogokje zamenjali z rižem in to zmešamo z mesno sekanico. Solimo in zalijemo po potrebi z juho, v kateri se je kuhala svinjska glava in jetra ter s surovo razžvrkljano krvjo ali pa dodamo skuhamo kri, ki smo jo zmleli. Nato zmes odišavimo s seseklano precvrto čebulo, majaronom, poprom, meto, baziliko in zabelimo z mastjo in ocvirki. Dobro zmešamo, natlačimo očiščena čreva in zašpilimo klobase, ki jih nato počasi kuhamo v juhi, kjer se je kuhala svinjska glava. Kuhamo jih toliko časa, da priteče iz njih čista juha. Nato jih zložimo na desko, ohladimo in pustimo na hladnem dva do tri dni. Pred uporabo jih spečemo v neprevroči pečici.

AJDOVE KRVAVICE

so ena od posebnosti v Slovenskih goricah in v Prekmurju, kjer poznajo poleg drugih tudi bele klobase in kruhove klobase. Pri ajdovih krvavicah uporabijo namesto ješprenja ali riža napol kuhano ajdovo kašo. Te krvavice so zelo okusne.

KRAŠKE KRVAVICE

ki jim pravijo tudi »mulce« so pa doma na Primorskem, kar pove že ime. Te se po okusu res zelo razlikujejo od tistih, o katerih smo prej govorili, saj jim primešajo celo sladkor, dušena jabolka in rozine. Primorci pravijo, da so najboljše. No, zapisali vam bomo recept, pa sami poskusite, če vas je volja in imate priložnost za to: Dva do tri kg bolj mastnega svinjskega mesa in cela pljuča vsako posebej skuhamo in sesekljamo, dodamo pol kg naribanega, v mleku namočenega kruha in 1 in pol kg kuhanih pretlačnih jabolok, četrt kg rozin, 10 dkg pinjol, pol kg sladkorja, sol, poper, majaron in dobro razžvrkljano kri. Vse dobro premešamo in napolnimo čreva. Klobase previdno kuhamo četrt ure. Zatem jih ohladimo in pustimo na hladnem. Pred uporabo jih spečemo, kakor ostale krvavice.

KRANJSKE ALI MESENE KLOBASE

7 kg lepega svinjskega mesa brez žil in 2 kg trde sveže slanine bolj debelo zmeljemo, solimo (na 1 kg mesa računamo 3 dkg soli), popramo, dodamo vode, v kateri smo namočili 2 glavici strtega česna in za lepšo barvo 1 g solitra ter še pol litra belega vina ali vode. Maso dobro gnetemo eno uro, nato jo nadevamo v čreva in naredimo klobase. Nadeto mora biti gosti in brez zračnih presledkov. Klobase nato obesimo za dan ali dva na hladen zrak, nato pa za štiri do pet dni v hladen dim. Med dimljenjem jih prevesimo. Zatem jih hranimo obešene v hladnem in zelo zračnem prostoru. Za klobase, ki jih bomo jedli surove, vzamemo več slanine in manj vode. Na Štajerskem in v Beli krajini primešajo masi za klobase tudi kumine. Iz istega nadeva naredimo tudi klobase pečenice. Teh seveda ne prekakajamo. Pred uporabo jih damo za nekaj minut v krop, zatem jih spečemo na maščobi.

PISAVA IN IZREKA

postali pozorni na razlike v pisavi in izreki med — recimo — angleščino in slovenščino. Zgodilo se nam je mogoče, da smo v Sloveniji besedo *jug* mahoma prebrali po angleško (*džag*), in ko smo se vrnili v Ameriko, smo mogoče angleško besedo *car* (avto) prebrali po slovensko.

Iz tega se nam je razvila prijetna besedna igrice in še in še smo iskali take besede, ki se v obeh jezikih enako pišejo, s tujko bi jim lahko rekli *homogrami*, ki pa imajo v slovenščini čisto drug pomen in dostikrat tudi drugo izreko kakor v angleščini, na primer *plug, ride, gib, rod, pod, plot, spite, trap*.

Potem smo igrice mogoče obrnili in iskali besede s tako rekoč istim izgovorom v angleščini in slovenščini, s tujko bi jim lahko rekli *homofoni*, vendar s povsem različno pisavo in seveda tudi pomenom, na primer *chick = čik, pullet = pulit, cousin = cozen = kazen*.

In ko se nam je tega nabralo že kar za lepo zbirko, smo začeli premišljevat, zakaj take razlike v pisavi v angleščini in v slovenščini, in pri tem ugotavljati, da je slovenščina veliko preprosteje priučljiva za branje, saj nima toliko razlik med pisavo in izreko kakor angleščina.

In potem se nam je mogoče porodila nova misel: zakaj se ne bi v današnjem času, času praktičnosti in razumnosti, Angleži česa naučili tudi od Slovencev in preprosteje pisali eno samo črkovno znamenje tam, kjer pač izgovarjajo en sam glas, kjer pa po svoji sedanji pisavi pišejo dve ali celo več črkovnih znamenj, na primer *sheep (šip)*, in pri tem se nam je kajpak odkrilo, da je tudi obratno res, da imajo namreč Angleži marsikje eno samo črkovno znamenje, izgovoriti pa ga je treba z dvema glasovoma, na primer *I (a + i = ai)*. In še hujske: isto črkovno znamenje

v angleščini tako rekoč dvakrat enako ne beremo, na primer *cease (siz), jealous (dželas), louse (laus ali lauz)*.

S tem se nam je poskus hitre reforme zapletel in to nam je dalo misliti, da zadeva nemara le ni tako preprosta. Zato smo se rajši vrnili k prejšnjim igricam in ker nam tudi španščina ni španska vas in smo se na svoji vožnji v Stari kraj ustavili tudi v Španiji, smo mahoma tudi tam odkrili polno besed, ki smo jim prej rekli *homogrami* (besede, ki se enako pišejo), na primer *pesa, plin, rumen, sobar*, ki pa imajo v španščini čisto drug pomen (in večinoma tudi izgovor) kakor v slovenščini.

Tako bi igro lahko nadaljevali še za druge jezike, vendar nam je že teh nekaj kratkih sprehodov po pisavi in izrekih v posameznih jezikih odprlo široko in zanimivo področje, ki je tudi praktično zelo velikega pomena in dostikrat zelo težko rešljivo.

V bistvu mislim pri tem na srečavanje raznih jezikov, raznih pisav, različnih izgovorov, različnih kultur — pa vendarle v sodobnem svetu, ki je pravzaprav majhen in kjer se imena z enega konca sveta še tisti trenutek po radiu oglašijo tudi na drugem koncu in jih je potem treba dostikrat iz radijskega (slušnega) zapisa prenesti v vizualni (vidni) zapis v tisku ali pa je ravno narobe: treba jih je iz vidnega zapisa v časopisu, v knjigi, v teleprinterju, skratka v tisku, prenesti v izreko za sporočilo po radiu, po televiziji in podobno.

Nekaj takih sprehodov — vsaj v mislih — bomo mogoče lahko napravili v prihodnjih mesecih, ko nam je usojeno, da bomo — telesno — ostajali lepo doma. In pri teh sprehodih se bomo seznanjali z zakonitostmi — kolikor jih pač je — pri prenosu posameznih tujih pisav in izrek v slovenščino.

JANKO MODER

V širšem centru Murske Sobote je naprodaj šestsobna vrtna hiša s centralno kurjavo, primerna tudi za obrtnika. Interesenti se lahko javijo pisмено. Naslov:

P. HEGEDUŠ, 69000 MURSKA SOBOTA, CANKARJEVA 20

Prodaj hišo ob morju. Ponudbe pošljite na naslov uredništva RODNE GRUDE.

Dobro vpeljana delavnica v središču Ljubljane za popravilo vseh vrst radioaparatur, avtoradijev in televizorjev z vso dokumentacijo in rezervnimi deli ugodno prodaj zaradi upokojitve. Lokal je najemniški — cena je 600.000 dinarjev.

Naslov: KLEMENC VIKTOR, 61000 LJUBLJANA, ŽIDOVSKA STEZA 4

V Laškem, v središču mesta ob Savinji, prodaj polovico starejše štiristanovanjske hiše. V prvem nadstropju je trisobno stanovanje s kuhinjo (75 m²) z vrtom, takoj vseljivo in dvosobno s kuhinjo (47 m²). Ponudbe sprejema: BERGER SLAVKO, 61330 KOČEVJE, ROŠKA 40

Zamenjam tridružinsko hišo pri Stuttgartu v ZR Nemčiji za manjše posestvo v Sloveniji. Ponudbe pošljite na uredništvo Rodne grude pod »Stuttgart«.

V Ljubljani prodaj prazno polovico hiše z dvosobnim stanovanjem velikosti 52 m² z vrtom, ki je zazidljiva gradbena parcela v skupni izmeri 428 m². Plačljivo v gotovini z devizami.

KOS MIROSLAV, 61000 LJUBLJANA, SAVLJE 32 TEL. (061) 341-409

Minil je čas dopustov, čas počitnic, s tem pa tudi čas potovanja. Mogoče ste tudi vi še polni živih vtisov, ki ste si jih nabrali pri tem. Mogoče ste bili v Starem kraju, mogoče le v drugih državah Novega sveta.

Na potovanju ste se kajpak srečavali v vsemi mogočimi novostmi. Med drugim tudi z različnimi pisavami in z različnimi jeziki.

Vsakdanje življenje imamo urejeno večidel tako, da je kar največ stvari istih, nam domačih, da se v njih dobro in varno počutimo, da nam ni treba preveč telesnih in duševnih sil porabiti za novosti. Če smo na potovanju, je to precej drugače. Že na krajših progah se, če na primer potujemo z avtomobilom, spreminjajo sistemi cest in križišč, da moramo biti ves čas pozorni, pa čeprav je v bistvu vse opremljeno po isti metodi prometnih znakov in semaforov.

Če potujemo dlje, na področja z drugim jezikom, se temu pridružijo še nove spremembe in razlike. Sistemi prometnih znakov so mogoče še zmeraj razumljivi, vendar so v izvedbi lahko precej različni, posebej različni pa so napisi. Tu moramo biti že kar na vso moč pozorni, da sproti vse preberemo, pregledamo in razumemo, in se kajpak tudi ravnamo po nujno potrebnih navodilih, da se nam potovanje brez potrebe ne zaplete.

Pa recimo, da smo potovali z letalom in da smo bili v Starem kraju. In še to recimo, kar je sicer s tem že povedano: da smo bodisi mi sami ali pa so naši starši doma v Sloveniji, da smo pravzaprav jezikovna dvoživka; počutimo se dobro v novem — recimo — angleškem okolju, počutimo pa se doma tudi v slovenskem okolju. Z drugimi besedami: ker že dolgo živimo v Ameriki, v angleškem jezikovnem okolju, smo se navadili na vse napise, da jih znamo prebrati in razumeti, po drugi strani pa se nam ob srečanju z jezikom in napisom v domovini obnovijo nekdanje navade.

In pri tem smo mogoče podzavestno prvič (ali pa že spet)

impol
 industrija
 metalnih
 polizdelkov n. sol. o.
 slovenska bistrica

IZDELUJEMO:

IZ ALUMINIJA IN ALUMINIJSKIH LEGUR:
 PLOČEVINO, TRAKOVE, FOLIJO, RONDELE, RONDELICE,
 PALICE, CEVI, PROFILE, ŽICO, VARILNO ŽICO, PLETENE
 ELEKTRIČNE VODNIKE;

PROJEKTIRAMO, IZDELUJEMO IN MONTIRAMO VSE VRSTE
 ALUMINIJSKIH KONSTRUKCIJ: VRATA, OKNA, FASADNE
 ELEMENTE, SOMONOSILNE FASADE IN ALUMINIJSKE NOSILNE
 KONSTRUKCIJE, ŽIČNE OGRAJE, ALUMINIJSKE KOPALNE
 BAZENE.

V OBRATU ZA POVRŠINSKO OBDELAVO BRUSIMO, POLIRAMO
 IN ELOKSIRAMO VSE VRSTE PROFILOV V ŽELENIH BARVAH.
 S KOOPERANTI PROIZVAJAMO CELOTNO CESTNO OPREMO
 IZ ALUMINIJSKIH ZLITIN:

- KOMPLETNE PROMETNE ZNAKE IN NAPISNE TABLE,
- ZAŠČITNE OGRAJE PROTI DIVJAČINI,
- ODBOJNIKE,
- KIOSKE ZA MITNICE.

85 - LETNICA ROJSTVA PREDSEDNIKA TITA

Ob 85-letnici rojstva predsednika republike Josipa Broza-Tita in v počastitev 40-letnice njegovega vodstva jugoslovanskih komunistov je Skupnost Jugoslovanskih PTT izdala 25. maja letos serijo treh večbarvnih znamk za 1.50, 4.90 in 8. dinarjev.

Motiv na vseh znamkah je enak — reprodukcija portreta predsednika Tita, delo akademskega slikarja Omerja Mujadžića iz Zagreba. Portret je reproduciran tudi v knjigi »Tito v delih likovnih umetnikov«. Portret je za tisk

znamk grafično priredil Andrej Milenković, akad. slikar iz Beograda. Znamke je natisnila v večbarvni heliogravuri švicarska tiskarna »Helio Courvoisier«, La Chaux-de-Fonds, v običajnih prodajnih polah po 9 kosov. Naklada prve znamke je 1.000.000, druge 520.000 in poslednje 250.000 kosov. Velikost znamke je 34,4×41,1 mm, slike na znamki pa 31,4×38,1 mm.

Ob izidu serije je Biro za poštno znamke izdal ovitek prvega dne, ki je stal 2.50 din.

MEDNARODNI DAN VARSTVA ČLOVEKOVEGA OKOLJA

V počastitev mednarodnega dne varstva človekovega okolja je skupnost jugoslovanskih PTT izdala 6. junija letos priložnostni znamki in sicer:

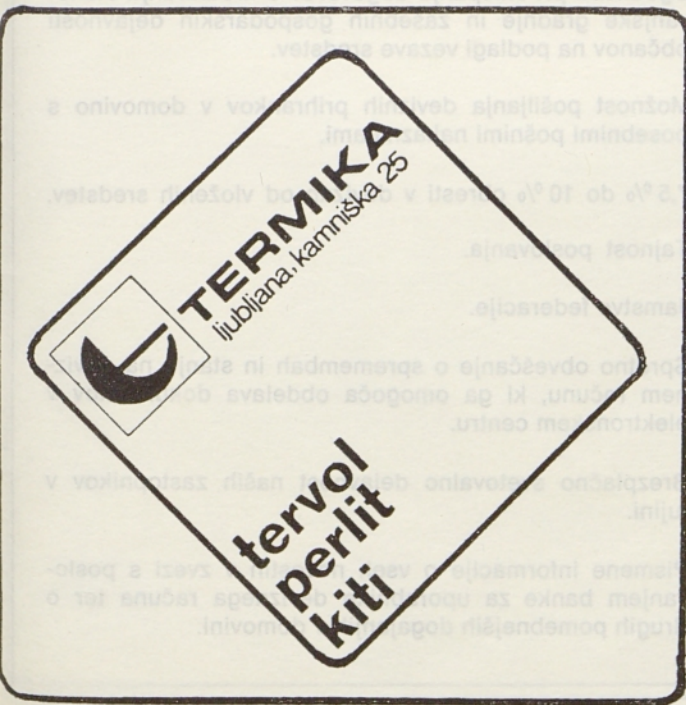
4.90 din — slap Plitvičkih jezer (SR Hrvatska) s ptico, naklada 925.000 kosov in 10.— din — motiv iz Alp z alpskim rastlinstvom, naklada 350.000 kosov.

Generalna skupščina OZN je razglasila 5. junij za Svetovni dan varstva človekovega okolja zato, ker se je na ta dan leta 1972 začela v Stockholmu na Švedskem prva svetovna konferenca o varstvu človekovega okolja. Jugoslavija

je ena od redkih držav, ki ta dan proslavlja s širšo akcijo, ki traja 10 dni.

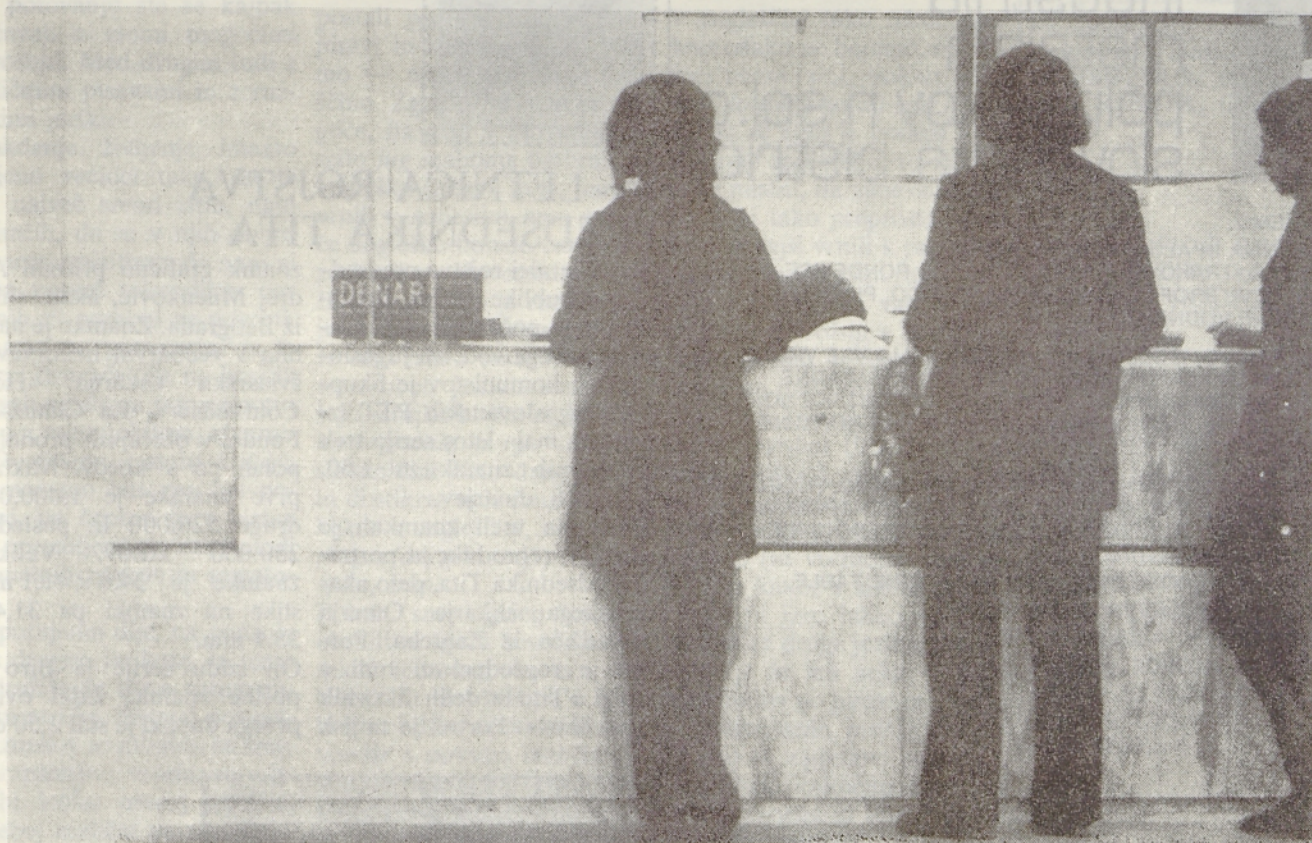
Osnutka za obe znamki (po leg omenjenih motivov je na znamkah tudi emblem varstva okolja) je naredil akad. slikar Andreja Milenković iz Beograda. Znamki je natisnila v večbarvnem ofsetnem tisku tiskarna »VEB Wertpapierdruckerei« iz Leipziga, Nemška demokratična republika, v običajnih prodajnih polah po 9 kosov. Velikost znamk je 29×36 mm, slike na znamki pa 25×32 mm.

Kot običajno je izšel tudi to pot ovitek prvega dne, ki je stal 2.50 din.

Z deviznim računom do mnogih ugodnosti

Čeprav velja devizni račun za preizkušeno in priljubljeno obliko servisa Ljubljanske banke za uporabnike deviznih sredstev, saj ga lahko preprosto odpremo z navadnim pismom, prinaša imetnikom iz dneva v dan nove ugodnosti in olajšave. Tako si z njim zagotovite:

Vplačila in nakazila v domovino varno in hitro ter v katerikoli konvertibilni valuti.

Izplačila vložnih sredstev v želeni valuti in v neomejenih zneskih pri poslovni enoti, ki vodi vaš devizni račun, sicer pa pri vseh drugih enotah naše banke ter poslovnih jugoslovanskih bank v znesku do 250 \$ dnevno, preračunano v ustrezno valuto.

Vnašanje in iznašanje deviznih prihrankov iz Jugoslavije v neomejenih zneskih.

Plačevanje rednih mesečnih izdatkov in obveznosti.

Prosto razpolaganje s sredstvi za nakupe doma in v tujini.

Ugodnosti pri sklepanju dogovorov o kreditiranju stanovanjske gradnje in zasebnih gospodarskih dejavnosti občanov na podlagi vezave sredstev.

Možnost pošiljanja deviznih prihrankov v domovino s posebnimi poštnimi nakaznicami.

7,5 % do 10 % obresti v devizah od vložnih sredstev.

Tajnost poslovanja.

Jamstvo federacije.

Sprotno obveščanje o spremembah in stanju na deviznem računu, ki ga omogoča obdelava dokumentov v elektronskem centru.

Brezplačno svetovalno dejavnost naših zastopnikov v tujini.

Pismene informacije o vseh novostih v zvezi s poslovanjem banke za uporabnike deviznega računa ter o drugih pomebnejših dogajanjih v domovini.

Jupi

vaša oranžada

SLOVIN
LJUBLJANA

SLIKOVITO ISTRSKO MESTO ROVINJ — FOTO: Egon Kaše

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVUIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

SEPTEMBER
1977
LETNIK 24

ENGLISH SECTION
PAGES 21-28

9

POSTOJNSKA JAMA

1818

TURISTIČNO HOTELSKO PODJETJE N. SOL. O.
TOZD GOSTINSTVO CERKNICA
66230 POSTOJNA, TEL. (067) 21-841
SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA

TOKRAT VAS VABIMO . . .

KRAŠKI SVET JE BIL VEDNO SKRIVNOSTEN IN ZATO ZANIMIV ZA VSAKEGA DOMAČINA, ZNANSTVENIKA IN DANES ZA TURISTA. DEL TEGA SLOVENSKEGA KRAŠKEGA SVETA JE TUDI CERKNIŠKO OBMOČJE — NARAVNI PARK RAKOV ŠKOCJAN IN CERKNIŠKO JEZERO.

DA JE TO RES TAJINSTVEN SVET, NAM PRIPOVEDUJE ŽE I. V. VALVASOR V SLAVI VOJVODINE KRANJSKE, IZDANI 1686. LETA: »TO JEZERO SE PO KRANJSKO IMENUJE CERKNIŠKO JEZERO . . . JEZERO JE 36 MILJ (55 KM) ODDALJENO OD LJUBLJANE, 17 KM OD POSTOJNE IN OBDANO Z OSTRIMI, DIVJIMI IN SKALNATIMI GORAMI, MED KATERIMI JE NAJVIŠJA TISTA, KI SE DVIGA NA JUGU IN KI JE VIDETI BOLJ DIVJA, TO JE TAKO IMENOVANI JAVORNIK . . . NA DRUGI STRANI NI TAKO DIVJE IN TEMAČNO, KER SO TU PRECEJ POSEKALI GOZD IN JE TA KRAJ OBLJUDEN; BLIZU JEZERA NA SEVERNI STRANI JE TUDI DOSTI LEPIH VASI, HIŠ IN CERKVA.

. . . TAKO SEM SE V OBEH PRETEKLIH LETIH 1684 IN 1685 DOSTIKRAT NAPOTIL TJA, KO JE JEZERO USIHALO IN KO JE SPET PRIHAJALO NA DAN, KO JE BILO ČISTO POLNO IN KO JE BILO POPOLNOMA USAHLO. ZDI SE MI, DA JE JEZERO VREDNO, DA SEM SE ZARADI NJEGA TOLIKO POTRUDIL, KER GA IMAM ZA ENO NAJVEČJIH NARAVNIH ČUDES. MISLIM, DA NI NAJTI NE V EVROPI NE V OSTALIH DELIH SVETA TAKO ČUDOVITEGA JEZERA, KI BI VSEBOVALO TOLIKO REDKIH LASTNOSTI KAKOR TO . . . KER JE JEZERO, KAKOR SMO SLIŠALI OKROG IN OKROG VISOKO ZADELANO Z GORAMI, NIMA DRUGEGA ODTOKA KAKOR SKOZI NEKATERE LUKNJE. PRAVI IZHOD STA DVE VELIKI JAMI, KI JE OD NJIH ENA NEKOLIKO MANJŠA. MANJŠA SE IMENUJE MALA KARLOVICA, VEČJA PA VELIKA KARLOVICA. OBE VODITA V GORO IN SICER V NAJTRŠO SKALO V VIŠINI JEZERA. KO JE VODA STEKLA V OBE JAMI, SE SPET PRIKAŽE NA DRUGI STRANI HRIBA . . . TO TRAJA TOLIKO ČASA, DA ZAČNE JEZERO UPADATI. TO ČUDOVITO JEZERO PA IMA ŠE RAZLIČNE IN MNOGE JAME ALI LUKNJE . . .«

TAKO JE OPISAL PRESIHAJOČE CERKNIŠKO JEZERO VALVASOR; NADALJE ŠE POSEBEJ GOVORI O BOGATEM RIBOLOVU NA CERKNIŠKEM JEZERU IN O LOVU V OKOLICI. NIČ MANJ ZANIMIV NI NARAVNI PARK RAKOV ŠKOCJAN (12 KM OD POSTOJNE) S SVOJIMI PRIRODNIMI KRAŠKIMI FENOMENI KOT VELIKI IN MALI NARAVNI MOST IN 3 km DOLGI KAPNIŠKI IN VODNI ROV ZELŠKIH JAM, KI SO DELO VODA, KI PRIHAJAJO IZ CERKNIŠKEGA JEZERA.

SKRATKA TOLIKO LEPOT, KI SO VREDNE ENODNEVNEGA ALI PA VEČDNEVNEGA ODDIHA V TEM IDILIČNEM PROSTORU.

V GOSTIŠČU RAKOV ŠKOCJAN NUDIJO PRENOČIŠČA PO ZMERNIH CENAH, POSTREŽEJO PA VAM Z DOMAČIMI SPECIALITETAMI.

DRUGA GOSTIŠČA SO ŠE:

— RESTAVRACIJA »JEZERO« V CERKNICI

— RESTAVRACIJA V STAREM TRGU IN

— »JELKA« TER »LOVEC« NA RAKEKU

PODROBNEJŠE INFORMACIJE DOBITE V TURISTIČNEM BIROJU POSTOJNSKE JAME ALI PRI TURISTIČNIH AGENCIJAH.

NA SLIKI:
ZNACILNI COLN NA CERKNIŠKEM JEZERU

NAROČAJTE PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

LP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK

Kjer pesem in veselje-dvojna
V deželi glasbe — dvojna
Odmev s Triglava

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Mavrica — dvojna
Pod Gorjanci je otoček
Visoko nad oblaki
Titanic

ANSAMBEL MIHE DOVŽANA:

Dimnikar, ki nosi srečo
Pot do srca

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Ljubezen pod marelo
Pozdrav Slov. goric

ANSAMBEL FRANCA MIHELICHA:

Cerkniško jezero — dvojna

KVARTET »DO« — J. Kampič:

Oblaki so rudeči
Pesmi Slovenije

ALPSKI KVINTET:

Slavni ribič

ZADOVOLJNI KRANJCI:

Mi se 'mamo radi

AKADEMSKA FOLKLORNA

SKUPINA France Marolt:
Slov. ljudski plesi in pesmi

SLOVENSKI OKTET:

Nocoj pa oh nocoj

KOR. AKADEMSKI OKTET:

Kaj ti je deklica
Pojdem u Rute
Tamkaj za goro

OKTET GALLUS:

Dve utvi

PEVSKI ZBOR GALLUS, Trst:

Ne tožim

SREČANJE OKTETOV

ŠENTJERNEJ

PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR:

Pesem o svobodi

MOŠKI KOM. ZBOR CELJE:

Sloven'c Slovenca vabi

MOŠKI PEVSKI ZBOR,

Maribor:
Že čriček prepeva

MOŠKI ZBOR S. Kosovel,

Ajdovščina:
Slovenska pesem

B RATJE IPAVEC:

Slov. narodne-razni zbori

KOROŠKI PEVSKI ZBORI:

Oj ti španič moj
Ob Zilji in Dravi
Tam dov za Dravo

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR:

Kaj b' jes tebi dav

MLADINSKI PEVSKI ZBOR,

Maribor:
Naše geslo

GORENJSKI SLAVČEK — opera
v 3 dejanjih, A. Förster

SP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK:

Koračnica Julijskih Alp
Stol je najvišji vrh
Polka na Voglu
Pri sedmerih jezerih
Jaz sem pa en Franc Košir

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Sto obljub, sto želja
Moj avto
Rano jutro

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Vse najboljše mama
Ljubica lahko noč
Ko sonce gre za goro

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:

Mama te rože so zate

ANSAMBEL MAKSA KUMRA:

Na valovih Krke

KVARTET »DO«:

Prva kupica

ALFI NIPIČ:

Žametne noči

BRACO KOREN:

Ribničan

MAGNETOFONSKE KASETE

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:

Iz Slakove skrinje I, II
Mavrica I, II

ANSAMBEL AVSENIK:

V deželi glasbe I, II
Kjer pesem in veselje I, II

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:

20 let polk in valčkov

ANSAMBEL VILIIJA PETRIČA:
Pohorje

ANSAMBEL TONETA KMETCA:

Ljubezen pod marelo
Pozdrav slov. goric
Ta žlahtna vinska . . .

ANSAMBEL FRANCA MIHELICHA:

Cerkniško jezero

KVARTET »DO« — J. Kampič:

Oblaki so rudeči

ENGLISH SECTION

CLEVELAND — A great tribute was given in memory of the Slovenian-American author Louis Adamic, at Slovenian Society Hall on Recher Avenue, Euclid, Ohio, on May 15, 1977. Louis Adamic, the author of fourteen books, was a novelist, sociological writer, initiator and founder of the ethnic structure in America and biographer.

The symposium was co-sponsored by Progressive Slovene Women of America and Slovenian National Benefit Society to commemorate the 25th anniversary of Louis Adamic's tragic death.

A very appropriate program was given for the occasion by the speakers, panelists and cultural entertainers. On display were many of Louis Adamic's books, as well as photographs, a bust of the author, and several documents of the life of Louis Adamic. A delicious dinner was served to 400 people in the lower hall at 3 p. m. and at 5 p. m. the program started in the auditorium. A welcome address was given by Mary Kobal, President of the Progressive Slovene Women of America; by Josie Zakrajšek, National Secretary of PSWA; by Frank Groser, President of Slovenian National Benefit Society and by Yugoslav Consul Stane Leonardic.

The responsibility of moderator was effectively handled by Florence Unetich, National Board Member of PSWA. She received her masters degree in English at the Ohio State University and is presently member of the English Department at both Collinwood High School and Lakeland Community College. Ms. Unetich is also highly recognized as a fine singer-soloist.

Dr. Henry A. Christian, as a panelist, spoke first. Dr. Christian is Associate Professor of English, member of the Graduate Faculty, Chairman of the English Department and

Director of the Program in American Studies at the Newark College of Arts and Sciences of Rutgers State University of New Jersey. His articles concerning Louis Adamic have appeared in various publications both in America and in Jugoslavija. In 1971 he published a book: "Louis Adamic: A CHECKLIST" which is the first Adamic bibliography. The book is available at the Kent State University Press, Kent, Ohio, 44240.

Profesor Christian is now completing the biography of Louis Adamic and cataloging the Adamic papers in the Princeton University Library. We may mention at this time that much credit should be given to American Slovenians who contributed over \$ 5,000 in order to preserve Adamic's papers which were purchased from Mrs. Stella Adamic and then given the Princeton University Library for preservation.

Professor Henry A. Christian's topic was: "Louis: Three Moments of the Achievement". In his speech he reviewed the great accomplishments in the social and literary fields Adamic made during his lifetime as writer and novelist. A brief color film was shown depicting scenes of Adamic's home life among relatives and friends. The audience responded to Professor Christian's interesting analysis of Adamic's work and life with tremendous applause.

Professor Ivan Dolenc of the Department of English at the University of North York, Canada, was the second speaker. He is also editor and publisher of Diary (Dnevnik). Prof. Dolenc spoke in Slovenian and his topic was: "What sort of person was Louis Adamic as author and novelist". In Ivan Dolenc's opinion, "Louis Adamic was a gifted and fearless writer who wrote without inhibitions. He wrote

accurately, simply and with innermost feeling. He wrote with emphatic direction, without romantic obscurity and veiled illusiveness, which made him a great credit to Slovenians and native Americans".

The topic of Dr. John L. Modic, of the Department of English and Linguistics of Indiana-Purdue University was: "Adamic and the Gift of Sympathy: The Progress of a Writer". Dr. Modic stated that "Louis Adamic was a person whose interest was constantly increasing among a great number of Americans and ethnic readers. By the variety of his experiences he had touched both the ethnic and American way of life at many points; and by the reason of the racial inheritance he had vividly sensed the more lurid phobias of American Society, its extraordinary deficiencies and its exceptional promises. These circumstances and temperament made him one of the best diagnosticians of the contemporary America, a real visionary realist." Dr. Modic's and Professor Dolenc's addresses were received by the audience with great applause.

Miss Jerneja Petric, of Ljubljana University, spoke in English. She was working with Dr. Christian at Princeton University during April and May, researching the Louis Adamic paper for her thesis. Miss Petric greeted the audience and then also spoke on the remarkable achievements of Louis Adamic — his writing, his absolute sense of the worth and dignity of human life for which he is known worldwide. We were happy to have had Miss Jernej Petric in attendance.

Mary Ivanush was the last speaker-panelist on the program. She spoke in English and her topic was: "Louis Adamic and the Progressive

Slovenian Women". Mrs. Ivanush is editor of the Progressive Slovenian Women's official paper "Our Page" and longtime friend of Louis Adamic.

Mrs. Ivanush, in her speech, emphasized that "Louis Adamic's ideology and idealism was very instrumental when we organized the Progressive Slovenian Women of America in 1934. Adamic wrote in his books with his innermost feeling without fear of reaction. We have read almost everything he has written but offhand we can recall no single piece of enigmatic subjectiveness. Adamic wrote with the same emphatic directness as he spoke; he was at the time an emotional person, but by the happy integration the dominant emotions of the nature heightened and intensified the characteristic impression of his mind. Adamic had qualities that a lot of Americans lack and they would profit by knowing him and his writing. We Slovenians are proud of the author, Louis Adamic, as he was, and proud of his writings for the benefit of understanding of the common masses. It was well said, and the audience give Mrs. Ivanush much applause.

The Symposium was enhanced also by singers. From Zarja Singing Society appeared soprano soloist Ann Saffred, accompanied by Evelyn Hewlett, who sang "Tam, kjer teče bistra Zila" (Tomc) and "Metuljček" (Vilhar) and for an encore she sang the humorous "Po čem' tako lepo dišiš". Ann is a well known soloist and her voice blended beautifully.

From Jadran Singing Society appeared the popular duet of Florence Unetich and Angela Zabjek, accompanied on accordion by Gil Dobida. They sang "Ko lani sem tam mimo šel" (har. Schubel) and Avsenik's "Slovenija". In response to the applause, they added Avsenik's "Pomladni nasmeh". The duet and accompanist blended together exceptionally well and we listened to their singing with joy.

For the display of Adamic's work, these acknowledgments

were given in the program booklet by the Arrangement Committee: Adamic Bust and Memorabilia, by SNPJ Heritage Museum, Enon Valley, Pa. and Jennie Zaman; Piano: Mens Chorus Slovan; Stage prop: Joe Petrich; Projector and screen: Stane Lenardic; Adamic's Commemorative pins and pictures: Slovenska Izselsjenska Matica of Ljubljana; Photograph transparencies: Marion Belle; Stage furniture: Grdina & Sons Furniture; Photography: Rudy Zakely and Taping: Edward Ozanich.

In the audience we met Professor Helga Glušič of the University of Ljubljana, who was on a lecture tour at Harvard University. She is also engaged at the Princeton University on Adamic and ethnic study with Dr. Christian.

Among others we noticed in the audience Danica Dolenc, from Toronto, Canada, wife of panelist I. Dolenc; Milena Lenardič, wife of Yugoslav Consul in Cleveland; Tončka Simčič; from New York City, Boris Česen, Joško Štrukelj and Dale Ponikvar; Branislav Simic and his wife Bojana; Sime Mihovilovic and Nuša Baznik, from Cleveland: dr. Edie Goltz, former senator Frank J. Lousche and others. The booklet issued for the occasion of the Louis Adamic Symposium offers an insight into who Louis Adamic was as a novelist, writer, lecturer, social truth seeker, visionary statesman and realist as American Slovenian. It includes the following:

A poem by Danica Dolenc, of York University, Toronto, Canada: "The Geranium" a picture of an uprooted emigrant in a foreign land.

"Who is Louis Adamic?" by Josie Zakrajsek.

"Louis: The Record of Achievement", by Dr. Henry A. Christian.

"Louis Adamic: Visionary and Realist", by Professor John L. Modic.

"Louis Adamic Traces Immigrant's Life and Contribution to America", by Louis Kaferle.

"Louis Adamic — A Fond Remembrance", by Louis Beniger.

The castle of Soteska in the valley of the Krka. Photo: Ančka Tomšič

Mirna peč. Photo: Ančka Tomšič

Gradac in Bela Krajina. Photo: Mirko Kambič

"Louis Adamic — Our Culture and P. S. W. of A.", by Mary Ivanush.

"Hvaležni smo Louis Adamiču", by Mary Kobal.

"Neustrašen borec za resnico", by Stane Lenardic.

"Adamič kot svetla luč", by Frank Česen.

Poem "Tujec Tim", by Ivan Dolenc. Poem "Louis Adamicu v spomin", by Jack Tomšic.

"Louis Adamic", by Dr. Janez Stanonik.

This booklet has historical significance and value and we recommend to the Slovenian and American public to get a copy and see for yourself what Adamic has done in writing 14 books and many periodicals in his productive life in the literary field.

We honestly believe that a documentary film should be made of Adamic's literary work, either in America or in Yugoslavia. It could serve as documentary ethnic »Roots« movie for television. There is enough material on hand and it is a time that we bring to light the enormous literary contribution Louis Adamic made to Slovenians in America and in Yugoslavia.

We congratulate the committee for organizing such a huge program for the Symposium. We are thankful to all the panelists for the informative review of Louis Adamic's writing and life; to the writers in the Symposium booklet; and to entertainers for their appearances on the program on this memorable occasion. All together, this gave well-deserved recognition to Adamic, and this recognition to an author of Slovenian descent is a milestone in Slovenian history and should open the door to a revival of the work of this beloved author, Louis Adamic.

NON-ALIGNED COUNTRIES FILM FESTIVAL TO BE HELD IN ZAGREB

It is planned that in the Spring of 1978 the first film festival of the non-aligned countries will be held in Za-

greb. Efforts will be made by the host city to secure the participation of the greatest possible number of non-aligned countries. The festival is to be biannual; at it the new achievements of different kinds of films would be shown. A better knowledge of the film industries of the non-aligned countries would be obtained and a greater understanding between nations would be achieved.

SYMPOSIUM OF YUGOSLAV LITERATURE HELD AT HARVARD UNIVERSITY

A four-day symposium and teach-in on the literature of the Yugoslav nations and nationalities was recently held at Harvard University in the U. S. A. Taking part in it were 19 American and 12 Yugoslav experts. Topics presented included modern Slovene and Croat literature, Serbian literature at the beginning of the 20th Century, the ideas of Krsta Mirskov about the Macedonian language, literature between the two wars and during the National War of Liberation, and post-war literature. In view of the large scope of material involved it was only possible to make a halt at our most outstanding literary writers. Present at the symposium were Aleksander Spasov and Aleksander Čurčinov from Skopje, Dušan Puhalo, Tihomir Vučković and Slobodan Marković from Belgrade, Zdenko Lesić from Sarajevo, Franjo Grčević and Tvrdko Čubelić from Zagreb, Novo Vuković from Titograd, Petar Milosavljević from Novi Sad and Helga Glušić from Ljubljana.

STRENGTHENING OF COOPERATION BETWEEN THE U. S. A. AND YUGOSLAVIA

The recent visit to Yugoslavia by the Vice-President of the U. S. A. Walter Mondale and the talks held during this visit between him and President Tito and other notable mem-

bers of the Yugoslav government have confirmed the wish of both countries to extend and strengthen mutual cooperation. Among the many elements which connect the two countries are the one million Americans of Yugoslav descent.

The distinguished American visitor stated that his government highly valued Yugoslavia's efforts to maintain independence, Yugoslavia being at the same time one of the leading countries among the non-aligned countries movement. The U. S. A. desires to increase its economic cooperation with Yugoslavia.

»YUGOSLAVIA IS AN IMPORTANT FOREIGN-POLICY PARTNER FOR THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY«

On the occasion of this recent visit to Yugoslavia Helmut Schmidt, the Chancellor of the Federal Republic of Germany, stressed the fact that "Yugoslavia is an important foreign-policy partner for the Federal Republic of Germany. We want Yugoslavia to remain this and for her to continue her constructive policy of the reducing of tensions in Europe and the World". The West German Chancellor had political talks with President Tito, as well as with other members of the government.

West Germany is an important foreign-trade partner of our country, too. Because of the payments of our fellow-countrymen temporarily employed there (last year they sent a total of 1100 million dollars to their homeland) and because of the foreign-currency left by German tourists (320 million dollars in 1976) Yugoslavia actually has a positive balance-of-payments with West Germany, but our trade balance with West Germany shows a deficit of approximately 700 million dollars. The way out from such difficulties lies without doubt in a balanced exchange of goods, as well as in greater industrial cooperation and in the investment of

West German capital in our Economy. The roughly half-a-million Yugoslavs who are temporarily employed in West Germany form an important bridge of cooperation between the two countries.

SILVER ANNIVERSARY OF »DRUŽINA«

In May the Slovene religious weekly magazine "Družina" (The Family) celebrated the 25th anniversary of its first publication. It is the magazine of members of the Roman Catholic Church of all three Slovene bishoprics. The first number of "Družina" was published in Nova Gorica on May 7th, 1952 as a fortnightly magazine, now it is published weekly in Ljubljana.

PRODUCTION AT "GORENJE" TO BE INCREASED

The value of products made by "Gorenje" of Velenje at its factories around Yugoslavia is planned to reach a figure of 7.500 million dinars this year; by 1980 this figure should reach 10.000 million dinars. This year goods worth 2.500 million dinars will be exported. "Gorenje" exports to West Germany, the Benelux countries, Australia, Hongkong and to the East European countries.

Today approximately 15.000 workers are employed by "Gorenje". There are plans for the construction of several new factories, and also for the setting up of sales centres, storage facilities, day-care centres, etc. Their production programme is to be added to with the production of houses, in which all the necessary household equipment will be already installed. Plans are also in progress for a factory of household equipment in Greece.

LOŽ — FROM MARKET-PLACE TO TOWN, FROM TOWN TO VILLAGE

The asphalt-surfaced road was hemmed in by the light-

green just-awakening beech trees and by the stout, darker pine-trees, as though by a mighty, green wall. The road hurried onwards to left and right, twisting through gentle and sharp corners, skipping over little hills into little valleys and back uphill again. Sometimes an opening, a meadow cleared by human hand, a meadow which was once a field, but was abandoned because of wild animals, appears in this green wall. The real appearance of the heart of Notranjsko opened itself up before us as we hurried towards ancient LOŽ, which this year celebrates the 500th anniversary of becoming a town. It will celebrate this holiday as a "village", to which it was degraded already before the start of the Second World War.

As the trees thinned out and the Loška Valley, surrounded by tree-covered hills, made its appearance, we caught sight of the former town which had given the village its name: Lož. This clustered settlement, with houses which show a hint of their former distinction, is built up against a steep hillside with the castle ruins on top, as the level meadows are quite boggy. The Karst nature of the ground is witnessed by the entrance to a chilly cave, one hundred and fifty metres long, near the Lož graveyard. The Brežiček stream has its source in this cave and disappears again back into the ground at Loke near Stari trg.

Lož is first mentioned in the year 1237, but even before this date there was probably a still older settlement of fur-traders, tanners and merchants on this formerly important route to Bloška polica and Bloke in the one direction and towards the sea in the other. It soon outstripped in growth the older settlement of Stari trg and took over from the latter all its trading rights.

In the years 1471, 1472 and 1476 Lož was laid waste by the Turks, but, according to some rather humorous old tradition, the people of Lož are supposed to have beaten the Turks and driven them

away. Although even today some people still attribute to their ancestors stories of a gallant victory by the sword, others, most of them being those who have moved to Lož from other villages, don't agree. According to their version the Turks were supposed to have been beaten by the smell of roasting pigs. As in those days Lož was the top place for the obtaining, tanning and sale of animal skins, according to the story the good tanners of Lož were supposed to have been singeing pigskins behind the town walls during the siege by the Turks. The smell of pigs, which are unclean animals to Mohomedans, put such fear into them that they couldn't stand the smell and speedily disappeared.

It appears, however, that a year later the people of Lož had forgotten about the pigs which had saved them from the Turks. For it was in the year 1477, exactly five hundred years ago, that the Emperor Frederick III raised the village into a town because of its heroic defence. For the town's coat-of-arms does not contain any pig, but rather St. George, the dragon and the virgin.

At that time Lož really went up in the world as its citizens built a real town wall and the population increased, too. Because of friction between the Emperor and the feudal lords, to whom both land and the serfs on it belonged, there was a rule that any feudal lord lost all his rights over a serf if the latter was accepted by the town.

In the Fifteenth Century the leather-merchants' and shoemakers' guilds were the two strongest in Lož. At weekly fairs they sold leather, corn and salt as well as linen, horsehair, horses and sieves, with which they supplied the region of present-day Austria, German and Italy. Up to the most recent period fairs in Lož were well-known all over Notranjsko.

As in 1473, or officially in 1477, the history of Lož was written in letters of gold, so in 1938 was it written in black letters. It was then that the last

Mayor of Lož, Franjo Škrbec, had to say farewell to his mayorship and the seat of the Commune was moved to Vas Stari Trg. The people of Lož like to stress the word "Vas" (village) in front of the words Stari trg. The parish, the financiers and the gendarmarie all then moved to Stari trg, too, and the courtroom and post-office were closed down. Nowadays the young people of Lož have to go to Stari trg to obtain learning at the new school of National Hero Janez Hribar.

During the National Liberation War the village of Lož had an important role to play. Already during the first year of occupation, to be more exact on October 19th, the Italian garrison was beaten and destroyed by partizans under the command of Ljubo Šercer. Less than ten months later as an act of revenge the Italians burnt the village of Lož to the ground. It was rebuilt after the war, but the scars from that time are still visible. It is possible to find out more about the progress of the National Liberation War in this area at the Museum of the N. L. W. which is in the centre of Lož. It was established in 1960.

On top of the steep hill above the town are the lonely ruins of Lož Castle, which fell to ruins already at the time of Valvasor. It is called "Pusti grad" ("Bleak Castle"). At first it belonged to the Oglej Patriarch, then, in the thirteenth century, it was the residence of the vassals of the Vorberg Counts. They were followed as owners by the Ortenburgs and the counts of Celje. During the residence of the latter the castle was destroyed by Hapsburg troops. Among the last owners of the castle were the Counts of Turjak.

Today there is very little difference between Stari grad and Lož. These two villages, which used to be one kilometre apart, have been practically joined together by new houses. One important acquirement for Lož and for the whole of the Loška valley is the new "Kovinoplastika" factory, which was built in

1954. The factory has brought about significant changes in the formerly agricultural appearance of these villages, as it employs all workers not only from the Loška valley but also from more distant places.

To finish this article let's take a look at the surroundings which are of interest to tourists and examine the possibilities for the development of tourism. The shortest trip available, which takes only a quarter of an hour on foot (there's no road), is to the Castle, whence there is a fine view not only of part of Lož and of the Kovinoplastika factory, but also of Stari trg and further along Loška valley.

On the road by which Lož is approached from Bloška polica, there is a road which leads off to Križna Jama, one of the most beautiful caves in Slovenia. It is 7 kilometres long, 500 metres of the eastern part are dry, then follows one little lake after another; altogether there are twentyfour of them. At some points stalagmites grow out of the water, which proves that these parts of the cave were once dry. Unfortunately the cave is only accessible to cavers, and to those who are used to a bit of effort in the company of cavers. The eastern part of the cave is well-known because of the huge amount of bones belonging to cavebears found there. They were dug up by Professor Hochsteter slightly less than a century ago, and it's not hard to find some more bones even now.

Underneath is Križna jama, on top is Križna gora. Križna gora, which is 855 metres high, is an old Notranjsko pilgrims-way. There is, in fact, a road to the top, but it is recommended that you leave your car at the hamlet of Sv. Ana and then walk on another 20 minutes. From the top there is a good view along the whole of Loška Valley and its surroundings on the one hand, and to Cerkniško jezero, Javorniki and Slivnica on the other.

From Lož it is a good ten kilometres to Bloke, five to

Castle Snežnik, eight to the top end of Cerkniško jezero, two to the N. L. W. Monument at Ulaka above Stari trg, and fifteen to Cerknica. JANEZ ZRNEC

SLOVENIAN PRINCESS

JOYCE RAVNIKAR LIKES WEDDING TRADITION THE BEST

JOYCE RAVNIKAR will have a red carnation with her at all times during the Lorain International Festival.

It's the national flower of Slovenia, now a part of Yugoslavia, the country that gives her her colorful heritage.

Joyce, an 18-year-old freshman at the University of Notre Dame has been studying the homeland of her grandparents the past four years. She's a member of the Slovenian National Benefit Society, and is sponsored in the festival by the Slovenian Home Ladies Auxiliary of Lorain.

In the country's 20,000 square miles, there are woodlands, the Julian Alps, and plains. And there's plenty of vineyards for making wine. It is bordered by Austria, Italy, Hungary and Croatia.

"THE SLOVENIANS are very happy-go-lucky. They will make anything into a party," said Joyce, the daughter of Mr. and Mrs. Adolph Ravnikar, 5854 Oberlin Road, Amherst.

Then the Slovenians will bring out their honey and nut rolls, sausage and ham, and plenty of wine.

Her favorite traditional gathering is the Slovenian wedding, with a very touching ceremony at the "unveiling," during the reception.

"It happens at midnight, to signify the end of the bride and groom's single lives and the beginning of their married lives."

"All the wedding party gathers at one table, Wine is poured into everyone's glasses and the wedding party sings a song in praise of the maiden and her crown of flowers. While singing, the maid of

honor takes the veil from the bride and replaces it with a red rose."

"SHE GIVES the veil to the bride's mother. The best man replaces the white boutonniere of the groom with a red one. The bride and groom kiss each other and others in the wedding party. They toast and the bride and groom entwine arms while they drink." "The guests then sing a song about the maiden and her union in marriage," explained Joyce.

Then the traditional "pillow dance" follows. Here, the bride and groom dance with each other to a waltz and then a polka. When the tempo of the music changes to the waltz, the bride and groom separate, and pick other partners. They place a pillow in front of the partner, and they both kneel, kiss, and dance the waltz. Then the tempo changes, and another partner is chosen.

The dance partner then gives the couple a gift of money. In the International Festival, which begins June 25 Joyce will wear a typical Slovenian peasant's dress of a maroon jumper, covered with a black apron, and a colorful red shawl. The shawl and her chain belt come from Slovenia.

THE BELT was originally worn by a Slovenian woman to hold all the keys of the house. Her cap, called a peca, is especially designed for a single woman.

Joyce is looking forward to the excitement of the International Festival.

"I've learned a lot about Slovenia and I want to share it with everyone," she said. "Lorain is fortunate in having such a diverse nationality population and the opportunity for people to present themselves and their cultures."

FROM "THE JOURNAL",
LORAIN, OHIO

ON THE INTERNATIONAL LEGAL PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES —

the theory about a socialist nation; »the democratic right

»Slovenian Princess« Joyce Ravnikar

to assimilation«; the Yugoslav example; the rights of peoples.

In the more recent history of international relations questions concerning religions, ethnic and later also national minorities have appeared as the subject of arrangement by international law. At the international congresses which have decided the fate of Europe, from the Peace of Westphalia (1648), the Congress of Vienna (1814—15), the Congress of Berlin (1878) and the Versailles Peace Conference (1919), to the Helsinki Conference on Security and Cooperation in Europe (1975), the questions concerning minorities have been a constituent part for discussions to be held and decisions to be made on. Individual concrete situations were settled by special bilateral and multilateral treaties. Questions concerning the position and rights of minorities broke through onto the surface, although at first sight not among the most important problems, but certainly as a permanent component part of international relations.

On the other hand violation of the rights of minorities, as assured to them by international law, has been a very frequent occurrence. Thus in some theoretical works on the subject of international law such violations are quoted as

being an example of the subtle inventiveness of countries, which through various acts avoid their contractual obligations with respect to the rights of minorities and thus violate their contract.

Within the system of the United Nations Organization the question of the rights of minorities has not been settled by means of special rules, but only in an indirect manner, within the context of the rules about human rights and basic privileges and within the context of the rules about the prohibition of discrimination. The present protection of the rights of minorities provided by the system of UNO within the framework of the protection of human rights is still quite partial, imperfect and unsystematic.

The various multilateral and bilateral treaties which settle the position of minorities and which countries have drawn up during the period of existence of the United Nations have been subject to frequent and unpunished violation.

Assimilation is dealt with as a completely natural phenomenon. In certain actual cases such a theoretical conception has a completely defined meaning and intention. It is known that the function of this theory in Bulgaria is to provide a theoretical framework within which to

base the forced assimilation of the Macedonian minority. The second conception comes from completely opposite philosophical and ideological fundamentals, but in practice it leads to the same goal. What we are concerned with here is the theory of "the democratic right to assimilation", which appears in certain countries and also in discussions in front of international forums. In Austria this theory is used as a pseudo-democratic facade for a policy of forced assimilation. Edvard Kardelj has called this theory "masterpiece of political hypocrisy".

The common denominator of both theories is that both try to hide a policy of assimilation. "History does not actually know of cases of the self-assimilation of autochthonic national minorities which are culturally organically connected with their mother nations. All processes of assimilation in such circumstances are only violence of one sort or another."

The two cited conceptions illustrate the contradictions which occur in the treatment of the position of national minorities, contradictions which are a consequence of certain political practices of the countries of one part of the world. The picture becomes even more complicated if we look at the contradictions occurring in the world as a whole.

The legalistic conception of human rights is too static to be really efficient in modern society. It would be necessary to replace it with a bold dynamic conception and concepts which are based on a dialectic unity of thought and practice, sense and conditionability. In the light of this very realization important results have been achieved by Yugoslav theory and practice as far as dealing with the position of nationalities is concerned. The complete legal system of Yugoslavia is based on the realization that the position of nationality is the touchstone for democracy and that »minority« questions are essentially a matter of the

attitude of the "majority" to them. While assuring special rights to a nationality, the Yugoslav legal system creates circumstances and possibilities for a position of actually equal rights for the nationality.

In its relations with its neighbours Yugoslavia has taken up a permanent stance in favour of opening up borders and strengthening cultural cooperation between minorities — parts of nations which live in neighbouring countries — and their mother nations. Yugoslavia is in favour of these national minorities becoming links between neighbouring countries and a factor of enrichment of their mutual relations and that in this way they contribute towards the strengthening of international peace, security and cooperation. The realization of the practical experience of Yugoslavia surpass, according to their significance, the boundaries of Yugoslavia.

An interesting novelty in the search for new concepts is the idea of the rights of peoples ("les droits des peuples") which was expressed in "the universal declaration of the rights of peoples". This declaration was passed by a group of progressive lawyers from various countries at a meeting in Algiers on July 4th, 1976. The idea about the rights of peoples is based on the finding that the rights of peoples as social groups within the present system of international law have been completely overlooked — in contrast to the rights of countries encompassed in the charter of the UNO and elsewhere, and the rights of individuals, which are contained within international-legal instruments concerned with human rights.

The stipulations of the above-mentioned declaration talk about a right to existence, a right to self-determination, about the economic rights and cultural rights of peoples, while a special part of the declaration is concerned with situations where the people lives in a country as a minority. Francois Rigaux, one of

the authors of the declaration, stresses the point that the efficient realization of human rights is not possible in a society in which collective rights (e. g. the rights of minorities) are not assured, either preliminarily or else in parallel with individual human rights.

The requirement for a new and special instrument of international law which would deal with the rights of minorities is based on the problems of national minorities on the one hand and on the urgent need for the improvement of the international-law system of protection of human rights on the other. Such an instrument of international law — an initiative in this direction was given at last year's General Assembly of the UN — should contain the special rights of minorities. The indirect protection afforded by the prohibition of all forms of discrimination and by the protection of individual human rights is insufficient for the efficient protection of the rights of national minorities.

The subject of protection should be the minority as a collective. This idea has been expressed in a relatively modest way in Article 27 of the International Pact on Civil and Political Rights. In the new instrument it should if possible be worked out more clearly. With respect to the content of these special rights of minorities as groups it would be necessary to provide the presence of socio-economic aspects, i. e. of those aspects which have been neglected in concepts and treatment so far, but which signify a special element of the subjectivity and existence of national minorities.

DANILO TURK

HIGH-SCHOOL FOR SLOVENES IN CELOVEC (KLAGENFURT)

The Federal High-School (Gymnazium) for Slovenes in

Celovec (Klagenfurt), Austria has reached its twentieth anniversary. This is just a brief statement, but behind it there are hidden a lot of personal experiences and a large number of events which are indivisibly linked with the existence of this, the one and only Slovene school of secondary education (pupils aged roughly 15—19) in Koroško. When, in 1957, the then Austrian Minister of Education, dr. Drimmel declared the high-school to be a test school, he certainly didn't realize how deeply the school would plant its roots among the Slovene population of Koroško. Over the years many people in Koroško have expected the closing-down of the school, but the »State High-School", as it was called by Slovenes during the first few years of its existence, kept on growing.

In the Autumn of 1957 a new era began for 101 pupils. The majority of them had had to use only the German language in school, now they were able to use the Slovene language.

How did I get used to the Slovene language for learning in school? More easily than to the German, right in class 1 of the people's school, which was, as well as this, from "Sudmarke". Eight teachers sweated with us, at the start in afternoon hours, in the building with big windows. One of them, a thin fellow, had a hard, sharp right-hand-er which he used to "make use of". We pupils grew up with the high-school. Some of the professors were popular, other less so, as was the case with the individual subjects. The same the whole world round. Today I wonder how it was that I didn't even notice the events of 1958. I probably wouldn't have been able to grasp the significance of the abolition of compulsory dual-language schooling and its dimensions. It was only years later, in Vienna, that with my contemporaries I thought about the matter. And they had already split us up, and some of us feel it too. There exist the

"lefties", who sit in the same class and are not a jot different from us. They are of the same social origin, and have the same worries, but they are nevertheless the "lefties".

One hot afternoon in 1963 the head of the provincial government, Herr Wedening, handed over their matriculation certificates to the first 17 school-leavers ("maturanti"). It was my turn the next year, but it went without the head of the provincial government. By 1973 a total of 334 pupils had been awarded their school-leaving certificates, and in the school year 1972/73 the total number of pupils being taught was 424, in 16 classes under 30 teachers. In our jubilee year the total number of pupils attending the school is 493, in 19 classes, under 33 teachers.

On the occasion of the anniversary I am of course thinking of all those school events and concerts, which still today attract the friends and past pupils of the school. When remembering all these events which helped to form the feeling of community and which contributed greatly to the forming of a national conscience, I am glad to forget that "kič" (false art) which used to take place around October 10th. We had it at our school, too, but we didn't foster it as other schools did. The Federal High-School for Slovenes is something more than an Austrian high-school with the Slovene teaching language. In fact, in our textbooks we weren't able to learn anything about the most glorious episode of the Slovene nation — about the National Liberation War.

But this lack of knowledge was easily put right through our own initiative, and this is done more easily nowadays than then. In was only on our outing for school-leavers to Base 20 deep in the forests of Kočevje that Metod Mikuž gave me and others an over-necessary lecture from the most recent chapter of Slovene history.

If, on the occasion of the school's jubilee, we produce

the latest figures on the number of pupils attending the Federal High-School, then we should remember at the same time that unknown number of children from all the various corners of Koroško, to whom it was not granted to have the privilege of registering themselves for this school. In all probability there has been a very large number of pupils who would have liked to have attended the Federal High-School, but who were unable to do so because of their parents not being well-off enough. With today's high fees at boarding-houses, remembering the fact that numerous pupils of the high-school are dependent upon the latter, we must continually question ourselves as to whether or not the gap between the "rich" and the "poor" is increasing among us ourselves. Here every effort should be made in the future. By various means it is necessary, in cooperation with all Slovene organizations, to increase and strengthen the links between the High-School for Slovenes and its base.

DR. AVGUŠTIN MALLE

AROUND SLOVENIA

In LJUBLJANA a 24-page modern colour brochure in English entitled "Slovenia, the ring of Europe" has been published, the photographs, which are provided with short descriptive texts, illustrate the countryside of Slovenia, its people and culture, tourism, mountains, vineyards, hunting and fishing, the Sea. As well as this hotels and holiday resorts are shown.

Here are some more items of news from Ljubljana:

A committee, consisting of 26 members, has been formed, whose job it will be to prepare the basic plans for the great Ivan Cankar Cultural Centre and for the Workers' Education Centre which is to be built next to it. The Palace of Culture will stand on Revolution Square. In it there will be a central concert-hall which will have seating

A scene from Žiri. Photo: Janez Zrnc

accommodation for over 1500. It will be mainly used for musical concerts, but will also serve for large meetings and scientific symposiums. Apart from the main hall there will be another four smaller concert-rooms.

New housing-estates are springing up in Ljubljana like mushrooms after rain, but there is a lack of shops in them. Now the "Emona" trading enterprise has opened a new supermarket at the new Koseze housing-estate with all kinds of food and drink available on a total area of 2300 square metres. The enterprise is planning to erect another four such supermarkets at various housing-estates. All will have plenty of parking-space nearby, something which the shops in the centre of Ljubljana don't have.

At BLED a golf-course has been officially opened on 65 hectares of land, after two years of test operation. An international golf tournament was held there on the occasion of the opening. A total of 140 players from 8 different countries took part in the tournament. It is considered that the extensive and beautifully laid-out course with 18 holes will attract a lot of foreign visitors to Bled in the future.

In MURSKA SOBOTA plans for the distant future are already being made. It is planned that by the year 2000 a total of 3000 state-owned flats will have been built. All through-traffic will be made to bypass the town, and pedestrian zones are to be introduced. The construction of individual, privately-owned houses is to be encouraged to take place in satellite housing-estates. The plans for the building of houses in the Černelavec and Veščice areas are interesting, as they foresee that the plots of land for individual houses will be relatively small but that the common grassed-over areas will be larger than usual.

RADENCI: The natural health-spas of Slovenia are linking up together. The four top health-spas — Slatina Radenci, Rogaška Slatina, Laško and Portorož — are being registered in the European health region organization (WHO) and via the latter organization in the world association of health-spas. Only four health-spas can be accepted by the association from each Yugoslav republic. These health-spas will have to satisfy very strict medical conditions, not to mention the conditions for hotels.

They will have to have everything from modern medical

equipment to specialized medical staff. The most numerous foreign visitors to our health-spas are Austrians, next to them come the Germans and Italians. The number of German health-resort visitors has fallen considerably since their social insurance benefits no longer cover the costs of health treatment outside Germany.

DIRECT TELEPHONE CONNECTIONS WITH 19 EUROPEAN COUNTRIES

Yugoslavia now has direct telephone connections with 19 European countries. Telephone subscribers in Yugoslav cities can now dial direct when they want to speak with friends or business partners in Greece, the Netherlands, Belgium, France, Spain, Hungary, East and West Germany, Italy, Switzerland, Czechoslovakia, Austria, Great Britain, Denmark, Sweden, Norway, Poland, Luxemburg and Finland. The expansion of the automatic telephone network was made possible by the completion of a large new international exchange in Belgrade at the end of April.

Automatic telephone links with European countries are maintained via 17 transit exchanges in the country, making the operator unnecessary when phoning many major European cities. The importance of this improved service for industry, commerce and tourism need hardly be stressed.

PÁGINA EN ESPAÑOL

A pesar de que la mayoría de los alumnos libres son obreros de las distintas ramas de la industria eslovena, es interesante el éxito obtenido por ellos en los exámenes finales. Según la rama de estudio elegida es la proporción lo que interesa! Por ej. en las escuelas secundarias que tienen a su cargo los magisterios y academias pedagógicas ha caído la inscripción de alumnos libres o trabajadores (de 1536 a 675), mientras que ha aumentado el número de alumnos regulares (de 1680 a 2024). Estas cifras son comparativas con las del año 1972. En otras escuelas superiores y facultades en cambio se elevó el número de inscriptos entre las filas de los alumnos obreros (de 1496 a 3197). Es así que la proporción es cada día mayor a causa del gran número de obreros que quieren estudiar. A saber: en los institutos y escuelas superiores se anotaron 2403 al. regul. y 3437 al. obreros! La diferencia hace cinco años atrás era la siguiente: 11.476 al. regul. y 665 obreros. Hoy en cambio: 12.083 reg. y 2.117 obreros, es decir el doble de aquel entonces. Hay datos que son interesantes, como ser: la esc. superior de Organización Laboral tiene anotados 1711 obreros y 422 al. regul. (cuatro veces más obreros que al. regulares). La Esc. Sup. de Administración Comercial de Ljubljana: 453 reg. y 1.613 libres. Es así que en las facultades de agronomía y veterinaria de Maribor tenemos 84 al. obreros, en la Esc. Sup. de Visitadores Sociales 224 (Ljubljana), en la Esc. Sup. de Educación Física 106 (Lj.), en la Esc. Sup. de Música de Lj. 71 al. obreros. En la Fac. de Economía de Lj.: 593. Fac. de Sociología, política y periodismo: 276. En la Fac. de Ingeniería mecánica 567. En la Fac. de Arquitectura y Urb. 34, en la Fac. de Cs. Electrónicas 19, etc. Teniendo en cuenta la cantidad de habitantes de esta ciudad capital eslovena (aprox. 330.000) podemos

deducir entonces de la gran importancia y del papel preponderante que juega en la sociedad socialista autodefinida o autogestora el obrero propiamente dicho. Y lo que es más el obrero que estudia con miras a un futuro mejor!

Las facilidades que les brindamos a los alumnos libres son compensadas más tarde con la calidad de los productos elaborados por los mismos en las fábricas. Los que son hoy simples obreros mañana ya ingenieros o técnicos comprenderán mejor los problemas laborales en general!

LA TV ESLOVENA AMBIENTE BILINGUE (continuación)

En el tiempo que moría el padre, nuestro inventor (nacido en el 1875) tenía tres años. Al morir su abuelo tenía ocho años y al mismo tiempo terminaba el primer grado de la primaria. Tenía la escuela en casa, es decir en el castillo de su familia al cual concurrían a dictarle clases los maestros más renombrados y los pedagogos de calificación especial que estaban a disposición en Ljubljana. Y por supuesto: todos tenían doctorado! En las materias idioma esloveno e idioma alemán recibió iguales calificaciones, es decir sobresaliente!

Este dato es digno de tenerse en cuenta, pues la disposición bilingue le queda como sello de distinción y le acompaña durante todo el tiempo que vive en este ambiente. Es decir: el estilo aristocrático — por un lado la educación noble — por otra parte su gran pasión y arraigo hacia la tierra eslovena, tierra que era a su vez propiedad y patria. La amplitud europea, relaciones con las ciencias, contactos personales y culturales por un lado, por otra parte el campesinado y el trabajo en el campo lo unían con los campesinos eslovenos. No había más esclavitud, ahora había

que trabajar la tierra con tractores, con máquinas modernas y obreros asalariados o contratados. En éste, su ambiente, falta una cosa esencial, una especie de componente por la cual no podemos introducirlo o aceptarlo como un intelectual esloveno, es decir no podemos tenerlo como tal ni ponerlo en contacto con la cultura pública eslovena, casi apenas con la inteligencia técnica de la época. Aquí Codelli casi no estaba presente. Es por esto pues que le llamamos simplemente «ljubljanense» (léase: liubliánense). Y seguramente él mismo no sabía como identificarse: o como esloveno ó alemán? Este tipo de situación era para los nobles que habitaban en Eslovenia un caso pasado, no era actual. Es por ello que se trataba de eludir este problema durante el siglo veinte. Y para nuestro Codelli la cuestión era mucho más complicada. Pues había nacido en Nápoles y era hijo de madre italiana. Es así que en el «palacio» Codelli se hablaba el italiano y se mantenían relaciones con la cultura y la aristocracia italiana. Ya por tradición se cultivaba intensamente este tipo de vida italiana. En cuanto al problema nacional, nadie de los nobles de aquella época se hacía problemas ni querían tener dolores de cabeza.

EL PRIMER AUTOMÓVIL EN LJUBLJANA

Documentos que certifiquen los estudios del barón no existen, mejor dicho no los hay o se perdieron. Sin embargo es por todos conocido que terminó la facultad de Ciencias técnicas en Viena (año 1898). Al cumplir 23 años volvió a Ljubljana. Y «volvió» también (*al pueblo esloveno*) En aquella época editaban los diarios (y esto dos veces, 15. XI. 1898 y 23. 5. 1899.) que en las calles de Ljubljana apareció el primer

automóvil y que los ciudadanos pacíficos de esta ciudad protestaban contra el ruido y la conducta salvaje del barón Codelli. Por la presión que ejercieron las protestas el diario «Nación Eslovena» hizo una petición a la municipalidad para que editara los primeros reglamentos de tránsito. Parece ser que el primer auto esloveno lo fabricó, construyó o armó el barón solo. La energía necesaria que transmitía el motor a las ruedas lo hacían un tipo especial de cadenas que se las veía también desde la parte exterior. Y corría a la fantástica velocidad de 30 km. por hora! Iba inclusive cuesta arriba y ello sin caballos — por lo cual la gente ante este milagro se hacía la señal de la cruz y rezaba con la esperanza y convencimiento de erradicar del cuerpo del barón al diablo que se le había metido en el cuerpo! En el año 1900 lo visitó un francés apedillado Deschamps, parece ser que era pintor pues en una de sus cartas lo menciona para encargarle un retrato. También parece que le vendió a éste el auto que antes mencionáramos. Deducimos ello de una carta que contesta el pintor a Codelli en la cual escribe: «Su auto anda peor y peor. Dos o tres días anduvo muy bien. Pero 7 km antes de llegar a Gradec se detuvo inmóvil...» Y le pide que le venga a ayudar desde Ljubljana para que juntos así lo pudieran arreglar...

Estos son todos datos que se conocen de la juventud de Codelli. Algunos de ellos fugaces otros ambiguos. Sin embargo todavía está conservado el certificado de conductor (registro del chofer), mejor dicho el documento que lo certifica. El examen fue hecho con calificación excelente y esto apenas en el año 1906... (continuará)

ATENCIÓN!

Si alguno de uds. quisiera que escribamos algún artículo en particular, no tienen más que escribir a nuestra redacción, página en español, Rodna gruda, Cankarjeva 1/II, 61000 Ljubljana - YU.

DUPI

vaša oranžada

SLOVIN
LJUBLJANA

SLIKOVITO ISTRSKO MESTO ROVINJ — FOTO: Egon Kaše